

Eesti Energia AS- st jaotusvõrgu eraldamise ja põhivõrguga ühendamise teostatavusanalü- üs

riigihange 246711

KPMG Baltics OÜ ja Finantsakadeemia OÜ

2022

Sisukord

PÕHIMÕISTED JA LÜHENDID	3
1. SISSEJUHATUS	4
1.1 EESMÄRK	4
1.2 TAUST	4
1.3 ANALÜÜSIKÜSIMUSED JA METOODIKA	4
1.3.1 <i>Analüüsiüksimused</i>	4
1.3.2 <i>Metoodika</i>	5
1.4 KOKKUVÕTE OLULISEST	7
1.5 PIIRANGUD	15
2. ANDMEALLIKAD JA KASUTATUD ANDMED	16
3. RESTRUKTUREERITAVAD ETTEVÕTTED	19
3.1 ENNE RESTRUKTUREERIMIST	19
3.1.1 <i>Põhivõrk ning süsteemihaldus Elering AS-is</i>	20
3.1.2 <i>Jaotusvõrk Eesti Energia AS-is</i>	20
3.2 PÄRAST RESTRUKTUREERIMIST	22
3.2.1 <i>Elektrilevi OÜ eraldamine EEG-st</i>	23
3.2.2 <i>Ühendvõrguettevõtte moodustamine ELV ja ELE baasil</i>	25
3.2.3 <i>Süsteemihalduse eraldamine ühendvõrguettevõttest</i>	26
4. RESTRUKTUREERIMISE MÕJUD	28
4.1 MÕJUD ETTEVÕTETE MAJANDUSNÄITAJATELE	28
4.1.1 <i>Mõjud ELV eraldamisel EEG-st</i>	29
4.1.2 <i>Ühendvõrguettevõtte loomise mõjud</i>	44
4.1.3 <i>Süsteemihalduse (SH) eraldamine</i>	48
4.1.4 <i>Kokkuvõtte mõjudest finantsnäitajatele</i>	51
4.2 KULUDE KOKKUHOIU JA SÜNERGIATE SAAVUTAMISE VÕIMALUSED	53
4.3 MAJANDUSNÄITAJAD PÄRAST RESTRUKTUREERIMIST	55
5. RESTRUKTUREERIMISE TEOSTATAVUS	61
5.1 FINANTSILINE TEOSTATAVUS	61
5.2 TEHNILINE TEOSTATAVUS	62
5.3 JURIIDILINE TEOSTATAVUS	63
5.4 RISKID JA VÕIMALUSED	66
5.4.1 <i>Riskid</i>	66
5.4.2 <i>Võimalused</i>	72
5.5 MÕJUD TARIIFIDELE	73
6. KORPORATIIVTOIMINGUD JA AJAKAVA	77
6.1 RESTRUKTUREERIMINE ERALDUMISE JA ÜHINEMISE TEEL	81
6.2 ELV ERALDUMINE KOOS BÖRSILE VIIMISEGA	83
7. SOOVITUSED JA KOKKUVÕTE	85
8. LISAD	87
<i>Lisa 1 – Bilansi, rahavoogude- ja kasumiaruande näidisarvutused (ühendatud võrguettevõtte ja Eesti Energia enne ja pärast eraldumist) .....</i>	<i>87</i>

8.1.2	<i>Lisa 2 – Mõju tariifidele, näidisarvutus (võrgutariif, elekter) .....</i>	90
8.1.3	<i>Lisa 3 – Muutmist vajavad õigusaktid.....</i>	92
8.1.4	<i>Lisa 4 – Kontserni ettevõtete teenused ELV-le .....</i>	94

Põhimõisted ja lühendid

Analüüsidokumendis kasutatavad lühendid ja põhimõisted:

Lühend	Selgitus
GTB	Grant Thornton Baltic OÜ
ISO	<i>Independent System Operator</i> ehk süsteemihaldur
EE	Eesti Energia AS
EEG	Eesti Energia ASi kontsern
ELV	Elektrilevi OÜ
ELE	Elering AS
RHS	riigihangete seadus
ELTS	elektrituruseadus
ÄS	äriseadustik

Mõiste	Selgitus
Süsteemihalduri funktsioon	Põhivõrgus varustuskindluse ja tasakaalu (bilansi) tagamine kooskõlas elektrisüsteemi toimimise võrgueeskirjaga
Restruktureerimine	Eesti Energia AS-st jaotusvõrgu (Elektrilevi OÜ) eraldamine; jaotusvõrguga (Elektrilevi OÜ) ülekandevõrgu (AS-st Elering) ühendamine; süsteemihalduri eraldamine (AS Elering)
Põhivõrk	Vähemalt 110 kV pingega üleriigiline võrk koos üle 10 kV pingega ühendustega teiste riikide võrkudega ning süsteemi kui terviku toimimiseks, haldamiseks ja arendamiseks vajalike muude, ka keskpingel talitlevate elektripaigaldistega ning juhtimis-, kaitse- ja sideseadmestikuga, mis moodustavad ühtse majandusüksuse
Jaotusvõrk	Võrk, mis ei ole põhivõrk, mida kasutatakse elektri jaotamiseks tarbijatele

1. Sissejuhatus

1.1 Eesmärk

Analüüsil on järgnevad eesmärgid:

1. tuvastada, millised on Eesti Energia AS-st jaotusvõrgu eraldamise ja sellega põhivõrgu ühendamise mõjud Eesti Energia ASi kontserni, Elektrilevi OÜ ja Elering ASi majandusnäitajatele;
2. hinnata muudatuse finantsilist, juriidilist ja tehnilist teostatavust;
3. töötada välja vajalike korporatiivtoimingute ja õigusaktide muudatuste ettepanekud Grant Thornton Baltic OÜ analüüsis (2019) toodud eelistatuima 4. arengutsenaariumi elluviimiseks. Analüüsis ei käsitleta, kuidas äriõiguslikult toimub jaotusvõrgu eraldamine ja põhivõrguga ühendamine.

1.2 Taust

Tulenevalt Grant Thornton Baltic OÜ 2019. aastal teostatud analüüsist ja valitsuskabineti 2021. aastal tehtud otsusest restruktureeritakse Eesti energeetikasektori (täpsemalt elektrimajanduse) tuumikuks olevad Eesti Energia AS, Elektrilevi OÜ ja Elering AS selliselt, et luua nimetatud ettevõtete baasil kaks eraldiseisvat ja iseseisvat ettevõtjat: ühendvõrgu omanik (füüsiline põhi- ja jaotusvõrk) ning erapooletu süsteemihaldur.

Vastavalt meie arusaamale vastab analüüsitav struktuur Grant Thornton Baltic OÜ (edaspidi ka GTB) poolt välja pakutud arenguversioonile 4. Nimetatud restruktureerimise edukaks läbiviimiseks soovib tellija tuvastada restruktureerimise laiemat mõju: ülekandetariifidele, konkurentsiolukorrale jm.

GTB analüüsi arenguversiooni 4 kohaselt on eesmärgiks luua restruktureerimise tulemusena kaks eraldiseisvat ettevõtjat: ühendvõrgu (põhi- ja jaotusvõrk) haldaja ning erapooletu süsteemihaldur (*Independent System Operator, ISO*). Ühendvõrk on võimalik luua AS Elering ja OÜ Elektrilevi ühinemise kaudu või ühe äriühingu omandamisel teise poolt.

1.3 Analüüsiküsimused ja meetodika

1.3.1 Analüüsiküsimused

Analüüsi tulemusel soovime leida vastused küsimustele, mis eeldavad suuresti kvantitatiivset analüüsi finants- ja majandusvaldkondades, arvestavad korporatiivse spetsiifikaga ning turu ja regulatsiooni seatud tingimustega. Alljärgnevalt toome ära konkreetsed püstitatud küsimused ja põhjendame seejärel meetodika sobivust.

1. Millist mõju omab jaotusvõrguettevõtja eraldamine Eesti Energia ASi kontsernist ülejäänud kontserni majandustulemustele ja finantsseisule ning mida peab

eraldamisprotsessis negatiivse mõju vähendamiseks tegema?

2. Millised on potentsiaalsed lisakulud ja -investeeringud, mida peab jaotusvõrgu teenuse kvaliteetseks osutamiseks Eesti Energia ASi kontsernist jaotusvõrguettevõtja eraldamise järgselt täiendavalt tegema?
3. Millises ulatuses on võimalik jaotus- ja põhivõrgu ühendamise teel saavutada eelnimetatud kulude ja investeeringute kokkuhoidu ja muid sünergiaid?
4. Milline on jaotusvõrguettevõtja Eesti Energia ASi kontsernist eraldamise mõju ülekande ja jaotusvõrgu tariifidele? Milline on mõju kui täiendavalt lahutatakse põhivõrguettevõtjast süsteemihalduri funktsioon?
5. Millised riskid ja võimalused võivad tekkida seoses jaotusvõrgu eraldamisega Eesti Energia AS kontsernist?
6. Millised on vajalikud toimingud (sh muudatused õigusaktides) ja ajakava selleks, et optimaalseimal viisil viia läbi jaotusvõrgu ja Eesti Energia AS eraldamine ning jaotus- ja põhivõrgu varade baasil uue võrguvaraettevõtja loomine? Millised on täiendavad toimingud ja ajakava kui põhivõrguettevõtjast lahutatakse süsteemihalduri funktsioon?

Metoodika valimisel on asjakohane, et analüüsiülesandes püstitatud küsimustes on ülekaalus analüütilistest sisenditest tulenevad operatiivse tasandi küsimused. Kokkuvõetult saab restruktureerimise tagajärgedele keskenduvad küsimused grupeerida nelja blokki – küsimused, mis puudutavad:

- mõjusid üleüldiselt;
- mõjusid, mis väljenduvad konkreetsetelt tekkivate kulude ja vajalike investeeringute kaudu;
- võimalusi, mis väljenduvad kokkuhoius ja sünergias, ning millega saab tasakaalustada negatiivseid mõjusid;
- aja- ja tegevuskava, st mida ja mis järjekorras tuleb teha, et minimeerida negatiivseid tagajärgi ja kasutada ära avanevad võimalused.

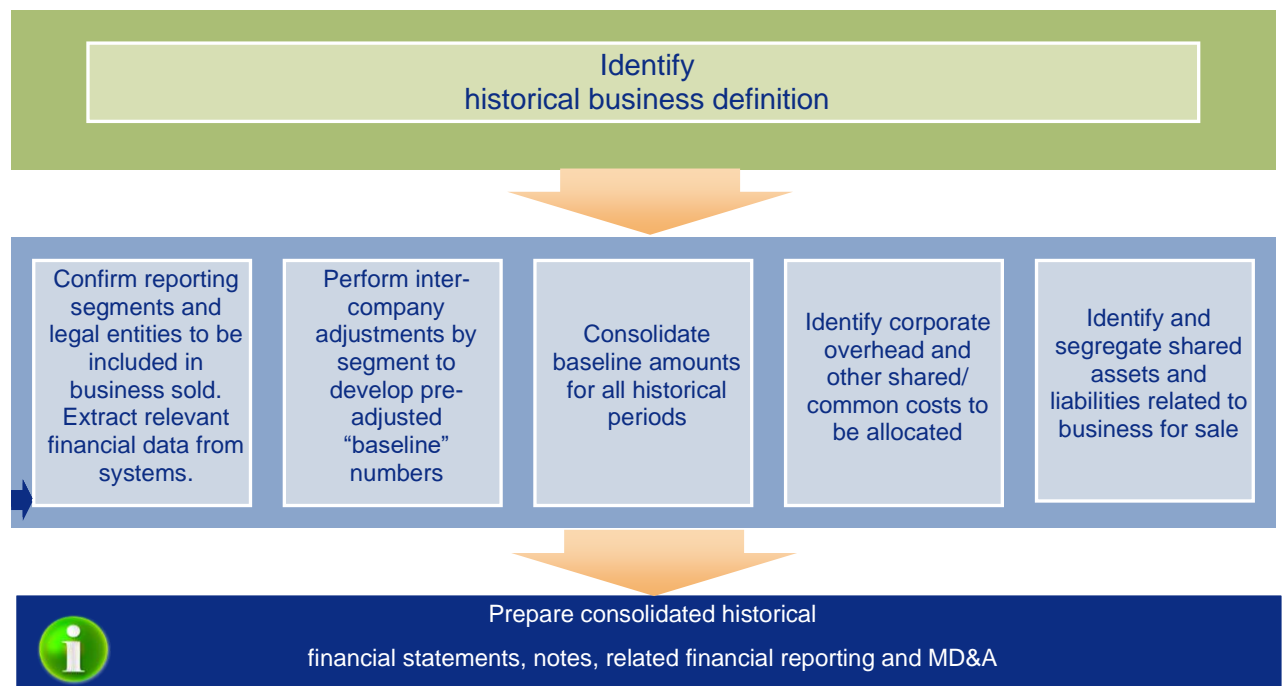
Tegevuskava, mis tellija sõnastuses kätkeb endas vajalikke toiminguid (sh õigusruumis) ja nende saavutamise ajakava, on hanke üheks tulemiks.

1.3.2 Metoodika

Analüüsi eesmärk on töödelda ja visualiseerida olemasolevaid andmeid selliselt, et tagatud oleks sisend aja- ja tegevuskavale ning välja saaks tuua mõjud.

Analüüsimeetodiks on ettevõtete jagunemisel ja omandamisel kasutatav struktuurne analüüs KPMG **Carve-Out Financial Statements** metoodikas. Nimetatud metoodika alusel moodustatakse eraldatavate või liidetavate ettevõtete finantsseisu kajastav raporteerimine. Viimane sobib M&A, *Separation ja Spin-off* restruktureerimisprotsesside juhtimisotsuste, investeerimisotsuste tegemiseks, aga ka regulatiivseks ning börsiinvestorite informeerimiseks. Käesolevas analüüsis vähendame nimetatud metoodika alusel teostatava analüüsi mahtu eeskätt, kuid mitte ainult, finantsaruandluse osas ning keskendume selle asemel

finantsplaneerimisele, samuti tõhustame nimetatud metoodikat kulukokkuhoiu ja sünergia kajastamisega. Lisaks modifitseerime ja vähendame nimetatud metoodika mahtu, eemaldades sellest konkreetsetele finantsregulatiivsetele raamistikele mõeldud raporteerimise reegleid ja sihtotstarbelisi tööriistu, ning tugineme eeskätt selle analüütilisele töövoole ning asjakohasematele analüüsiblokkidele.

Joonis 1. Carve-out finantsaruandluse tüüpilised analüüsiblokid. Allikas: Carve-out Financials: Methodology Guide, KPMG, august 2011

Joonisel Joonis 1. Carve-out finantsaruandluse tüüpilised analüüsiblokid. Allikas: Carve-out Financials: Methodology Guide, KPMG, august 2011 kajastatud metoodika kuvas saab ülemise „Identify historical business definitions“ alametapi osas tugineda hankedokumentatsioonis nimetatud GTB analüüsile ja käesoleva hanke tingimustele. Üheks põhimõtteks on süsteemihalduri teenuste ja vabaturuteenuste eristamine. Eelnimetatu saab võtta esmaseks suunanäitajaks ka raporteerimissegmentide väljaselgitamisel.

Alumine, st finantsaruandlust puudutav osa asendatakse vajalikus ulatuses tellija tehnilistes tingimustes toodud aruannetega. Analüüsi töövoos pööratakse tähelepanu kontsernisestele tehingutele, jagatavatele (ja ühendatavatele) varadele, kohustustele – ja nende restruktureerimisele – aga ka asjakohastele kontserniülestele kuludele, ning nende eraldamisjärgsele jagunemisele ning liitumisjärgsele koondamisele. Võrreldes Grand Thorntoni märkimisväärsel määral eksperthinnanguid sisaldava analüüsiga, tuuakse välja võimalik jaotus- ja põhivõrgu investeeringute sünergia, tuginedes varasemate finantsandmete analüüsile. Üldmetoodika analüüsiblokke täiendatakse eeskätt vajaminevate investeeringute,

säästuvõimaluste ja sünergia analüüsiga, samuti õigusanalüüsiga, pidades silmas restruktureeritavate ettevõtjate ja riigi regulatsiooni eripärasid.

1.4 Kokkuvõtte olulisest

Käesolevas alapeatükis toome kokkuvõtlikult välja analüüsi olulised väljundid ja koondhinnangud restruktureerimise teostatavusele.

Riskid ja võimalused

Tavapärased ümberkorraldamist puudutavad riskid on seotud organisatsioonikultuuride ja strateegiate integreerimise raskustega ning oodatud positiivsete sünergiate ülehindamisega. Need riskid puudutavad käesoleval juhul ka ühendvõrguettevõtte loomist.

SH põhivõrgu haldajast eraldamise poolt argument on seotud ühendvõrguettevõtte börsile viimise st osalise erastamisega. Süsteemihalduse esmane ülesanne ei ole seotud omaniku investeringu tootluse (st kasumi) maksimeerimise vaid Eesti elektrisüsteemi töökorras hoidmisega, mis peab olema tagatud igal juhul, kasumlikkusest hoolimata. Kuigi riik võib tasustada ühendvõrguettevõtet süsteemihalduse ülesande täitmise eest ei oleks see turupõhine (ehk küsimus on tasu põhjendatuses: kõikide riskide, kulude ja vajaliku kapitali tootluse arvestamises) ning teatud olukordades võib ikkagi tekkida huvide konflikt.

Erastamise korral saab SH ettevõttesse viia ka mõningaid teisi haldusülesandeid, mis on täna ELE kohtused (näiteks taastuvenergia toetuste menetlemine), mille samuti puudub kasumi teenimise eesmärk.

Eelnevalt toodud argument langeb ära juhul, kui ühendvõrguettevõtte börsile viimist ehk osalist erastamist ei toimu ning sellisel juhul on mitu argumenti SH eraldamise vastu:

- Elektri põhivõrk ja SH on omavahel tihedalt seotud ning toimuv koostöö võimaldab operatiivsemalt reageerida probleemidele elektrisüsteemis – see kiirus võib SH eraldamise järel väheneda. Sama probleem võib tekkida ka gaasi süsteemihalduse ja gaasivõrgu üksteisest eraldamise järel;
- Põhivõrgu planeerimine toimuks paremini olukorras, kus SH ja põhivõrgu halduse funktsioonid on ühendatud ehk kõikidel osapooltel on parem ülevaade võrgu arendamisega seotud erinevatest aspektidest;
- Eraldamisega tekivad märkimisväärsed lisakulud, eelkõige personalikulude osas. Pädeva lisapersonali leidmine võib võtta ka olulisel määral aega.

ELV eraldamine mõjutab negatiivselt Enefit Connect OÜ toimimist ning EEG tegevuste finantseerimist ehk nende ettevõtete jätkusuutlikkust ja arengut.

ELV eraldamise positiivseks mõjuks on huvide konflikti võimalike ohtude kõrvaldamine¹, mis kaasnevad elektri tootmis- ja müügi-ettevõtte ning jaotusvõrgu teenuse asumisega ühes

¹ Mõeldud on hüpoteetilist ohtu, mis pole teadaolevalt realiseerunud: vt ka Konkurentsiameti analüüsi aastast 2022.

kontsernis. Kõige positiivsemat mõju elektriturule antud restruktureerimise kontekstis on oodata ühendvõrguettevõtte moodustamisest, mis peaks parandama eelkõige elektrivõrguga liitumise ning võrgu arendamise protsesse.

Restruktureerimise protsessi kõige suurem risk on seotud EEG järele jääva tegevuse edasise finantseerimisega, seda nii reitingu alanemise (tulubaasi suurema volatiilsuse ehk riskide tõttu) kui ka põlevkivienergeetika suureneva osakaalu tõttu.

Analüüsi koostajate arvestuste kohaselt on küsimused seotud EEG olemasoleva ja kokku lepitud laenuportfelli refinantseerimises ca 450 miljoni euro ulatuses². EEG-l võib olla keeruline pärast ELV eraldamist kogu nimetatud mahus finantseerimist kaasata ning vajalikud oleksid täiendavad omakapitali sissemaksed.

Seetõttu tuleb enne restruktureerimise viisi osas otsuse langetamist kindlasti konsulteerida finantsinstitutsioonidega.

Millise struktuurini jõutakse

Restruktureerimise järel jõutakse eeldatavasti struktuurini, milles on kolm 100% riigile kuuluvat ettevõtet:

1. Eesti Energia AS, millest on eraldatud ELV;
2. ühendvõrguettevõtte, mis tekib ELV ja ELE ühinemise järel. Sõltuvalt restruktureerimisviisist võib selle näol olla tegu ka börsiettevõttega ehk riigile ei kuulu 100% aktsiatest;
3. süsteemihalduse ettevõtte, kus on nii elektri kui ka gaasi süsteemihaldus.

Pärast nende (eraldamiste ja ühendamise) protsesside lõpetamist on vastavalt riigi poolt seatud plaanidele võimalus viia ühendvõrguettevõtte börsile ning muuta osad selle aktsiad vabalt kaubeldavateks. Börsile viimise protsessi saab mõnevõrra kiirendada, kui viia börsile alguses vaid Elektrilevi OÜ. Ühendvõrguettevõtte moodustamine toimub sellisel juhul hiljem põhivõrgu ühendamise teel börsiettevõttega (st ELV-ga).

Restruktureerimise etapid

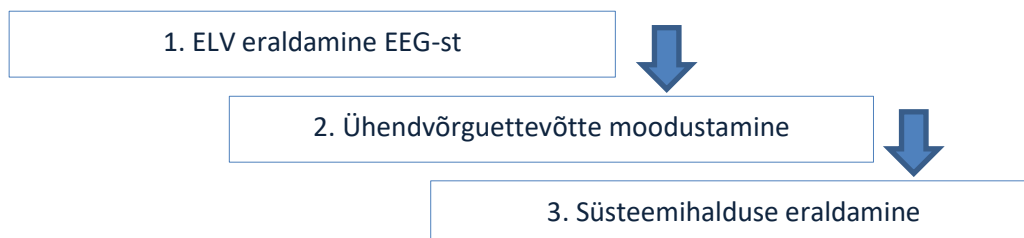
Restruktureerimise läbiviimiseks eksisteerib piiratud arv alternatiive. Käesolevas dokumendis on lähemalt käsitletud kolme võimalust, mis on eelkõige seotud sellega, kuidas eraldatakse ELV EEG-st:

1. Protsess, kus jagunemised (ELV EEG-st ja SH ühendvõrguettevõtetest) toimuvad äriseadustiku kohase eraldumise kaudu;
2. Riik ostab EEG-lt ELV osad;
3. Riigi omandisse läheb ELV enamuseosalus, ettevõtte noteeritakse börsil, kus müüakse EEG-le jäänud osalus.

---

² EEG olemasolev ja kokku lepitud laenukapital, millest on maha lahutatud Enefit Greeni laenud, ELV võlakohustused EEG ees, likviidsuslaenud, EIB-ga kokku lepitud laen, mis on plaanitud jaotusvõrgu finantseerimiseks ning OP Eesti filiaali kokku lepitud laen (eeldusel, et sellega refinantseeritakse Swedbanki sama suur laen).

Esimese versiooni – nimetame selle eraldumise stsenaariumiks – kohaselt viiakse restruktureerimine läbi kolmes etapis, mis on näidatud järgneval Joonis 2.

Joonis 2. Restruktureerimise peamised etapid

ELV eraldamise järel EEG-st on otse riigi omandis 100% ELV osakapitalist. Peamisteks küsimusteks selles etapis on:

- Kas teostada eraldamine ostu-müügitehingu või äriseadustiku järgse eraldumise kaudu? Lisaalternatiiviks on ELV enamusosaluse minek otse riigi omandisse (eraldumine) ning ELV viimine börsile, kus müüakse EEG omandisse jäänud aktsiad.
- Kuidas korraldatakse tulevikus teenused, mida seni osutavad ELV-le EEG teised ettevõtted?

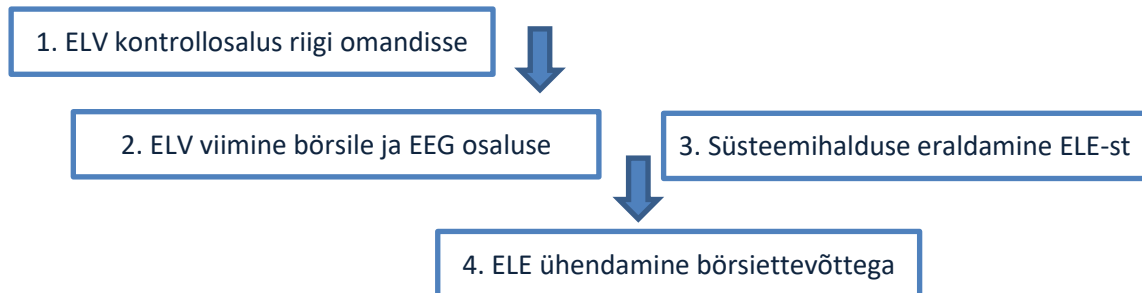
ELV eraldamisega jõutakse olukorda, kus on kõrvaldatud võimalikud riskid, mis on seotud jaotusvõrgu teenuse ning elektri müügi- ja toomistegevuse asumisega ühes ettevõttes.

Ühendvõrguettevõtte moodustatakse eraldunud ELV ja ELE ühendamisel. Lisaks elektrivõrkudele ja gaasivõrgule kuulub ettevõttesse esialgu ka süsteemihaldus. Ühendvõrguettevõtte loomisega loodetakse saavutada restruktureerimise protsessile seatud peamised operatiivsed eesmärgid (teenuste kvaliteet ja kiirus).

Süsteemihalduse (gaasi ja elektri) tegevuse eraldamine toimub vastava tegevuse viimisega uude, 100% riigi omandis olevasse ettevõttesse. Põhjendatud eraldamise viis on äriseadustiku järgse eraldumise protsessi kaudu. Kuna võrgu haldamine ja süsteemihaldus on omavahel tugevalt integreeritud, siis nõuab eraldamine põhjalikku ettevalmistust. Eeldatavasti on vaja mitmeid funktsioone dubleerida (ELE juhtkonna hinnangul 34 töökohta) ning eraldamise järel kogukulu mõnevõrra kasvab.

SH eraldamise peamiseks eesmärgiks on analüüsi koostajate arusaama kohaselt võimalus viia ühendvõrguettevõtte börsile.

Teine eelistatud variant on seotud ELV börsile viimisega enne võrguettevõtete ühendamist (eelnevalt toodud loetelus versioon 3).

Joonis 3 Restruktureerimise peamised etapid ELV börsile viimise korral

Protsess, mis algab ELV enamusosaluse riigile tasuta võõrandamisega ning ettevõtte börsile viimisega, kus müüakse EEG-le jäänud osa. Seejärel eraldatakse SH Elering AS-st ning Elering AS ühendatakse börsiettevõttega. See variant võimaldab riigieelarvet koormamata tugevdada EEG kapitali struktuuri ning kiirendada börsile minekut – esialgu küll osaliselt, st börsile ei viida jaotus- ja põhivõrku koos.

Mõjud ettevõtete majandusnäitajatele

Restruktureerimise võimalikke rahas mõõdetavaid mõjusid hinnati koostöös ettevõtete juhtkondadega ja tuginedes ka välistele allikatele. Mõjud ettevõtete majandusnäitajatele jagati nelja rühma:

1. ühekordsed kulud protsessi korraldamise ajal;
2. mõjud ettevõtete tegevuskuludele (v.a kulum);
3. mõjud investeeringutele, sealhulgas nii ühekordsed (kuid perioodilist uuendamist vajavad) kui ka korduvad;
4. mõjud intressikuludele.

Korduva investeeringute vähenemise kaudu tekkivat kulumi vähenemist ei saa kasumiaruandes näidata fikseeritud arvuga, kuna mõju kumuleerub aastate jooksul ning saavutab maksimumi alles (esimese aasta) varade eluea lõpus. Arvestades kokku hoitud võrguvarade eluiga (33 aastat), aastast suurust (3 mln€) ja lubatud tootlust (4,61% aastas) oleks saavutatava kokkuhoiu nüüdisväärtus (püsihindades) ca 50 mln€ ehk selle summa võrra kasvaks näiteks ühendvõrguettevõtte (teoreetiline³) finantseerimisvõimekus.

Järgmises

Tabel 1 on näidatud kulude jagunemine eraldumise stsenaariumi korral kulurühmade kaupa ja ettevõtete lõikes. Ühendvõrguettevõtte kulum näitab seejuures iga-aastast investeeringute hinnangulist kokkuhoiu ehk väljendab kulumi numbrit, milleni jõutakse esimesel aastal kokku hoitud investeeringute arvestusliku eluea lõpus.

³ Praktikas ei ole ilmselt võimalik nii pikaajalist finantseerimist kaasata.

Tabel 1. Restruktureerimise lisakulude jagunemine restruktureeritavate üksuste vahel, tuhat €

	Ühekordsed kulud	Kulum	Muud tegevuskulud	Intressikulu
EEG	1 450		1 330	3 540
ELV	680	975	170	730
Ühendvõrguettevõtte	175	-3 000	-1 350	
Süsteemihaldur		570	2 700	
KOKKU	2 305	-1 455	2 850	4 270

Allikas: analüüsi koostajate arvutused

Miinusmärgiga numbrid tähendavad eeldatavat kulude kokkuhoidu.

Eelnev tabel ei kajasta börsile viimise kulusid – nii ELV börsile viimise alternatiivis, kui ka eraldumise stsenaariumis, kus börsile saab viia ühendvõrguettevõtte. Börsil noteerimisega kaasnevate kulud suuruseks hinnatakse 4-7% emissiooni mahust⁴ – näiteks kui võtta ELV omakapitali väärtuseks 1 miljard eurot⁵ ja kauplemisse viiakse 25% osalus, võiksid IPO kulud olla 10-17 miljonit eurot.

Lisaks tuleb arvestada, et ELE liitmise kulud börsi ettevõttega põhjustavad suuremaid liitumiskulusid kui põhi- ja jaotusvõrgu liitmine börsi väliselt.

Ühendvõrguettevõtte esimesel aastal soetamata jäänud varade kulum oleks 91 tuhat eurot ning tabelis toodud 3 miljoni euroni jõutakse alles 33 aasta pärast.

Erinevate rühmade numbreid ei saa summeerida, kuna need on erinevalt periodiseeritud:

- kulum ja tegevuskulud on jätkuvad st iga-aastased, sealjuures on ühendvõrguettevõtte kulum kasvav;
- ühekordsed kulud tekivad ainult restruktureerimise protsessi käigus;
- intressikulud on toodud küll aastases arvestuses, kuid need kestavad kuni restruktureerimist vajavate laenude lõpptähtjani.

Ühekordsed kulud sisaldavad igas etapis protsessi nõustamise kulusid, lisaks on ELV eraldamisel EEG-st ette näha ka laenude restruktureerimisega seotud kulusid.

Finantsilised mõjud protsessi erinevate etappide lõikes on koondina välja toodud punktis 4.1.4.

Mõjud võrgutariifidele

⁴ KPMG ja Swedbanki kapitaliturgude üksuste hinnangud.

⁵ Vt hinnanguid peatükis 6.

Restruktureerimisega kaasnevad muutused võivad mõjutada elektri võrgutariife, kui on muutuvad tegevuskulud ning need muutused on püsivad (korduvad). Eelnevas lõigus toodud restruktureerimise lisakuludest ei kuulu võrgutasude arvestusse järgmised:

- ühekordsed kulud;
- intressikulud;
- tegevuskulud (sh kulum), mis jäävad pärast ELV eraldamist EEG kanda.

Mõju leidmiseks elektrienergia edastamistasudele kasutati Konkurentsiameti poolt kinnitatud meetodikat, mis lubab tariifi arvestada põhjendatud tegevuskulud ning põhjendatud põhivarade tootluse. Baasiks oli ELV keskmine edastustasu, mis oli 30,65 €/MWh ning sisaldab ka põhivõrgu kulusid ja tootlust.

Kuna ühendvõrguettevõtte investeeringutest tingitud kokkuhoid (kulum) muutub aastate jooksul, siis on ka mõju tariifidele erinev: esimesel aastal lisandub tariifidele *ca* 3 miljonit eurot, 33. aastal aga kulubaas väheneb *ca* 2 miljoni euro võrra. Murdepunkt on arvestuslikult 18. aastal. Püsihindades tähendavad need muutused vastavalt keskmise tariifi kasvu *ca* 1,5% (1. aastal) ning langust alla 1,0% (33. aastal).

Hinnangud teostatavusele

Finantsiliselt on protsessi suuremaks takistuseks EEG laenude võimalik refinantseerimise vajadus ning ettevõtte finantseerimisvõimekus pärast ELV eraldamist. Tõenäoline on, et EEG reiting langeb pärast madala riskida jaotusvõrgu teenuse väljaviimist ning laenukapitali hind tõuseb.

Restruktureerimisega kaasneb summaarselt mõningane kulude kasv, kuid need on suurusjärgus, mis ei peaks mõjutama restruktureerimise plaani elluviimist.

Tehniline

Joonis 2. Restruktureerimise peamised etapid kirjeldatud protsess kätkeb endas süsteemihalduri eraldamist ehk süsteemihalduse funktsioone kannab tulevikus ühendvõrguettevõttest sõltumatu juriidiline isik. Tulenevalt intervjuueeritud spetsialistide arusaamisest süsteemihalduri rollist, tema funktsioonidest ja interaktsioonist põhivõrguga nähti eraldamises teatud riski elektrisüsteemi töökindlusele. Kui süsteemijuhtimise faasis tuvastab süsteemihaldur võrgus kitsaskohad, millega tuleks kiiremas korras tegeleda, siis teine juriidiline isik ehk ühendvõrguettevõtte ei pruugi seda vajalikku tööd võtta prioriteetsena ning süsteemijuhtimises võib esineda tõrkeid.

Juriidiline

Restruktureerimise läbiviimiseks vajavad muutmist ELTS § 16 lg 4 ja ELTS § 38 lg 2 ning tähelepanu tuleb pöörata Direktiivi (EL) 2019/944 artiklite 35 ja 43 nõuetele koosmõjus ELTS § 3 p-s 2 sätestatud bilansienergia definitsiooniga.

ELTS § 16 lg 4 ei luba põhivõrguettevõtjal olla samal ajal jaotusvõrguettevõtja. ELTS § 38 lg 2 kohaselt on põhivõrguettevõtja ka süsteemihaldur.

Direktiivi (EL) 2019/944 art. 35 lg 1 järgi kui jaotusvõrguettevõtja moodustab osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast, peab ta olema muust, jaotamisega mitteseotud tegevusest [sh tarnimine (st müük)] vähemalt õigusliku vormi poolest, organisatsiooniliselt ja otsuste tegemises sõltumatu. See aga ei too kaasa kohustust eraldada jaotusvõrguettevõtja vara vertikaalselt integreeritud ettevõtja omandist. Kui põhivõrgu ja jaotusvõrgu ettevõtjad ei integreerita vertikaalselt, siis osundatud säte ei kohaldu.

Direktiivi (EL) 2019/944 art. 43 ei nähtu, et põhivõrguettevõtja ei või samal ajal olla jaotusvõrguettevõtja juhul, kui jaotusvõrguettevõtja samal ajal ei tegutse elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusalal.

Pikemalt on lahti kirjutatud punktis 5.3.

Järgnevas tabelis anname kokkuvõtte olulisematest mõjudest, riskidest ja võimalustest ning ülevaate restruktureerimise korraldamise alternatiividest.

Tabel 2. Koondkokkuvõtte mõjudest ning muudest olulisematest asjaoludest

Mõjud ettevõtete majandusnäitajatele	
Kulude kasv	Kulude vähenemine
2,5 miljonit eurot aastas Elektrilevi OÜ ja Eesti Energia ASi kontsernisestest sünergiate lõpetamisest	3 miljonit eurot aastas investeringutelt ühendvõrguettevõtte loomisest
3,3 miljonit eurot aastas süsteemihalduri eraldumisel tekkivast funktsioonide dubleerimisest	1,4 miljonit eurot aastas muudelt tegevuskuludelt ühendvõrguettevõtte loomisest
2,3 miljonit eurot ühekordsed kulud (laenude restruktureerimisest, nõustamiskulud). Lisanduvad börsile viimise ühekordsed kulud, mis on hinnanguliselt 4-7% emissiooni mahust.	
4,3 miljonit eurot aastas EEG laenude intressikulu pärast ELV eraldamist EEG-st. Sh EEG laenukulude kasv (3,54m€) kehtiks piiramata ajaks (reitingu languse tõttu), ELV osal (0,73m€) kuni EIB olemasoleva laenulepingu lõpuni (07.2026).	
Laiemad mõjud	
Negatiivne	Positiivne
Võimalik negatiivne mõju elektrisüsteemi töökindlusele (süsteemihalduse eraldamisest)	Võrk on rohkem sõltumatu energia tootmisest ja müügist
Eesti Energia ASi kontserni projektide finantseerimine muutub keerulisemaks ja kallimaks (krediidireiting alaneb)	Suurem tähelepanu jaotusvõrgu arendamisele
Võrguteenuse tariif kasvab lühiajaliselt	Võrguteenuse tariif alaneb keskpikas perspektiivis
	Ühine võrkude planeerimine ja arendamine
	Võrkude hooldamise protsesside ühtlustamine
	Sünergiad infosüsteemide ühisest arendamisest
	Võrkude planeerimise ühtlustamise ja liitumiste protsessi kiirenemise sünergiad
Riskid ja võimalused	
Riskid	Võimalused
Jaotusvõrk ei ole eraldamiseks valmis – on vajalik saavutada suurem sõltumatus Eesti Energia ASi kontserni teenustest	Võrkude planeerimise ühtlustamise sünergia

Sünergiate saavutamise võrguettevõtete ühinemisel ei ole automaatne, sõltub sellele järgnevast protsessist	Võrguga liitumiste protsess muutub kiiremaks ja sujuvamaks
	Positiivne impulss väärtpaberiturule (börsilemineku puhul)
	Pareneb teenuste kvaliteet
Restruktureerimise protsessi valikud	
Äriseadustiku põhised eraldumised (ELV, SH) ja ühinemine (ühendvõrguettevõtte)	Äriseadustiku põhine restruktureerimine eraldumise ja ühinemise teel on riigile odavam Elektrilevi OÜ väljaostmisest ning ka paremini põhjendatud. Ohud on seotud EEG alles jäävate tegevuste finantseerimisega.
Elektrilevi OÜ ost riigi poolt	Ostu-müügitehing võib olla kiirem kui eraldumise protsess, kuid riik peab tasuma EEG-le ostuhinna turuväärtuses ning selle suuruseks võib olla seniste hinnangute (sh 2021. a hindamised) kohaselt ligikaudu miljard eurot.
Elektrilevi OÜ enamusosaluse eraldamine riigile, börsile viimine ja EEG osaluse müük börsil	Elektrilevi eraldumine koos börsile viimisega on alternatiiv, mis võimaldab EEG-d kapitaliseerida riigieelarvele koormust suurendamata.

1.5 Piirangud

Analüüsi läbiviimisel lähtusime järgmistest piirangutest.

- Meile edastatud ja muul moel kättesaadavad andmed, sealhulgas andmed, mis edastati Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi ja Rahandusministeeriumi poolt. Praktilise analüüsitöö käigus edastasid põhiosa kasutatud andmetest Eesti Energia AS, Elektrilevi OÜ ja Elering AS.
- Me ei ole kontrollinud edastatud andmetest, intervjuudest ega muudest allikatest saadud informatsiooni õigsust ning seetõttu võivad analüüsidokumentis välja toodud seisukohad ja hinnangud osaliselt muutuda, kui peaks ilmnema, et esitatud info on ebaõige või ebatäpne.
- Selliste paljudest sisenditest ja ühiskonnaprotsessidest sõltuvad tegurid, nagu näiteks õigusaktide muutmine, restruktureerimisalaste kooskõlastuste ja menetluste läbiviimise ajad on analüüsi läbiviijate poolt ajateljele paigutatud parimatest teadmistest ja kogemustest lähtuvalt ning ei pruugi praktikas osutuda täpseks.
- Käesoleva analüüsi lähteasukoht ja andmekorjeperiood on juuni-juuli 2022. Nimetatud põhjusel ei võeta analüüsis arvesse õigusregulatiivseid ega ka muid mõjusid, mis väljendusid hiljem. Analüüsile sisendandmeid andnud spetsialistid on samuti viidanud energeetikaturgudel esinevale volatiilsusele, mille tõttu võivad aluseks võetud eeldused tulevikus muutuda.

2. Andmeallikad ja kasutatud andmed

Analüüsi läbiviimisel küsiti andmeid analüüsi skoobis olevatelt ettevõtetelt ning intervjuueriti Eesti Energia ASi, Elektrilevi OÜ ja Elering ASi esindajaid, avaliku sektori organisatsioonidest intervjuueriti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi ja Konkurentsiameti esindajaid.

Ettevõtetelt küsitud andmed jagunesid:

- detailseteks finantsandmeteks ning toetavateks andmeteks (näiteks teenuste ostmise tingimused ja põhimõtted, finantseerimislepingute tingimused jne), mille kogumise peamiseks eesmärgiks on mitmekülgset analüüsida ja kirjeldada ettevõtete finantsseisu pärast eespool kirjeldatud restruktureerimist,
- ärilise toimimise, -protsesside põhist tulude ja kulude tekkimist ja investeerimisvajadusi kirjeldavaks sisendiks, sealhulgas kokkuvõtted algandmetest, mille alusel on võimalik teha korrektsioone eespool nimetatud finantsandmetes selliselt, et need oleks loodavate ettevõtete struktuurile võimalikult sobivaks kohandatud, rikastada neid või lisada juurde sünergiate-, kulude ja vajaminevate investeeringute kohad ja suurused. Sellise sisendi näiteks on töökohtade loetelud, restruktureerimisprotsessis osalevate ettevõtete vaheliste tehingute ülevaated, laenutingimused, kirjeldused sünergia potentsiaaliga teenustest koos nende käibe ja ajalooliste näidetega saavutatavast kokkhoiust.
- ettevõtete enda eksperthinnangud küsimustele, mis restruktureerimise käigus ja tulemusena tõusetuvad eeskätt vajaminevate investeeringute ja riskidega seonduvalt ning kokkuhoiukohtade realiseerimise ja takistuste kohta.
- ettevõtetega läbiviidud analüüsi vahejäreltuste verifitseerimine, mille käigus vaadati üle ja saadi ettevõtetelt tagasisidet mitmele järeltusele, milleni andmekorje etapis tehtud analüüsi tulemusena jõuti.

Andmekorjeks tehti järgnevad päringud ja viidi läbi järgnevad intervjuud.

Tabel 3. Andmekorje protsess

Andmeallikas	Kuupäev	Andmekorje tüüp	
ELE	14.06.2022	Intervjuu - tegevjuht, strateegiajuht, finantsjuht	
	14.06.2022	Intervjuu - finantsjuht	
	15.06.2022	Andmepäring - saadetud	
	24.06.2022	Andmepäring - vastatud	
	28.06.2022	Andmepäring - vastatud	
	29.06.2022	Intervjuu - õigusosakonna juht	
	29.06.2022	Andmepäring - vastatud	
	01.07.2022	Intervjuu - energiaturu osakonna juht	
	03.07.2022	Andmepäringut täpsustavad või täiendavad küsimused	
	12.07.2022	Andmepäring - vastatud	
	19.07.2022	Andmepäring - saadetud	
	19.07.2022	Intervjuu - finantsjuht	
	05.08.2022	Intervjuu - finantsjuht	
	EEG ja ELV	10.06.2022	Andmepäring - saadetud
		16.06.2022	Intervjuu - finantsjuht (EE)
		20.06.2022	Andmepäringut täpsustavad või täiendavad küsimused
		22.06.2022	Andmepäring - vastatud
30.06.2022		Intervjuu - õigusosakonna juht (EE)	
01.07.2022		Andmepäring - vastatud	
03.07.2022		Andmepäringut täpsustavad või täiendavad küsimused	
08.07.2022		Andmepäring - vastatud	
11.07.2022		Andmepäringut täpsustavad või täiendavad küsimused	
19.07.2022		Andmepäringut täpsustavad või täiendavad küsimused	
19.07.2022		Andmepäring - saadetud	
19.07.2022		Andmepäring - vastatud	
21.07.2022		Intervjuu - tegevjuht (ELV), regulaator- ja õigusvaldkonna juht (ELV)	
27.07.2022		Andmepäringut täpsustavad või täiendavad küsimused	
27.07.2022		Intervjuu - finantsjuht (EE)	
28.07.2022	Andmepäring - vastatud		
11.08.2022	Intervjuu - juhatuse esimees (EEG)		
Konkurentsiamet	28.06.2022	Intervjuu - peadirektor, regulatsiooniteenistuse juhataja, õigusosakonna juhataja	
	Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium	19.07.2022	Intervjuu - energeetikaosakonna juhataja
		20.07.2022	Intervjuu - riigivara osakonnajuhataja, riigivara osakonna juhtivanalüütik
	Rahandusministeerium	12.08.2022	Intervjuu - investeerimisnõustamise meeskond
Swedbank	05.08.2022	Intervjuu - investeerimisnõustamise meeskond	
KPMG			

Andmekorje käigus tegid sellesse kaasatud ettevõtted aktiivselt koostööd, edastades algandmeid või analüüsi jaoks sobivaid kokkuvõtteid finantsvaldkonna andmetest. Siiski tuli esialgse analüüsi tähtaega juulikuus pikendada kolme nädala võrra, st esialgse kava (teostada analüüs kuni vahearuande koostamiseni 8 nädalaga) asemel tuli seda teha 11 nädalaga.

Siiski oli ettevõtetel piiratud võimalus aidata kaasa käesoleva teostatavusanalüüsi sünergiaid ja täiendavaid investeeringuid puudutavate väljundite kvantifitseerimisel. Viimast põhjendati lisaks andmekorje tähtsusele veel järgnevalt:

- a. Analüüsiga ajaliselt kokku langevad erakordsed asjaolud, mis piirnevad energiapuudusele, talitus- ja varustuskindluse ülesannetega
- b. Erakordsed asjaolud turul, mis raskendavad ettevõtete väitel kulude, tulude ja investeeringute mõjuanalüüsi

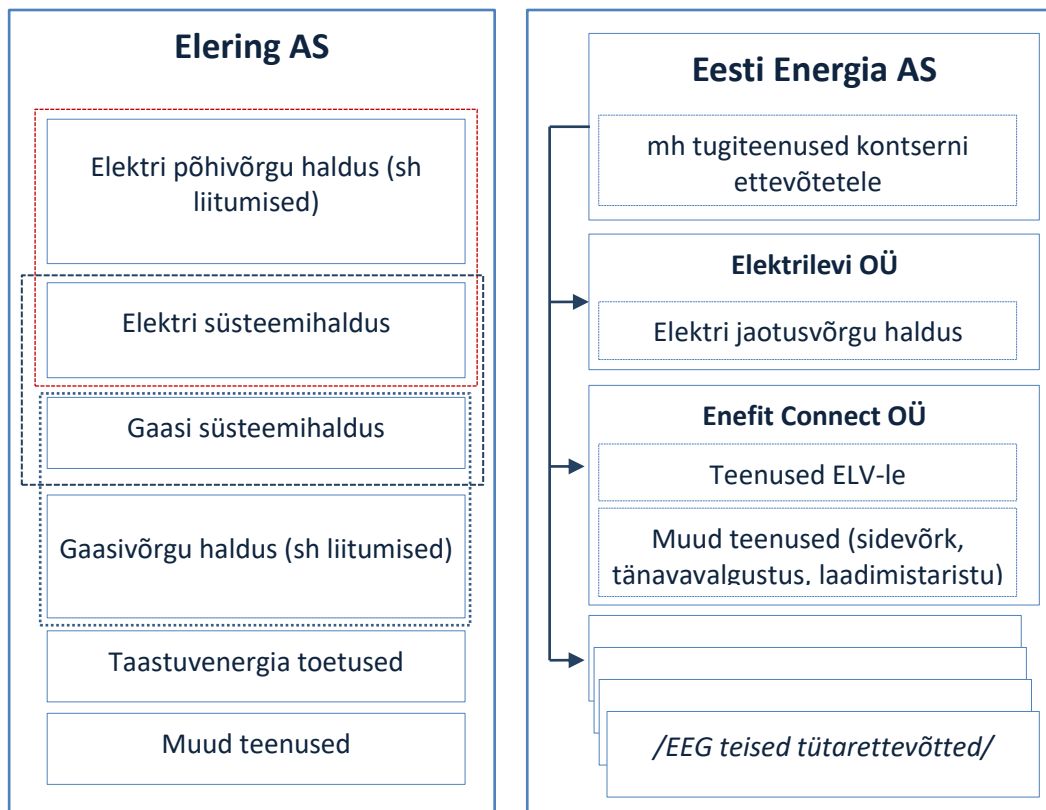
Analüüsimeeskond on siiski arvamisel, et ettevõtetelt saadud andmed ja hinnangud ning kasutatud meetodika võimaldas piisavalt usaldusväärselt hinnata mõjude võimalikku suunda ja vahemikke.

3. Restruktureeritavad ettevõtted

Täna on restruktureerimisele kuuluvad põhi- ja jaotusvõrgu ning süsteemihalduse (SH) funktsioonid kahes ettevõttes – Elering ASis (ELE) ning Eesti Energia ASi kontserni (EEG) kuuluvas Elektrilevi OÜ-s (ELV).

3.1 Enne restruktureerimist

Ülevaate restruktureerimisega seotud ettevõtete struktuurist annab Joonis 4. Põhi- ja jaotusvõrgu ning süsteemihaldusega seotud ettevõtted ja nende funktsioonid täna. Katkendlikud jooned ELE kassis näitavad tugevaid seoseid ja integreeritust vastavate üksuste vahel.

Joonis 4. Põhi- ja jaotusvõrgu ning süsteemihaldusega seotud ettevõtted ja nende funktsioonid täna

Anname esmalt ülevaate põhivõrgu- ja süsteemihalduse teenustest Elering ASi struktuuris ning seejärel jaotusvõrgu teenusest Eesti Energia ASi kontsernis.

3.1.1 Põhivõrk ning süsteemihaldus Elering AS-is⁶

ELE on Eesti riigile (100%) kuuluv ettevõtte (aktsionäriõigusi teostab MKM), mille peamiseks ülesandeks on kindlustada Eesti tarbijatele igal ajahetkel kvaliteetne varustus elektri ja gaasiga ehk ettevõtte teostab varustuskindluse tagamise ülesannet.

1. Ettevõtte jagab sisemiselt teenused nelja peamisse segmenti:
  - a. elektrivõrguteenus,
  - b. gaasivõrguteenus,
  - c. bilansiteenus (eraldi arvestatakse elektri- ja gaasibilansiteenust),
  - d. muud tulud ja kulud.
2. Muude teenuste (tulude-kulude) segmenti kuuluvad taastuenergia agentuur, liitumistasud, välisabi, ülekoormusetulu ja renditulu.
3. Elektrivõrguteenuse sisuks on regulaatori (Konkurentsiamet) poolt kooskõlastatud tariifidega elektri võrguteenuse osutamine ja põhivõrguettevõtjate vahelise hüvitamise mehhanismis (ITC) osalemine.
4. Elektri süsteemihaldus (SH) on funktsionaalselt tihedalt seotud ühest küljest elektri põhivõrgu teenusega ja teisest küljest gaasi süsteemihalduse teenusega:
  - a. elektri põhivõrguga on ühised võrgu planeerimine ja töökindluse tagamine;
  - b. gaasi süsteemihaldusega on elektri SH-l ühised äriprotsessid ning sarnased omadused, kliendid ja regulatiivne keskkond.
5. Bilansiteenust loetakse süsteemihalduse funktsiooniks, mille kulud ei lülitata põhivõrgu tariifidesse.
6. Elektrivõrguteenus (sh elektri süsteemihaldus ja põhivõrgu haldus) on reguleeritud teenus, mille tariifid kinnitab kulupõhiselt Konkurentsiamet. Sarnaselt on reguleeritud gaasisüsteemiga seotud teenused.
7. Elektrivõrguteenuse müügitulu 2021. aastal oli 89,7 mln € ning kasum -3,6 mln € (2020. a 15,3 mln €). Bilansiteenuse müügitulu oli 82,2 mln € ning kasum -0,4 mln € (2020. a 0,04 mln €). Elering ASi müügitulu kokku oli 2021. a 201,5 mln € ning kasum 5,1 mln € (2020. a 25,3 mln €).
8. Varade maht elektrivõrguteenusel oli 2021. aasta lõpus ca 600 mln € ning bilansiteenusel 29,1 mln €.

3.1.2 Jaotusvõrk Eesti Energia AS-is⁷

Eesti Energia AS on 100% Eesti riigile kuuluv vertikaalselt integreeritud energiaettevõtte, mis tegutseb peamiselt elektrimajanduse valdkonnas. Ettevõtte koduturg on Eesti, kuid kontsernil on tütarettevõtteid ka mitmes, peamiselt lähipiirkonna riigis.

ELV on 100% Eesti Energia ASi omandis olev Eesti turul tegutsev jaotusvõrgu ettevõtte. Ettevõttel on üle 533 000 elektrivõrguteenuse kliendi ning pärast Imatra Elektri omandamist (2021. a) on ELV turuosa elektri jaotusturul ca 95%.

⁶ Allikad: elering.ee, ettevõtte aastaaruanne 2021, intervjuud ettevõtte juhtkonnaga

⁷ Allikad: ettevõtete kodulehed ja aastaaruanded (2021. a), intervjuud juhtkondadega

1. 2021. aastal moodustas ELV müügitulu ca 18% EEG konsolideeritud müügituludest (234 mln € vs 1 313 mln €) ning ca 25% kasumist (27,8 mln € vs 111,5 mln €). Aasta varem, kui tulemusi mõjutasid madalad elektri hinnad ja väiksem tarbimine, oli aga ELV kasum suurem kui kontserni konsolideeritud kasum (33 mln € vs 19 mln €) – seega on ELV reguleeritud äri stabiilsem kui kontserni äritegevus tervikuna⁸ (vt ka Joonis 9. EEG konsolideeritud ärikasum (miinus ELV ärikasum) ning ELV ärikasum perioodil 2012–2021.).
2. Oluline struktuurne muudatus ELV-s toimus 2021. aasta alguses, kui ELV jagunemise teel asutati Enefit Connect OÜ (EC), kuhu viidi üle valdav osa ELV personalist ning mis osutab ELV-le klientide teenindamise, varahalduse, võrguarenduse, digitaalseid ning muid ELV põhitegevusega otseselt seotud teenuseid.
3. Kui aastal 2020 oli ELV aasta keskmine töötajate arv 700, siis 2021. aastal oli see 22. 2022. aasta juunis oli ELV personali arv üksuste lõikes järgmine:
  - a. Juhatusesimees (1)
  - b. Finantsjuhtimine (11)
  - c. Regulaator- ja õigus (5)
  - d. Varahaldus (12, sh 1 juhatuse liige)Praeu on ettevõttes kokku 29 täiskoormusega ametikohta.
4. Lisaks elektri jaotusvõrguteenusega seotud tugiteenustele viidi EC-sse üle ka seni ELV-s olnud vabaturuteenused: automaatikateenus, tänavavalgustuse võrgu haldamine ja opereerimine, sidevõrgu ehitus, sõidukite laadimistaristu opereerimine jm.
5. ELV ostis 2021. aastal EC-lt teenuseid ca 44,3 miljoni € eest, mida EC osutab pikaajaliste teenuslepingute alusel [Ärisaladus eemaldatud].
6. EC müügitulu 2021. aastal oli 51,1 miljonit € ([Ärisaladus eemaldatud]). EC poolt ELV-le osutatavate teenuste nimekiri on toodud aruande lisa 4.
7. ELV ostab sisse tugiteenused kontserni emaettevõttelt, sh kõnekeskuse teenus, arveldus, võlahaldus, IT haldus, küberturvalisuse tagamine jm. Lisaks jagatakse kontserniga ka ühtset IT taristut (finantstarkvara, personalitarkvara jne) (teenuste loetelu on toodud asjakohases lisa).
8. ELV ostis 2021. aastal kontserni emaettevõttelt tugiteenuseid arvestuslikult 3,7 miljoni € eest⁹. Leping on aastane ning pikeneb perioodiliselt.
9. ELV on lülitatud EEG kontsernikonto süsteemi, mille raames vastutavad kontserni liikmed pankadele tasumata summade eest solidaarselt. Kontsernikonto liikmed kajastavad oma bilansis arvelduskontode jääkide saldo, vastavalt kas nõudena või kohustisena emaettevõttele.
10. [Ärisaladus eemaldatud].
11. [Ärisaladus eemaldatud] ning võlakirjal 2,4%. [Ärisaladus eemaldatud]; EEG võlakohustuste maht oli 939 mln €, [Ärisaladus eemaldatud].

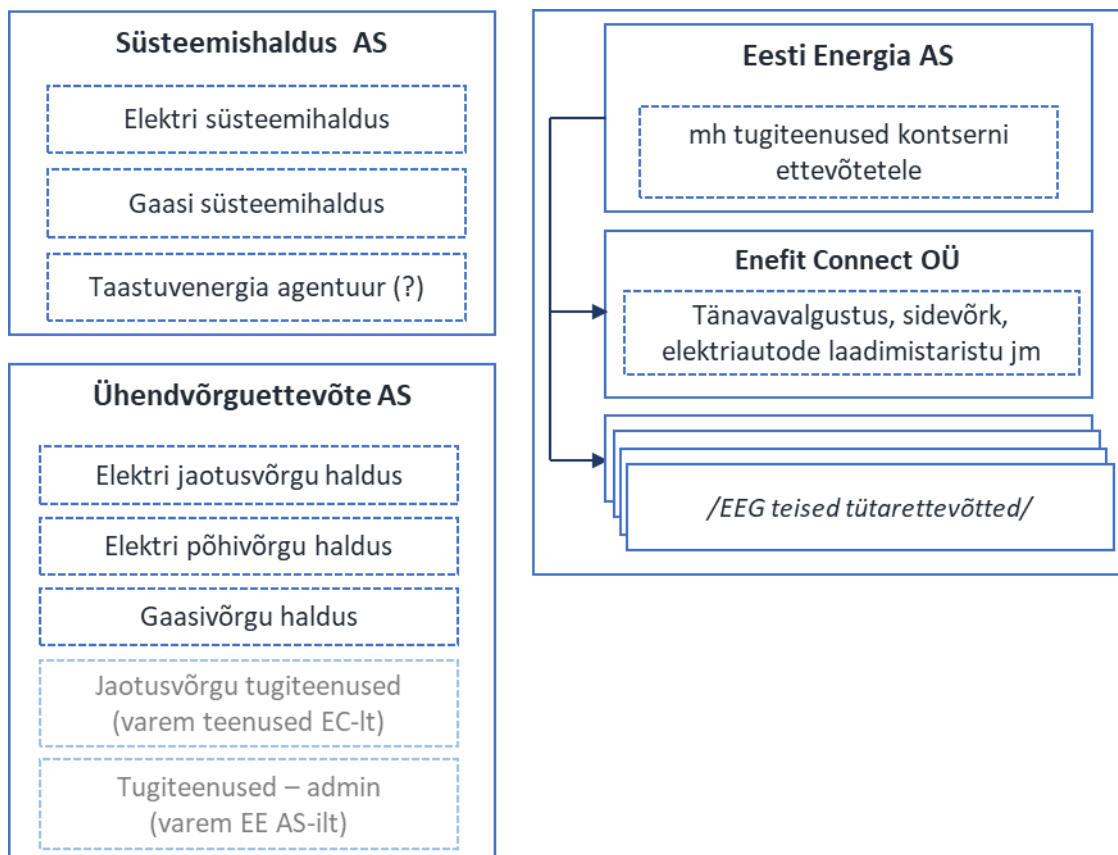
---

⁸ EEG 2022. a I kvartali kasum ületas kontserni 2021. a kogukasumit ca 1,5 korda

⁹ Sii ei ole arvestatud mitmesugused muud arveldused ettevõtete vahel, millest olulise mahu annavad avatud tarne kadudega seotud arveldused

3.2 Pärast restruktureerimist

Restruktureerimise järgse struktuuri aluseks on **GTB 2019.** aasta analüüsis¹⁰ välja pakutud arenguversioon nr 4, mille kohaselt luuakse eraldiseisev (riigi omandis) ühendvõrguettevõtte ning erapooletu süsteemihaldur. Eeldatav lõplik struktuur pärast restruktureerimist on toodud järgneval Joonis 5. Põhi- ja jaotusvõrgu ning süsteemihalduse funktsioonid pärast restruktureerimist (üleval), restruktureerimise vaheetapid (all)

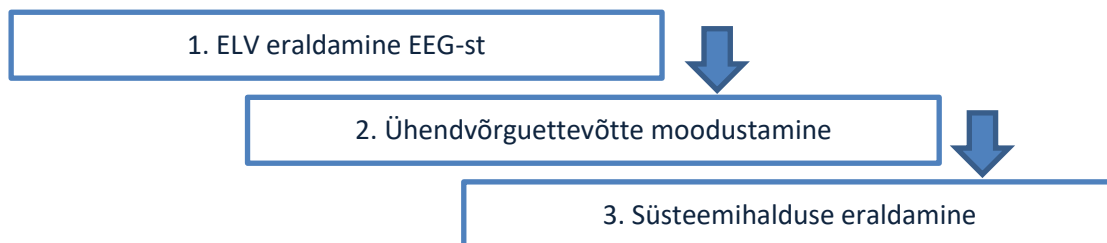

Joonis 5. Põhi- ja jaotusvõrgu ning süsteemihalduse funktsioonid pärast restruktureerimist (üleval), restruktureerimise vaheetapid (all)

Restruktureerimise lõpuleviimine joonisel kirjeldatud kujul sõltub riigi kui ettevõtete omaniku otsusest, kaaludes selleks nii finantsmajanduslikke, tehnilisi, õiguslikke kui ka energiajulgeolekuga seotud asjaolusid. Toodud struktuurini jõudmine toimub etappide kaupa ning omanikul on võimalik teatud muudatused (st etapid) teostamata jätta, juhul kui see on põhjendatud.

Restruktureerimise peamisi etappe on kujutatud järgnevalt joonisel (vt Joonis 6. Restruktureerimise etapid).

¹⁰ „Riigi omandis äriühingutele kuuluvate energiavõrkude analüüs“

Joonis 6. Restruktureerimise etapid

Iga toodud etapp koosneb toimingutest, mida on kirjeldatud järgnevates punktides, mis on struktureeritud selliselt, et (I) esmalt kirjeldatakse, milliseid restruktureerimisele seatud eesmärgid vastava etapiga saavutatakse (lähtudes GTB analüüsist) ning (II) seejärel, millised on vajalikud otsused ja tegevused etapi läbiviimiseks.

3.2.1 Elektrilevi OÜ eraldamine EEG-st

- (I) ELV omandisuhte eraldamisega EEG-st saavutatakse osaliselt **eesmärgid**, mis on planeeritud restruktureerimise protsessile seatud. Nendeks on:
- huvide konflikti (teoreetilise) riski likvideerimine. Võimalike huvide konflikti kohtadena võib välja tuua järgnevat:
    - ühe turuosalise eelis informatsiooni omamisel, mis on seotud jaotusvõrgu ja selle klientidega,
    - teoreetiline võimalus mõjutada jaotusvõrgu arendamist,
    - paindlikkusteenuste pakkumisega seotud potentsiaalne huvide konflikt tulevikus,
    - ristsubsideerimise võimalus;
  - võimalus prioriteetselt tegeleda jaotusvõrgu arendamisega, võrreldes olukorraga, kus jaotusvõrk on üks (väiksem) osa peamiselt vabaturuteenuseid osutavas kontsernis.
- (II) Vajalikud **otsused** ja **tegevused** ELV eraldamisel EEG-st on analüüsi teostajate arusaama kohaselt järgmised.
1. Otsustatakse lähenemine eraldamise teostamiseks. Analüüsi teostajad näevad reaalsete võimalustena kolme alternatiivi:
    - a. ELV osade omandamine riigi poolt EEG-lt ostu-müügitehinguga;
    - b. ELV eraldamine EEG-st omaniku otsusega vastavalt äriseadustikus (**ÄS**) kirjeldatud jagunemise protsessile (vt ÄS § 434 lg 4);

- c. ELV eraldamine ja börsile viimine, ELE ühendamine börsiettevõttega pärast sellest SH eraldamist.

Põhjalikumalt on võimalike alternatiivide võrdlus toodud analüüsi peatükis 6.

2. Otsustatakse, millised seni kontserni teiste ettevõtete (peamiselt EC ja emaettevõtte) poolt osutatavad teenused/funktsioonid tuleks üles ehitada ELV siseselt. Seejuures tuleb otsustada, milliste teenuste osas on turul piisavalt valikuvõimalusi ehk mida saaks turult sisse osta ning millised funktsioonid tuleks siseselt üles ehitada. Ümberkorraldamine oleks põhjendatud järgnevalt:
  - a. ELV eraldamisel EEG-st kaotab jõu riigihangete seaduse nn sisetehingute reegel ning ELV peab teenuste ostmisel hakkama järgima riigihangete seadust.
  - b. Täpsemalt on järgitud ELTS-i § 18 lõiget 5, mille kohaselt peavad jaotusvõrguettevõtja käsutuses olema võrguteenuse osutamiseks vajalike vahendite säilitamiseks ning arendamiseks vajalikud tehnilised, füüsilised, rahalised ja inimressursid.
  - c. Oluliste funktsioonide ettevõttesse toomisel on ELV-l võimalik kiiremini ja paindlikumalt vastu võtta ja teostada juhtimisotsuseid.
  - d. Likvideeritakse võimalikud huvide konflikti riskid (vt käesoleva punkti osa (I)).

Konkurentsiameti hinnangul¹¹ on Elektrilevi OÜ tegevuse läbipaistvus ning sõltumatus emaettevõtjast paremini tagatud, kui Eesti suurima jaotusvõrguettevõtja enda koosseisu kuuluks vähemalt:

- juhtimiskeskuse teenuse osutamine (jaotusvõrguettevõtja tavapärane võrgu opereerimine, mis hõlmab muu hulgas võrgu operatiivset juhtimist, talituskindluse tagamist, võrgu katkestuste haldamist jm) ja
- jaotusvõrguettevõtja põhitegevusega seonduvad teenused, nagu näiteks võrgulepingute sõlmimine, lõpetamine ja muutmine ning rikketeavituse haldus, pöördumiste menetlemine jt.

3. ELV kontsernisisesete laenude refinantseerimise korraldamine.
  - a. [Ärisaladus eemaldatud].
  - b. [Ärisaladus eemaldatud].
4. Läbirääkimised EEG laenuandjatega ELV eraldamisest tulenevate mõjude vähendamiseks. Täpsemalt on EEG võlakohustustest kirjutatud analüüsi punktis 4.1.1.

¹¹ Konkurentsiamet; Hinnang Elektrilevi OÜ sõltumatusele ja tegevusele võrdsel kohtlemisel; 2022.

3.2.2 Ühendvõrguettevõtte moodustamine ELV ja ELE baasil

- (I) Põhi- ja jaotusvõrgu ühendamine võimaldab saavutada planeeritud restruktureerimise protsessile seatud **eesmärgi**, mis on seotud ühendvõrgu ühtse planeerimise, hooldamise ning liitumiste protsessi korraldamisega.
- (II) Vajalikud **otsused ja tegevused** elektrivõrkude ühendamisel on analüüsi teostajate arusaama kohaselt järgmised.
  1. Kõrvaldatakse ELTS-i (§ 16 lg 4) piirang, mille kohaselt ei või põhivõrguettevõtja samal ajal olla jaotusvõrguettevõtja.
  2. Asutatakse vajadusel uus riigi omanduses olev ettevõtte või otsustatakse võrkude ühendamine ühe olemasoleva ettevõtte (ELV, ELE) baasil.
  3. Otsustatakse võrkude ühendamise aeg:
    - a. ELE hinnangul peaks võrkude ühendamine toimuma pärast Eesti elektrisüsteemi sünkroniseerimist mandri-Euroopa süsteemiga, st aastal 2026, kuna enne seda puudub ettevõttel ressursid, et ühinemist ellu viia või leitakse riigi abil täiendav ressursid.
  4. Koostatakse detailne plaan ühendvõrguettevõtte üldjuhtimisega seotud (tugi)funktsioonide korraldamiseks.
    - a. ELV-s on täna suur osa nendest funktsioonidest delegeeritud kontserni emaettevõttele – nende ülesehitamisel EEG-st eraldunud ELV sees tuleks juba ettevaatavalt silmas pidada planeeritavat ühendvõrguettevõtet.
    - b. Selliste tugifunktsioonide nagu andmestike (võrk ja kliendid) ja IT süsteemide eraldamise osas migratsiooniplaani, ajakava ning eelarvehinnangu koostamiseks teostatakse täiendav analüüs.
  5. Koostatakse detailne plaan jaotus- ja põhivõrgu põhifunktsioonide integreerimiseks. Peamisteks sünergiate tekkimise kohtadeks on eelkõige:
    - a. võrgu planeerimine ja arendamine (sh nn tarkvõrk);
    - b. võrgu hooldus;
    - c. liitumiste protsess.
  6. Viiakse läbi äriühingute ühinemise protsess vastavalt äriseadustikus sätestatule (vt ÄS-i peatükk 31). Toimub organisatsioonide juhtimise ja kultuuride integreerimine.
  7. Viiakse läbi süsteemihalduse funktsiooni nn sertifitseerimine ühendvõrguettevõtte sees:
    - a. See on vajalik (a) selleks, et süsteemihaldusega seotud kulud saaks eraldi arvestada põhivõrgu tariifidesse ning (b) süsteemihalduse võimalikuks hilisemaks eraldamiseks ühendvõrguettevõttest.
    - b. Sertifitseeritakse eraldi elektri ja gaasi süsteemihaldus.
    - c. Sertifitseerimine kirjeldab, millised funktsioonid ja nendega seotud kulud kuuluvad otse ja ainult süsteemihaldusesse ning kuidas jagatakse teiste põhi- ja tugifunktsioonide kulud, mida süsteemihaldus vajab ning kasutab.
  8. Koostatakse jaotusvõrkude üldkulude ja jagatud funktsioonide kulude jagamiseks ühendvõrguettevõtte teenustele, arvestades lisandunud jaotusvõrgu teenust.

3.2.3 Süsteemihalduse eraldamine ühendvõrguettevõttest

- (I) Sõltumatu süsteemihalduri loomisega saavutatakse eelduslikult soodsam olukord ühendvõrgu-ettevõtte aktsiate börsil noteerimiseks.

Tulenevalt saadud andmete analüüsist ja ettevõtete poolt esitatud põhjendustest ei välista analüüsi koostajate hinnangul süsteemihalduse funktsiooni omamine otseselt võrguettevõtte börsile viimist, mida kinnitavad Leedu (AB Litgrid¹²) ja UK (National Grid plc¹³) näited. Teisest küljest ei ole süsteemihalduse funktsiooni peamised eesmärgid ärilised (vaid eelkõige varustuskindluse tagamine), mistõttu ei ole selle sobivus börsiettevõttesse hästi põhjendatud.

- (II) Vajalikud **otsused ja tegevused** süsteemihalduri eraldamisel on analüüsi teostajate arusaama kohaselt järgmised:

1. Tehakse põhimõtteline otsus SH eraldamiseks ning otsustatakse eraldamise aeg:
  - a. Elering AS juhkonna hinnangul peaks võrkude ühendamine toimuma pärast Eesti elektrisüsteemi sünkroniseerimist Mandri-Euroopa süsteemiga. Analüüsi koostajad ei näe olulisi takistusi sellele, et SH eraldamine toimuks samaaegselt ühendvõrguettevõtte moodustamisega.
  - b. Kuna süsteemihalduri funktsiooni eraldamise peamiseks põhjenduseks on käesoleva analüüsi koostajate arusaama kohaselt ühendvõrguettevõtte börsile viimine, siis võib eraldamine sõltuda ka ühendvõrguettevõtte börsile viimise otsusest.
2. Kõrvaldatakse ELTS-i (§ 38 lg 2) piirang, mille kohaselt on süsteemihalduriks põhivõrguettevõtja.
3. Asutatakse 100% riigile kuuluv äriühing (nt Süsteemihaldus AS) ning otsustatakse lähenemine, kuidas süsteemihalduse funktsioon ühendvõrguettevõttest eraldatakse – kas eraldamise või ostu-müügi-tehingu kaudu.
4. Otsustatakse, kas teatud osa endise Eleringi muudest teenustest/funktsioonidest (taastuenergia agentuur, liitumised, välisabi, ülekoormusteenus, renditeenus) võiksid kaasa minna süsteemihalduriga samasse äriühingusse.
  - a. Esialgse hinnangu kohaselt võiks selleks olla ainult taastuenergia agentuuri funktsioon, mis ei ole äriline tegevus ning seega vähe sobiv potentsiaalsesse börsiettevõttesse.
5. Koostatakse plaan süsteemihalduri juhtimise ja põhifunktsioonide korraldamiseks.
  - a. Oluline küsimus on, kas korraldada funktsioon ettevõtte-siseselt või välise teenuse-osutaja kaudu.

¹² Avalikult kaubeldavad on siiski ainult 2,5% aktsiatest.

¹³ Süsteemihaldur (National Grid Electricity Transmission plc) on 100% National Grid plc omandis, ehk börsil noteeritud kaudselt.

- b. Otsustamist vajab, kuidas korraldada põhifunktsioonid, mida dubleeritakse võrgu- ja süsteemihalduse ettevõttes: nt elektrisüsteemi analüüs, võrgu planeerimine, tänane Elering LIVE jm.
- c. Eleringi juhtkonna hinnangul peaks loodavas süsteemihalduse ettevõttes olema 79 ametikohta, millest 45 saab otse üle kanda tänasest Eleringi süsteemist, ülejäänud vajavad kas dubleerimist võrguettevõttes (elektrisüsteemi analüüs, võrgu planeerimine) või uuesti mehitamist (üldjuhtimise tugitegevused). Dubleerimise tingib teatud määral valdkondade spetsiifika, sest need ülesanded, mida täna koos toimivas põhivõrgu haldamises ja süsteemihalduses teostab üks meeskond, erinevad üksteisest mõnevõrra pärast nende funktsioonide eraldamist. Käesoleva analüüsi jooksul ei tuvastatud võimalusi, kuidas töökohtade arvu ning sellega seonduvate tööjõukulude suurenemist vähendada. Need võivad tekkida siis, kui eraldamise protsessi põhjalikumalt ette valmistatakse.

4. Restruktureerimise mõjud

Plaanitavast restruktureerimisest tekivad eelduslikult lisaks nn operatiivsetele mõjudele (teenuste kvaliteedi paranemine, riskide (nt huvide konflikti risk) maandamine, börsil noteerimise võimaldamine jms) ka rahas mõõdetavad mõjud protsessis osalevatele ettevõtetele.

Järgnevalt toodud finants-majanduslike mõjude hindamise muutsid keerulisemaks järgmised asjaolud:

- restruktureeritavate ettevõtete juhtivtöötajad ei olnud lühikest ajavahemikku arvestades võimelised põhjalikku analüüsi läbi viima ehk konstrueerima olukorda, kus teenused ja sisemised funktsioonid on (võrreldes tänasega) teisiti korraldatud. Täiendavalt toodi välja käesolevat pingelist turuolukorda ja suurt töökoormust seonduvalt varustuskindlust puudutavate ülesannetega;
- ettevõtetel puudub piisavalt sügav teadmine vastaspoole (ELV/EEG-I ELE-st ning vastupidi) organisatsiooni toimimisest, kuludest ja investeringutest.

Iga tegevusala ja ettevõtte selles on piisavalt unikaalsed, seetõttu vajavad potentsiaalsed sünergiad üksikuna väljaselgitamist ja hindamist. Ka plaanitav restruktureerimise protsess on piisavalt spetsiifiline, et välisel osapoolel on keeruline kasutada üldisi, senisel kogemusel (sh uuringud, teadustööd) põhinevaid (rusika)reegleid muutuste mõjud hindamiseks.

Analüüsi teostajate lähenemine antud olukorras oli kaardistada võimalikult detailselt need kohad, kus võiksid tekkida finantsmõjud ning hinnata koostöös asjaosalistega võimaliku mõju suunda ning tugevust. Tulemuseks on leitud kas tõenäosuspiirkonnad, nende keskväärtused või siis piirväärtused (nt hinnang maksimaalsele võimalikule mõjule), mis peaksid otsustajatele looma põhjendatud tausta informeeritud otsuste langetamiseks.

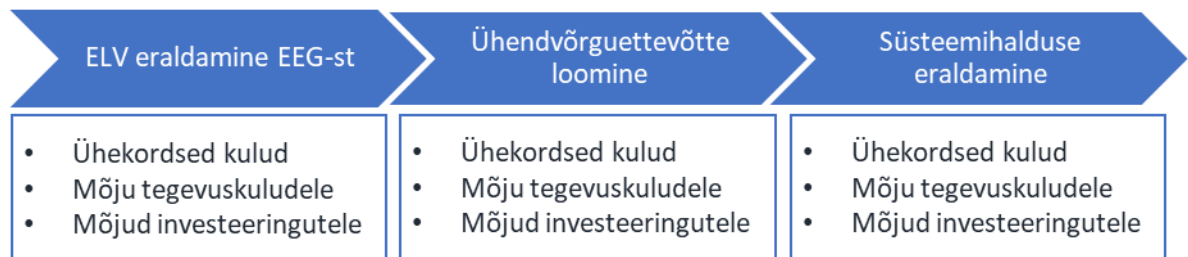
4.1 Mõjud ettevõtete majandusnäitajatele

Käesolev peatükk keskendub võimalikele rahas mõõdetavatele mõjudele, mis plaanitava restruktureerimise käigus tekkida võivad ning mis avalduvad otseselt seotud ettevõtete finantsnäitajates.

Analüüsi koostajad leidsid, et finantsmõjude hindamisel saab eraldi mõõta mõjusid, mis tekivad plaanitava restruktureerimise erinevates etappides – etapid on kirjeldatud alapeatükis 3.2. Suures plaanis saab igas etapis eristada kolme liiki mõjusid (vt ka Joonis 7):

1. **Ühekordsed kulud** – siin on nii restruktureerimise korraldamisega seotud kulud (majanduslik, tehniline ja juriidiline nõustamine) kui võlakohustuste võimaliku restruktureerimisega seotud ühekordsed kulud;
2. **Mõjud tegevuskuludele** – püsiv tegevuskulude muutus, mis võib olla nii negatiivne (st kulude kasv) kui ka positiivne ning võib üle kanduda ka reguleeritud teenuste tariifidesse;
3. **Mõjud investeringutele** – mõjud võivad olla seotud nii investeringute kasvu (vajadus dubleerida teatud varasid eraldatud ettevõtetes) kui ka langusega (nt ühisest

planeerimisest või efektiivsemast kasutamisest tulenev). Investeeringute taseme muutus võib mõjutada reguleeritud teenuste tariife läbi kulumi ja tootluse. Koondtabelis on investeeringute mõju näidatud nn tekkepõhiselt kulumi kaudu, et saaks näidata mõju erinevate aastate majandusnäitajatele.

Joonis 7. Mõjud ettevõtete majandusnäitajatele etappide lõikes

Järgnevalt on antud hinnangud majandusnäitajate muutustele etappide lõikes.

4.1.1 Mõjud ELV eraldamisel EEG-st

4.1.1.1 Ühekordsed kulud

Tuvastati kahte liiki ühekordseid kulusid, (1) tehingukulud ehk sisuliselt nõustamisega seotud kulud ning (2) võlakohustuste restruktureerimisega seotud ühekordsed kulud, mille sisse ei ole arvestatud intressi.

Eraldamisprotsessi nõustamine

Eraldamisprotsessi nõustamisega seotud kulud sõltuvad teatud määral ka eraldamise viisist: ekspertide hinnangul on ostu-müügi-tehinguga eraldamine kulukam kui jagunemise teel eraldamine.

Nõustajate kulud saab nende tekkimise ajast sõltuvalt jagada kahte faasi:

- (I) otsene eraldamise protsessi nõustamine;
- (II) teenuste sisseostmise ümberkorraldamine.

Teine faas võib ELV puhul eelduslikult toimuda ka pärast omandilist eraldamist, näiteks kuni teenuste osutamiseks sõlmitud lepingute lõpuni ning eeldusel, et riigihangete seaduse sisetehingute erandi lõppemine ei tähenda ka vastavate teenuslepingute automaatset lõppemist¹⁴.

¹⁴ Käesoleva analüüsi koostajate hinnangul ei ole see vajalik;

ELV eraldamise protsessi korraldamisega seotud kulud on kirjeldatud järgnevas tabelis¹⁵.

Valdkond	Tegevuste kirjeldus	Hinnang kulule
Õigus	<p>Otstarbekas on kaasata protsessi kogemusega väline õigusekspert sõltumata sellest, kas tegemist on ostu-müügi-tehingu või äriseadustiku järgse eraldamisega.</p> <p>Õigusnõustaja ülesanded võivad olla seotud järgnevaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lepingute (jagunemise, ostu-müügi) ettevalmistamine; • õiguslike protseduuride kaardistamine ja nende täitmise jälgimine; • nõustamine regulatsiooni muutmise protsessis; • osalemine läbirääkimistel kreditoridega ning kokkulepete vormistamisel; • osalemine vaidlustamise protsessis; • protsessi juriidiline lõpetamine (kokkulepete vormistamine, vajalike kannete tegemine registritesse jms). <p>Teises faasis võib vajadus välise õigusnõustaja järele tekkida uute teenuslepingute koostamise ja sõlmimise protsessis.</p>	<p>(I) faas: kuni 50 000 eurot (arvestuse alus: kuni 300 töötundi ning kuni 150 € tund)</p> <p>(II) faas: eelduslikult kuni 15 000 eurot</p>
Tehniline	<p>Kuna ELV tegutseb eraldiseisva äriühinguna, siis võib eeldada, et omandiline eraldamine ei nõua välist tehnilist ekspertiisi. Lisaks on ettevõttel endal kogemus hiljutisest ELV-st põhiteenuste eraldamisest (EC-sse).</p> <p>Lisaks pole enne omandilist eraldamist eeldatavasti vajalik lõpetada kontsernisisesed lepinguid teenuste osutamiseks ELV-le. Kulud, mis on seotud jaotusvõrgu haldamise, IT jm teenuste ümberkorraldamisega seisavad siiski ees (nn sisetehingute erandi lõppemise tõttu) ning on</p>	<p>(I) faas: NA</p> <p>(II) faas: eelduslikult kuni 10 000 eurot (arvestuse alus: kuni 100 töötundi ning kuni 100 € tund)</p>

¹⁵ Järgnevas tabelis toodud numbrilised väärtused põhinevad analüüsi teostajate kogemusel ja hinnangutel, samuti valideeris leitud suurusjärke EEG kogemus Enefit Connecti eraldamisel ELV-st.

	<p>otseselt tingitud käimasolevast restruktureerimisest.</p> <p>Teenuste/funktsioonide ümberkorraldamise juures võib olla vaja välist tehnilist teadmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • funktsioonide ELV sees ülesehitamiseks; • hangete korraldamiseks, teenuste väljast hankimiseks (teenuste tehniline piiritlemine ja lähteülesannete koostamine). 	
Majanduslik	<p>Eraldamise (nii ostu-müügi kui ka jagunemise teel) juures on vajalik hinnata ELV turuväärtust. Jagunemise protsessis peab jagunemislepingule hinnangu andma audiitor (äriseadustiku § 437).</p> <p>Lisaks võib finantsnõustaja kaasamise vajadus tekkida läbirääkimistel võlausaldajatega.</p> <p>Restruktureerimise hilisemas faasis (pärast ELV eraldamist) toimub seni kontsernist sisse ostetud teenuste ümberkorraldamine, kus võib samuti vaja minna finantsnõustaja tuge, et võrrelda erinevate alternatiivide (funktsiooni sisemine ülesehitamine või väljast hankimine) tasuvust ja riske/võimalusi.</p>	<p>(I) faas: kuni 20 000 eurot (<i>arvestuse alus: kuni 150 töötundi ning kuni 120 € tund</i>), kätkeb endas audiitoripoolset hinnangut</p> <p>(II) faas: kuni 10 000 eurot.</p>

Kokku on eraldamise protsessi faas I kulud hinnanguliselt kuni **70 000 eurot** ning II faasis **35 000 eurot**.

Eelnev tabel ei kajasta börsile viimise kulusid – nii ELV börsile viimise alternatiivis, kui ka eraldamise stsenaariumis, kus börsile saab viia ühendvõrguettevõtte. Börsil noteerimisega kaasnevate kulud suuruseks hinnatakse 4-7% emissiooni mahust¹⁶ – näiteks kui võtta ELV omakapitali väärtuseks 1 miljard eurot¹⁷ ja kauplemisse viiakse 25% osalus, võiksid IPO kulud olla 10-17 miljonit eurot.

Võlakohustuste restruktureerimine

ELV eraldamisel EEG-st on olulise tähtsusega võimalikud kulud võlakohustuste restruktureerimisest. Tegemist on potentsiaalsete kuludega, mille lõplik suurus selgub aga läbirääkimistel ning saavutatud kokkulepetest võlausaldajatega.

¹⁶ KPMG ja Swedbanki kapitaliturgude üksuste hinnangud.

¹⁷ Vt hinnanguid peatükis 6.

Tänane keeruline majandus- ja finantsturgude olukord raskendab mõjude hindamist. Allpool olev on hinnang lepingutingimuste põhjal, mille paikapidavus on verifitseeritud koos EEG juhtkonnaga.

Võlakohustused saab jagada kolmeks:

- EEG kohustused väliste võlausaldajate ees;
- EEG kokku lepitud aga kasutamata laenukohustused;
- ELV võlakohustused kontserni emaettevõtte ees.

Järgnevalt käsitletakse kategooriaid eraldi.

(I) EEG olemasolevad võlakohustused

Võetud kohustuste portfell on toodud järgnevas tabelis.

Tabel 4. Eesti Energia ASi ja Enefit Green ASi võlakohustused seisuga 06.2022

	Laenu jääk (mln €)	Intressi tüüp	Tähtajad
Enefit Green ASi (EG) laenulepingud	115,9	[Ärisaladus eemaldatud]	kuni 2028
Swedbank	150	[Ärisaladus eemaldatud]	06.2024
EIB	16,7	[Ärisaladus eemaldatud]	11.2023
EIB (ELV)	61,8	[Ärisaladus eemaldatud]	07.2026
Eesti Energia ASi võlakirjad	500	[Ärisaladus eemaldatud]	09.2023
KOKKU	844,4		

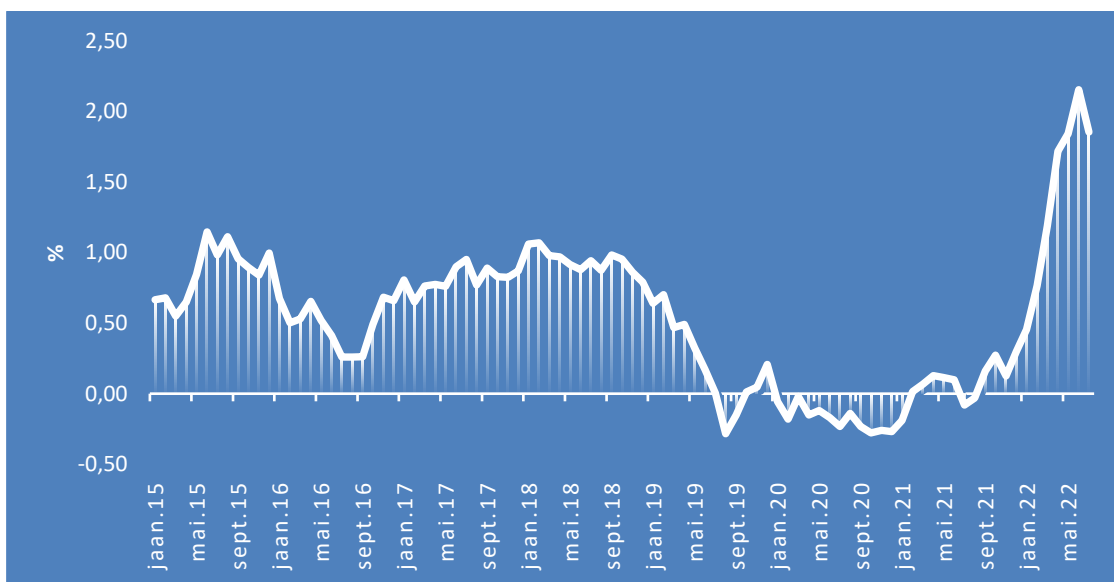
Allikas: Eesti Energia AS

Lisakulud, mis võivad tekkida restruktureerimise tulemusena, on analüüsi koostajate hinnangul järgmised:

- laenulepingu ennetähtaegse lõpetamise kulu (ühekordne);
- refinantseerimislauu korraldamise kulu (ühekordne);
- refinantseerimislauu intressimäär – mõju kestab kuni refinantseeritava laenu tähtaja lõpuni (võib olla nii positiivne kui negatiivne, kuid turuolukorda arvestades pigem negatiivne).

Arvestades tänast laenuuru olukorda, võib eeldada, et refinantseerimislauu intress kujuneb kõrgemaks kui olemasolevatel võlakohustustel (vt ka Joonis 8) – joonisel allpool on näidatud

baasintressi, millele lisandub laenumarginaal, mis võib olla käesolevas olukorras samuti kasvanud. Samas ei ole võimalik hinnata, kas tänane refinantseerimine (juhul kui see on vajalik) toob kaasa kõrgema intressimäära pikemas perspektiivis ehk kas uute lepingute intressitasemed tähendavad kulude kasvu ka pikemas vaates.

Joonis 8. Eurolaenude 10-aastase intressimäära vahetustehingu (SWAP) tase

Allikas: www.investing.com

Vaatame eelpool toodud võlakohustusi üksikult järgnevas tabelis.

Tabel 5. Restruktureerimise võimalik mõju EEG olemasolevatele võlakohustustele

Kohustus	Kirjeldus	Hinnanguline lisakulu
Enefit Green ASI laenud	EG on börsiettevõttena iseseisev laenaja ning tema laenude tingimused ei sõltu teadaolevalt EEG teiste ettevõtete toimuvast.	Teadaolevalt puudub
Swedbanki laen	Ujuva intressiga laen. Vajalik on küsida nõusolek EEG restruktureerimise korral. Arvelduskrediidil puudub lõpetamise kulu.	Teadaolevalt puudub
EIB (Iru)	Laen on võetud Iru jäätme põletusbloki finantseerimiseks. Laenu jääk on suhteliselt madal ning tähtaeg lähedal ehk ELV eraldamine toimub tõenäoliselt pärast selle laenu tähtaja lõppu.	Teadaolevalt puudub

EIB (ELV)	<p>Laen on antud jaotusvõrgu (ELV) investeringute finantseerimiseks. Põhjendatud võiks olla selle laenu vormistamine eraldiseisvale ELV-le, mis EEG juhtkonna hinnangul võib praktikas siiski mitte realiseeruda, kuna:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pangad (sh EIB) finantseerivad täna EEG-d kontserni, mitte üksikute projektide tasandil ning ümbervormistamine nõuaks pankadelt seega lähenemise muutmist, mille ette võtmisest suured rahvusvahelised institutsioonid (EIB) võivad olla mitte huvitatud; 2. EIB-l on EEG andmetel laenulimiidi piirang sõltuvalt ettevõtte omakapitalist 20-25% omakapitali mahust – antud laenu jääk mahub selle limiidi sisse, kuid jaotusvõrgule on kokku lepitud täiendav laen (175 mln €), mis läheb limiidist välja. <p>Tõenäoline on, et eraldiseisva ELV reiting on kõrgem¹⁸, kui EEG reiting ning intressimäära kasv võiks kujuneda madalamaks, kui see oleks EEG reitingu korral (vt ka tabeli all olevat boksi).</p>	<p>Intressikulu muutus <i>ca</i> 0,7 mln € (aastas kuni 07.2026; intressimäära kasv <i>ca</i> 1,6pp-d¹⁹);</p>
Võlakiri	<p>Võlakirjal puuduvad teadaolevalt klauslid, mis puudutavad ELV võimalikku eraldamist kontsernist. Võlakirjade (500 mln €) lunastamise tähtaeg suhteliselt lähedal (09.2023), mistõttu ei pruugi eraldamine efektiivselt toimuda enne selle tähtaja saabumist.</p> <p>EEG-l tuleb uue võlakirja emiteerimise korral turgu teavitada plaanitavast ELV eraldamisest. ELV eraldamisest tingitud tõenäolise intressi (kupong) kasvu kõrval on ehk olulisemaks küsimuseks investorite huvi võlakirja vastu. EEG poolt plaanitud refinantseerimine 2022 aasta mais kukkus läbi Ukraina sõja tõttu – selle mõju võib olla aastal 2023 vähenenud, kuid ELV eraldamine võib olla täiendav faktor, mis huvi vähendab.</p>	<p>Reitingu alanemisel (kuni 2 pügala võrra) <i>ca</i> 2 mln € aastas.</p>

¹⁸ Seda väidet valideeriti KPMG ja Swedbanki investeerimispankunduse spetsialistidega.

¹⁹ EEG juhtkonna hinnang

	<p>Võlakirja intressikulu tõuseb juhul kui EEG krediidireiting langeb pärast vähem riskantse tegevuse eraldamist, mis on ka tõenäoline. Täpsem arutluskäik antud teemal on toodud tabelile järgnevas boksis.</p>	
--	--	--

EEG eurovõlakirja reiting Moody's agentuuri poolt on tasemel Baa3. ELE eurovõlakirja reiting samalt agentuurilt on A2 ehk 4 pügalat kõrgem kui EEG võlakirjal. Võlakirja maht EEG-l on 500 mln €, kupong 2,384% ning tähtaeg 09.2023. ELE võlakirja maht 225 mln €, kupong 0,875% ning tähtaeg 05.2023.

Seisuga 03.08.2022 oli EEG võlakirja tootlus tähtajani (*yield-to-maturity*) pakkumise poolel (bid%) 3,55% ning ELE võlakirjal 1,64%²⁰.

Sellest võib järeldada, et monopoolne ja reguleeritud elektri (ja gaasi) ülekande äri hinnatakse oluliselt vähem riskantseks kui suuresti vabaturule orienteeritud integreeritud elektrienergeetika äri. Seega on tõenäoline, et EEG reiting langeb, võimalik, et kuni kaks pügalat tasemele Ba2.

SEB Bondlist'i põhjal tehtud arvestus näitas, et reitingu nõrgenemine ühe püjala võrra, võiks intressitaset kasvatada ca 0,3 protsendipunkti (edaspidi ka „pp“) võrra. ELE ja EEG võlakirjade tootluste vahe indikeerib sellest suuremat muutust (0,45 pp-d reitingu püjala kohta bid/ask keskmise põhjal). Kui jääda üldvalimi põhjal saadud tulemuse juurde võiks näiteks 2-püjala suurune reitingu langus tähendada ca 0,6 pp suurust intressimäära tõusu 5-10 aasta pikkustel võlakirjadel.

Aastal 2021 oli EEG laenukohustuste aasta keskmine intressikulu ca 1,96% suhtena laenuportfelli. [Ärisaladus eemaldatud]. Sellest tulenevalt, oli kontserni muu osa (st va ELV) intressikulu 0,3 pp-d kõrgem, kui kogu kontserni keskmine laenukulu. Seega eelnevalt arvestatud kallinemisest pool (st 0,6pp-st 0,3pp-d) on kontserni siseselt juba ELV välisele tegevusele allokeeritud, täiendavalt peaks seega eelnevalt toodud arvutuskäigu põhjal pärast ELV eraldumist lisanduma 0,3 pp-d.

Kokku annab eelnevas tabelis toodud arvutus olemasolevate võlakohustustega seotud võimalikuks lisakuluks ca **2,5 miljonit €**, mis jaguneb intressitaseme tõusule (2,2 mln € aastas) ning ühekordseteks kuludeks.

(II) EEG kasutamata laenukohustused

Lisaks olemasolevatele võlakohustustele on EEG kokku leppinud laenud, mida käesolevaks ajaks ei ole veel kasutusse võetud. Nendest annab ülevaate järgnev Tabel 6.

²⁰ Allikas: SEB Bondlist

Tabel 6. Eesti Energia ASi ja Enefit Green ASi kokkulepitud aga kasutamata laenud seisuga 06.2022

	Laenude summad (mln €)	Tähtajad
Enefit Green AS (likviidsuslaen)	50	
Enefit Green AS (investeerimislaen)	170	
OP Eesti filiaal (likviidsus)	150	09.2025
Swedbank (likviidsus)	70	09.2023
SEB (likviidsus)	50	09.2023
EIB (sidevõrk)	70	14 a
EIB (jaotusvõrk)	175	
KOKKU	735	

Allikas: Eesti Energia AS

Kui EG laenud välja jätta, siis on EEG kontserni tasandil kokku lepitud laenukohustuste maht **515 miljonit €**. Sellest EIB laen 175 mln € ulatuses on sihtotstarbeliselt ette nähtud jaotusvõrgu investeringute finantseerimiseks ehk järele jääva EEG finantseerimiseks seda vaja ei ole.

EEG juhtkonna hinnangu kohaselt ei tekita lepingute lõpetamine EEG-le lisakulusid, kui laenud on välja võtmata. Seetõttu ei ole nendele laenudele restruktureerimisest tekkivaid lisakulusid arvestatud. Lõpetamise korral on vajalik sarnases mahus kokku leppida uued laenulepingud – nende korraldamise kuludeks on eeldatud 0,2% laenude mahust ehk sama määr, mida EEG juhtkond eeldas EIB olemasoleva laenu refinantseerimise korraldamiseks. Käesolevat ebakindlat aega arvestades võivad ka korralduskulud olla mõnevõrra kasvanud, kuid eeldatavaks refinantseerimise ajaks (ca 2023. a teine pool) võib olukord olla normaliseerunud.

Uute laenulepingute intressimäära kasvuks on eeldatud 0,6pp-d võrreldes tasemega, mis on kasutamata laenudele kokku lepitud (vt selgitavat boksi üleval, lk 34-35) – see on ELV eraldamisest tekkiva suurema riski preemia, lisaks võib üldine intressitaseme tõus põhjustada täiendavat kulu.

EEG järele jääva tegevuse finantseerimisvõimekusele on ELV eraldamisel oluline mõju, selle kohta vaata hinnangut järgnevas boksis.

EEG suhteline laenuvõimekus väheneb pärast ELV eraldamist märkimisväärselt. Ettevõtte finantspoliitika näeb täna ette pikaajaliste netolaenude (ND) / EBITDA kordajaks 3,5. Perioodil 2010–2021 oli keskmine näitaja 2,4 ning lubatud taset ületasid perioodi 2018–2021 näitajad (vastavalt 3,7, 4,2 ja 4,0). 2021. aastal langes kordaja tasemele 2,4 (2022. a II kv ainult 0,9).

EEG EBITDA on perioodil 2010–2021 püsinud samal trendil. Kui võtta aluseks ...

... 2021. a netolaen (aasta lõpu seisuga) ehk 759 mln €,

... lahutada sellest ELV netolaen ehk 326 mln € (tulemus **433 mln €**) ning

... lahutada EEG perioodi 2012–2021 EBITDA-dest ELV EBITDA-d ja

... arvutada saadud tulemuste põhjal EEG järele jääva äri ND/EBITDA kordaja, siis kujuneb perioodi 2012–2021 keskmiseks näitaks **2,4 (mediaan 2,3)** ning kordajad jäävad aastate lõikes vahemikku 2,0–3,4.

EEG juhtkond hindab, et pärast ELV eraldamist kujuneb ND/EBITDA piiriks 1,5.

Seega jääks pikaajalist keskmist ja 2021. a lõpu netolaenu (miinus ELV netolaen) arvestades EEG ND/EBITDA kordaja alla senist EEG juhtkonna poolt kinnitatud piirmäär (3,5), kuid oleks kõrgem kui eeldatav uus piirmäär (1,5).

Kordajat 1,5 ning perioodi 2010–2021 keskmist EBITDA-d (190 mln €; ELV EBITDA on lahutatud) arvestades kujuneks EEG järelejääva tegevuse lubatud netolaenu mahuks 284 mln € ehk 2021. aasta lõpu netolaenu tuleks vähendada ca 150 mln € võrra, mille katmiseks on võimalik teha riigil omakapitali sissemakseid.

[Ärisaladus eemaldatud].

Juhul kui eraldamiseks kasutatakse ELV ostu riigi poolt või ELV börsile viimist tugevneb EEG kapitali struktuur ning paraneb laenuvõimekus.

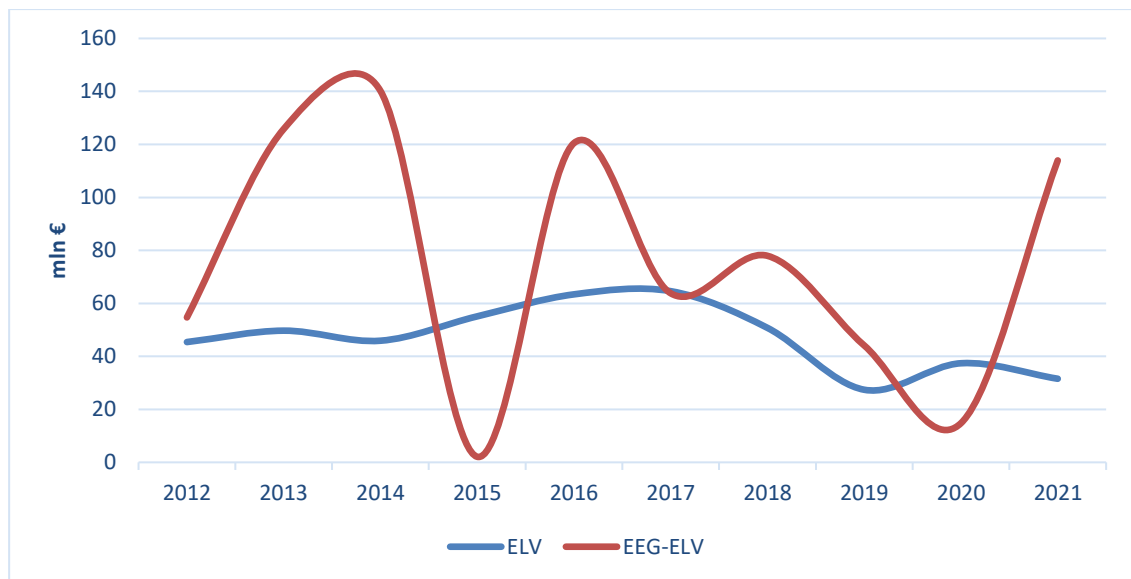
(III) ELV võlakohustused kontserni ees

[Ärisaladus eemaldatud]²¹.

ELV reguleeritud teenus on vähem riskantne kui EEG teenuste koguportfell keskmisena (vt ka Joonis 9), mistõttu on põhjendatud ELV laenude madalam intressimäär. Näiteks oli perioodi 2012-2021 EEG konsolideeritud ärikasumi (millest on maha lahutatud ELV ärikasum) standardhälve ca 64% ning ELV ärikasumil kõigest 26%. Seejuures on ELV ärikasumi muutus (teoreetiliselt) seletatav peamiselt olukorra muutustega finantsturgudel (väljendub varade lubatud tootluses), mitte aga ettevõtte enda äritegevuse riskidega.

---

²¹ [Ärisaladus eemaldatud].

Joonis 9. EEG konsolideeritud ärikasum (miinus ELV ärikasum) ning ELV ärikasum perioodil 2012–2021.

Allikas: Eesti Energia ASi koduleht ning ELV aastaaruanded

ELV laenude refinantseerimise kuluks on EEG andmete (0,1-0,2%) alusel võetud 0,2% laenukohustuste mahust. [Ärisaladus eemaldatud] – lisaks vajab ELV likviidsusvaru, mille suurusiks võiks analüüsi koostajate kogemuse põhjal olla 3% müügituludest.

Kokku oleks ELV kontsernisestest laenude refinantseerimise kulu eelnevalt toodud eeldustel **ca 0,8 miljonit €**.

Oluliseks probleemiks ELV võlaportfelli refinantseerimisel võivad osutada pankade poolt seatud laenulempiidid (vt eelnevalt lõiku EIB laenu kohta) – kontserni bilansi vastu võib olla lihtsam finantseerida kui ELV bilansi vastu, isegi arvestades ELV madalamat riskitaset. [Ärisaladus eemaldatud] – sellist taset eeldab näiteks Konkurentsiamet oma kaalutud keskmise kapitali hinna arvutustes ning sama taset näitasid Damodaran andmetel²² võrguettevõtted (Utility (General)) 2022. a alguses (laenu suhe omakapitali oli 99,8%).

4.1.1.2 Mõjude tegevuskuludele

ELV eraldamisest võivad tekkida püsivad (iga-aastased) muutused kontserni tegevuskulude. Analüüsi koostajate arusaama kohaselt, on mõju tekkimise võimalus eelkõige kahes kohas:

1. peakontorilt ostetavate teenuste osas;
2. Enefit Connect OÜ-lt (EC) ostetavate teenuste osas.

²² <https://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/>

Tehingud kontserni teiste tütarettevõtetega (nt Enefit Green, Enefit Power jt) ei ole üldjuhul seotud üksteisele tugiteenuste osutamisega vaid tavapärase äritegevusega, mis ei peaks muutuma ka pärast ELV eraldumist kontsernist.

Mõjude suuruse hindamisel ning nende jagunemisel (ELV ja EEG vahel) arvestati kahte üldist printsiipi:

- Ka jagunemise järel on Eesti turu seisukohalt tegemist suurte ettevõtetega, mistõttu funktsioone on võimalik kuluefektiivselt ümber korralda st kas funktsioone sisemiselt üles ehitada või teenuseid turult sisse osta.
- Teenuseid, mida ELV täna kontsernist sisse ostab ei osutata reeglina ainult ELV-le vaid ka kontserni teistele ettevõtetele. Mõjude jagunemisel on eeldatud, et suurem proportsioon mõjudest kandub väiksemale osapoolle, kus neid on suhteliselt kulukam korraldada.

Mõjude hindamisel tuleb lähtuda nn *ceteris paribus* põhimõttest, et nad ei arvesta turuolukorra dünaamikat, sh kiirenevat inflatsiooni ja prognoose ületava tööjõukulu kasvu.

(I) Peakontorilt ostetavad teenused

ELV ostab peakontorile üldjuhtimisega seotud tugiteenuseid – ülevaate teenustest ning nende rahalistest mahtudest annab järgnev **Tõrge! Ei leia viiteallikat..**

Tabel 7. Peakontori teenused ELV-le ning teenuste mahud 2021. a

TEENUS	SUMMA (tuhat €)
Haldusteenused	[Ärisaladus eemaldatud]
Finantsteenused	[Ärisaladus eemaldatud]
Klienditeenindus ja arveldus	[Ärisaladus eemaldatud]
IT ning kübersündmuste haldamine	[Ärisaladus eemaldatud]
Kommunikatsiooni- ja turundusteenused	[Ärisaladus eemaldatud]
Maakasutuste seadustamine ja õigusteenused	[Ärisaladus eemaldatud]
KOKKU	[Ärisaladus eemaldatud]

Allikas: EEG

Detailset analüüsi teenuste ümberkorraldamise (st kui pärast sisetehingute erandi kadumist peab eraldunud ELV funktsioonid sisemiselt üles ehitama või avaliku hanke korras väljast ostma) osas polnud käesoleva analüüsi raames võimalik teha. Hinnang mõjudele anti üksikute teenuste loogikast lähtudes järgmiselt:

**Haldus- ja
finantsteenused**

Finantsteenistus on ka täna ELV-s olemas ning täiendavate funktsioonide toomine kontsernist ELV-sse ei muuda neid oluliselt kallimaks. Arvestades ELV suurust on võimalik ettevõtte sees ka haldusteenus kuluefektiivselt korraldada.

[Ärisaladus eemaldatud].

**Klienditeenindus ja
arveldus**

Tegemist on suhteliselt suures mahus osutatava teenusega, mida EEG-s vajabki eeskätt ELV ning mille üle toomisega ELV-sse või siis turult ostmisega ei peaks kaasnema lisakulusid.

[Ärisaladus eemaldatud].

**IT ning kübersündmuste
haldamine**

ELV kliendarvelduse IT süsteemi eraldamine toimub juba täna kontserni sees, mistõttu selle osas oleks täielik eraldamine kontsernist väikese mõjuga. Osaliselt on eraldatud ka ELV-ga seotud arendusmeeskond.

Teistes IT valdkondades võib funktsioonide dubleerimise vajadus olla suurem, näiteks küberturvalisuse haldamises jm. ELV võib tulevikus teatud teenuseid turult hankida ning nende maksumus ei pruugi oluliselt muutuda võrreldes tänasega.

[Ärisaladus eemaldatud].

**Kommunikatsiooni- ja
turundusteenus**

See on teenus, mida ka tulevikus võib ELV turult sisse osta ning hinnanguliselt on teenuse kallinemine minimaalne – [Ärisaladus eemaldatud].

**Maakasutuste
seadustamine ja
õigusteenus**

Probleemiks on energeetika valdkonnale spetsialiseerunud õigusekspertide vähesus.

Õigusteenused on osaliselt ka täna ELV-s, mis muudab selle funktsiooni ümberkorraldamise (sisemise ülesehitamise) lihtsamaks. Maakasutuse teemad ongi täna valdavalt seotud ELV-ga ning nende toomine ELV-sse ei muuda tõenäoliselt kulude taset.

[Ärisaladus eemaldatud].

Kokku andis eelpool kirjeldatud lähenemine vastavate teenuste kallinemiseks ümberkorraldamise tulemusena **ca 300 tuhat eurot**, millest **ca 170 tuhat eurot** võiks olla ELV kanda (ehk mõjutada võrgu tariife) ja ülejäänud EEG-le.

(II) Enefit Connectilt ostetavad teenused

EC poolt osutatavad teenused on ELV-st eraldatud alles 2021. aasta algusest. Eesmärk oli vabaturuteenuste eraldamine ELV-st ning teenuste kulutõhus korraldamine. Tulemusena jäi ELV

sisuliselt võrguvarade haldamisega tegelevaks ettevõtteks. ELV 2021. aasta aruandes on hinnatud, et võrreldaval baasil vähenesid ettevõtte püsikulud (st kulud, kuhu ei ole arvestatud peamiselt põhivõrguteenuse sisseostmise seotud kulud) ca 3 miljoni euro võrra – ELV juhtkonna hinnangul on see osaliselt seotud teenuste ümberkorraldamisega

Teenused, mida ELV ostab EC-lt on loetletud järgnevas Tabel 8.

Tabel 8. Enefit Connect OÜ teenused ELV-le koos selgitustega

TEENUS	SELGITUSI
Mööteandmete tagamine	Potentsiaalselt on teenus kasutatav ka EC teistel teenustel (laadimisvõrk, sidevõrk). Tegeletakse mh arvestite vahetuse ja taatlemisega. EC plaan on pakkuda teenust soojus- ja vee-ettevõtetele (täna nt Narva Soojusele).
Taristuandmete haldus	Tegeleb maaomanikele, investoritele ehitajatele jt võrku puudutava informatsiooni väljastamisega. Haldab ja sünkroniseerib vastavaid infosüsteeme, mis on seotud ka EC teiste teenustega.
Taristu ehitamine	Siin on lisaks taristu ehitusele ka hooldus, mis on samuti riskkasutuses EC teiste teenuste taristutega.
Võrguteenuste juhtimine 24/7 (juhtimiskeskus)	Juhtimiskeskus on riskkasutuses ehk on vajalik ka elektriautode laadimisele, tänavavalgustusele, sidetaristule. Selle teenuse alt toimub ka riketele reageerimine ja sidevõrgu monitooring.
Insenertehnilised teenused	Siia on koondunud tehniline ekspertiis ja taristu planeerimine, mis on samuti riskkasutuses EC enda teenustega.
Kliendipöördumiste lahendamine	Toimub tehniliselt keerulisemate probleemide lahendamine. Sama üksus tegeleb ka EC teiste teenustega. Seda spetsiifilist teenust on keeruline turult osta.
Käidukorraldus	Tegeleb elektrivõrgu korrashoiu tagamise ja haldamisega.

Seega on teenused, mida EC osutab ELV-le, suures osas riskkasutuses ka EC enda teenustega. ELV ostis 2021. aastal EC-lt teenuseid ca 44,3 miljoni € eest [Ärisaladus eemaldatud].

EC osutab teenuseid pikaajaliste teenuslepingute alusel – lepingu pikkus on 4 aastat (kuni 31.12.2025), kuid lepinguid on ELV-l võimalik ühepoolseti lõpetada, samuti on nendes klausel, mille kohaselt on võimalik ELV-sse tagasi tuua teatud kriitiliste funktsioonidega seotud personal ja vara, kui turul ei osutata vastavat teenust.

Küsitletud ettevõtete ekspertide arvates ei nõua tänane regulatsioon kontsernisisesse lepingute kohest lõpetamist pärast sisetehingute erandi lõppemist. Põhjendatud on teatud üleminekuaja andmine ümberkorraldamiseks, mis oleks eelkõige positiivse mõjuga EC-le, kuna võimaldab

ettevõttel oma teenuste osutamise korraldamine läbi mõelda ning ümberkorraldamise võimalikku mõju vähendada.

Seevastu leitakse Rahandusministeeriumi analüüsis, et tegemist võib olla riskiga.

Nimelt käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) artiklit 12 värske Euroopa Kohtu otsus (C-719/20, 12.05.2022).

Kohtuotsuses leitakse, et kui sisetehingu eeldused on ära langenud, siis sellise lepingu jätkamine oleks vastuolus direktiiviga ja leping tuleks esimesel võimalusel lõpetada.

Analüüsi koostajate hinnangul ei too ümberkorraldamine ELV-le kaasa märkimisväärseid lisakulusid, arvestades EC-lt ostetavate teenuste suurt mahtu ehk neid on võimalik ELV-l ise efektiivselt korraldada või turult sisse osta.

Lisakulud ümberkorraldamisest on seega arvestatud täies mahus EC-le. [Ärisaladus eemaldatud].

EC riske vähendavad analüüsi koostajate hinnangul järgmised asjaolud:

- Võimalik on anda piisav aeg (maksimaalselt kuni 2025. a lõpuni) ELV-le teenuste osutamise lõpetamiseks ja EC sisemiste protsesside ümberkorraldamiseks. Teenuste osutamise lõpetamine ei pea ilmingimata toimuma täies mahus, kui EC suudab tulevastel (riigi)hangetel edukalt osaleda.
- EC osutab kiiresti arenevaid teenuseid ning kui ettevõtte suudab olla konkurentsivõimeline, siis võivad tema teenuste mahud kiiresti kasvada ja ettevõtte muutuda kuluefektiivsemaks.

4.1.1.3 Mõjud investeringutele

Olulist mõju võrguinvesteringutele ELV omandilisest eraldamisest ei teki – seda on oodata ühendvõrgu tekkimise järel ning hinnang viimasele on antud järgmises punktis.

ELV eraldamisest tekib eeldatavasti vajadus dubleerida teatud määral infotehnoloogilist põhivara – nii seadmeid kui ka tarkvara (litsentse). 2019. aastal hindas EEG ELV poolt kasutatava tarkvarasüsteemi ülesehitamise kuludeks ca 5-10 miljonit €.

Tänaseks võib olukord olla muutunud, esiteks tänu asjaolule, et käesoleval ajal toimuv kiire hindade kasv²³ on kulud üles viinud, teisalt on kontserni sees hakatud eraldama teatud andmebaase/süsteeme, mis teenindavad ELV-d, mis võib muuta eraldamise lihtsamaks ja odavamaks.

²³ Statistikaameti andmete järgi on IT teenuste hinnakasv Eestis perioodil 2019-2022 keskpäik ulatunud ligikaudu 30 protsendini.

Näiteks haldavad ELV ja Eesti Energia AS ühist kliendiinfosüsteemi, kuid hiljemalt 01.01.2023 on kavas ELV kliendihaldus- ja arveldustarkvara eraldada ülejäänud kontserni infosüsteemist²⁴. Eraldamine ei puudutab siiski üksikuid andmebaase. Sünergiate mõttes võib kaduda oluline mõju suure kliendibaasi teenindamise võimekusest, kuna EEG elektrimüügi ja ELV võrguteenuse klientide arv on suurusjärgus sarnane, ELE kliendibaas on aga väga väike.

Juhul kui antakse piisavalt aega süsteemide eraldamiseks, võivad süsteemide eraldamiseks või dubleerimiseks vajalikud kulud oluliselt väheneda. Teiseks saab IT süsteemide ülesehitamisel ilmselt silmas pidada ka võimalikku tulevast ühendvõrgu-ettevõtet ehk süsteeme, mida omab ja vajab põhivõrk.

Toome järgnevalt ära IT süsteemide täiendavatest investeeringutest tekkiva võimaliku mõju jaotusvõrgu tariifide arvutusele – seejuures on eeldatud 30% suurust kasvu võrreldes 2019. aastaga, mis põhineb IT teenuste hinnakasvu statistikal aastatel 2019-2021 ning tarbijahindadel põhineval hinnakasvul 2022. aastal (juuli seisuga)²⁵. Arvutus on tehtud eeldusel, et süsteemide eluiga on 10 aastat ning tootluse määr (WACC) 5%²⁶. Tootlus on arvestatud seejuures 50%-lt soetusmaksumuselt, mille alusel antakse hinnang pikaajalisele mõjule²⁷ tariifidele.

Tabel 9. ELV täiendavate IT investeeringute mõju jaotusvõrgu tariifide arvestusele, tuhat €

	MIN	KESK	MAKS
1. Investeering (2019)	5 000	7 500	10 000
1. Investeering (2022)	6 500	9 750	13 000
2. Kulum	650	975	1 300
3. Tootlus (jäägilt)	150	225	300
4. KULUD VÕRGUTARIIFI [2+3]	800	1 200	1 600

4.1.2 Ühendvõrguettevõtte loomise mõjud

4.1.2.1 Ühekordsed kulud

Ühendvõrguettevõtte moodustamisel võib samuti vajalik olla välise ekspertiisi kaasamine. Eeldatavasti võib sarnaselt ELV eraldamisele vajalik olla nii õigus-, tehniliste- kui ka majandusvaldkonna nõustajate kaasamine.

²⁴ Konkurentsiamet; 20.04.2022 nr 1-6/2022-019-1; lk 11

²⁵ Allikas: Statistikaamet, tabelid IA33 ja IA029;

²⁶ Konkurentsiameti WACC jaotusvõrgu ettevõtjatele on alates 01.01.2020 olnud 4,61%. Siin on eeldatud konservatiivsuse huvides selle mõningast kasvu.

²⁷ Näiteks EEG tarkvara soetusmaksumus seisuga 31.12.2021 oli ca 66 mln € (sh lõpetamata arendused) ning jääkmaksumus ca 28 mln €.

Ühendettevõtte loomisel võib eeldada, et juriidilise ühendamise protsess kattub ajaliselt sisemiste protsesside/funktsioonide ühendamisega. Järgnevas tabelis on toodud nõustamiskulude hinnangud valdkondade lõikes²⁸.

Valdkond	Tegevuste kirjeldus	Hinnang kulule
Õigus	<p>Õigusnõustaja ülesandeks on äriseadustiku järgse ühinemise protsessi (vt ÄS peatükk 31) elluviimise nõustamine.</p> <p>Õigusnõustaja ülesanded on sarnased ELV eraldamist kirjeldavas punktis (p 4.1.1.1) toodule. Seetõttu on ka kulud eeldatud sarnasesse suurusjärku.</p>	<p>kuni 50 000 eurot (arvestuse alus: kuni 300 töötundi ning kuni 150 € tund)</p>
Tehniline	<p>Teenuste/funktsioonide ümberkorraldamise juures võib olla vaja välist tehnilist teadmist funktsioonide liitmiseks, kuigi võib eeldada, et need teadmised on mõlemas ettevõttes (ELV, ELE) olemas.</p> <p>Konservatiivsekt hinnates on siiski eeldatud väikest kulu tehnilise nõustaja teenusele.</p>	<p>kuni 5 000 eurot (arvestuse alus: kuni 50 töötundi ning kuni 100 € tund)</p>
Majanduslik	<p>Ühinemise protsessis ei pea ühinemislepingule hinnangut andma audiitor, kui omanikud selleks vajadust ei näe (vt äriseadustik §394). Varade väärtuse hindamist ja asendussuhte määramist ei ole ühise omaniku korral vajalik väljast tellida.</p> <p>Finantsnõustaja võib kaasata teenuste sisemiseks ümberkorraldamiseks.</p>	<p>kuni 15 000 eurot (arvestuse alus: kuni 120 töötundi ning kuni 120 € tund)</p>

Kokku on kulude suuruseks hinnatud seega **70 tuhat €**.

Võib eeldada, et võlausaldajatega ei teki probleeme, kui ühendatakse kaks monopoolset ja riigile kuuluvat võrguettevõtet²⁹. Eleringi võlakohustustest suurema osa (225 mln eurot 324 mln eurost) moodustavad eurovõlakirjad, mille lunastamistähtaeg on 05.2023 ehk lunastamine toimub enne ühendvõrguettevõtte loomist.

ELV ja ELE laenuandjaid tuleb varakult informeerida kavandatavast ühendamise protsessist, kuid analüüsi koostajate parima teadmise kohaselt ei teki ühendvõrguettevõtte loomisel probleeme laenuandjatega arvestades sellega, et ühendatakse madala riskitasemega ettevõtted ning arvestades ühendettevõtte suurust võrreldes eraldiseisvate ettevõtetega.

²⁸ Tabelis toodud numbrilised väärtused põhinevad analüüsi teostajate kogemusel ja hinnangutel

²⁹ Järeldused intervjuudest ELE ja Swedbangi spetsialistidega.

4.1.2.2 Mõjud tegevuskuludele

Analüüsi koostajate kogemusele ning välistele allikatele tuginedes³⁰ võib ühinemisega kaasnevat sünergiat ulatuda 20 protsendini kuludest, mis on seotud kattuvate funktsioonidega. Sünergiate realiseerumine sellisel määral eeldab võimaluste eelnevat põhjalikku analüüsi ning vastavate tegevuste planeerimist.

Ühendvõrguettevõtte tegevuskuludes võib eeldada mõjusid kahele kulukategooriale:

- mõjud üldjuhtimise kuludele ja
- mõjud põhiteenustega seotud kuludele.

Käsitleme järgnevalt mõlemat eelnevalt nimetatud valdkonda eraldi.

(I) Mõjud üldjuhtimise kuludele

ELV eraldamisel EEG-st ning juhtimisvaldkonna funktsioonide ümberkorraldamisest tekkis ELV-le hinnanguliselt lisakulu 170 tuhande € ulatuses. Võib eeldada, et samas suurusjärgus on võimaliku saavutada kokkuhoidu, kui ELV ja ELE juhtimise funktsioonid ühendatakse.

Täiendavat kokkuhoidu võib eeldada juhatuse funktsiooni dubleerimise kaotamisest. Kui võtta aluseks ELV juhatus, siis olid 3 juhatuse liikme tööjõukulud (sh sotsiaalmaksud) ca 300 tuhat eurot, siia juurde võib arvestada töökohtadega seotud muud kulud. Eeldame 3 töökoha peale 50 tuhat eurot.

Võib eeldada, et juhatuse liikmete teatud funktsioonid on ettevõtetes täna erinevad ning kogu ulatuses ei ole ühe ettevõtte juhatuse kulusid võimalik kokku hoida.

Eleringiga tehtud intervjuu käigus hinnati, et kokku saab hoida vaid ühe juhatuse liikme kulud ehk ca 150 tuhat eurot aastas. Uues ettevõttes peaks tõenäoliselt juhatuses olema 5 liiget. Kui eeldada, et võrkude ühendamine kaotab ära kogu ELV eraldamisega tekkinud lisakulu (170 tuh€; va IT investeeringud), siis oleks võimaliku kokkuhoiu suuruseks kokku ca **320 tuhat €**.

(II) Mõjud põhifunktsioonide kuludele

ELV põhifunktsioonid on täna delegeeritud EC-le ning nende põhjal võimaliku ühendamise mõjude väljatoomine on keeruline. Järgnev arvutuskäik põhineb ELE struktuuril ning välja on toodud need põhitegevuse üksused ja viimastega seotud töötajate arvud, mis omavad kattuvust jaotusvõrguga.

Kaardistatud üksused on toodud järgnevas Tabel 10.

Tabel 10. *Elering Asi üksused, mis eeldatavasti omavad kattuvust jaotusvõrgu haldamisega*

[Ärisaladus eemaldatud]

³⁰ Vt Robert Fraunhoffer, Dirk Schiereck; „Consolidation of the energy sector, potential synergies, and realized shareholder value – survey and new insights from top managers’ perceptions“; 2012 Grand Thornton; 2019; lk 59

Ühendvõrgu loomisest tekkiva eeldatava mõju arvutamiseks kasutasid analüüsi koostajad järgmiseid eelduseid:

- Eelnevas tabelis toodud töökohtadele on eeldatud brutotöötasuks 3000 eurot kuus, mis on ELE keskmise brutopalgal ligikal (*ca* 2800€ kuus 2021. aastal).
- Töökohtadega otseselt seotud muude kulude suuruseks arvestati 20% töötasu kuludest.
- Võimalik sünergia võrkude ühisest opereerimisest on 20% ELE mõjutatud kuludest.

Kokku on kulud, mida oodatav sünergia võiks mõjutada, 5,2 miljoni € ulatuses, millest 20% ehk kokkuhoiu potentsiaal oleks **ca 1 miljon €**. Hinnang on antud ELE baasil, kuigi seda võiks teha ka ELV andmete alusel – eeldatavasti on ELV sarnaste funktsioonide korraldamisega seotud kulud mõnevõrra suuremad ning analüüsi koostajate hinnangul on põhjendatud lähtuda mõju hindamisel lähtuda väiksemast osapooltest.

4.1.2.3 Mõjud investeringutele

ELV ja ELE investeerivad põhivaradesse aastas suhteliselt sarnases mahus (vt Tabel 11.).

Tabel 11. Elektrilevi ja Eleringi põhivarade soetamised aastatel 2020 ja 2021, miljonit €

	2020	2021
Elering	100	75
Elektrilevi	87	87
KOKKU	187	162

Allikas: ettevõtete aastaaruanded 2021

Lisaks teevad mõningase osa ELV investeringutest täna EEG teised ettevõtted, mis osutavad nende varade baasil teenuseid ELV-le.

Analüüsi koostajate hinnangul saab investeringute sünergia tekkida peamiselt seal, kus on kahe võrgu kokkupuutekoht ehk ELE 110kV võrk, ELV 35kV võrk ning nende vahelised alajaamad.

ELV hindab selliste varadega (st kõrgepinge võrguga) seotud investeringute mahuks 5 miljonit eurot aastas.

Eleringi märksõnaks seoses investeringutega on täna Mandri-Euroopa sagedusalaga sünkroniseerimisega seotud investeringud, mis 110 kV võrku ei puuduta. Samuti planeeritakse olulisi investeringud gaasivõrgu arendamisse (nt ühendused Soome ja Lätiga, LNG terminal). Asendusinvesteringute mahuks on ELE-l *ca* 30 miljonit € aastas.

GTB 2019. aastal teostatud analüüsis tuuakse välja järgnev hinnang: „Koostöö paranemine Elektrilevi ja Eleringi investeringute planeerimisel võimaldab märkimisväärse kokkuhoiu saavutamist. Võrguettevõtjate ühinemisel oleks Eleringi hinnangul saavutatav kokkuhoid aastas hinnanguliselt 20% ehk suurusjärguna kuni **8 miljonit eurot** aastas ning Elektrilevi hinnangul aastas hinnanguliselt kuni **1 miljonit eurot**“.

Eleringi hinnangul jäävad nende investeeringud 110 kV pingeklassiga seotud varadesse on 5-6 miljoni € juurde aastas ning Elektrilevil on need 5 miljonit € siis võiks 20% suuruse potentsiaali korral (vt allmärkust 26) kokkuhoiduks kujuneda *ca* 2 miljonit eurot aastas.

Samuti võib kokkuhoid tekkida IT tarkvara ja seadmete soetamisest – näiteks kasutavad mõlemad ettevõtted varade ja tehnoloogiliste protsesside juhtimise süsteemi SCADA – ning koostööst hangete planeerimisel ja korraldamisel ka teistele põhivara investeeringutele. Käesolev hinnang ei arvesta ELE ja ELV infosüsteemide (sh CRM) võimalikku integratsiooni, selleks vajaminevaid investeeringuid ja selle tulemusena *predictive* analüütika ning BI rakendustest tekkiva võivaid kasusid. Arvestades, et ELV on ka käesoleval ajal alustanud infosüsteemi eraldamist EEG-st saab ühendvõrguettevõtte algperioodil toimida olemasolevate infosüsteemide najal minimaalse integratsiooniga (liidestuste põhjal).

Analüüsi koostajad hindavad eelnevas lõigus toodud maksimaalseks potentsiaaliks miljon eurot aastas, siis oleks investeeringutele tekkiv kogumõju kuni **3 miljonit €** aastas.

4.1.3 Süsteemihalduse (SH) eraldamine

Süsteemihalduse eraldamine toimuks – kui nii otsustatakse – kõige varem aastal 2026.

4.1.3.1 Ühekordsed kulud

Ka SH eraldamisel võib tekkida vajadus väliste ekspertide kaasamiseks. Järgenvolt on sarnaselt eelnevate etappidega eeldatud õigus-, tehniliste- ja majandusvaldkonna nõustajate kaasamist.

Eeldatavasti toimub SH eraldamine äriseadustiku kohase eraldumise protsessi alusel (ÄS § 434 lg 4)³¹.

Valdkond	Tegevuste kirjeldus	Hinnang kulule
Õigus	Õigusnõustaja ülesandeks on äriseadustiku järgse eraldumise protsessi elluviimise nõustamine. Õigusnõustaja ülesanded on sarnased ELV eraldamist kirjeldavas alapunktis (p 4.1.1.1) toodule. Seetõttu on ka kulud eeldatud sarnasesse suurusjärku.	kuni 50 000 eurot (arvestuse alus: kuni 300 töötundi ning kuni 150 € tund)
Tehniline	Teenuste/funktsioonide ümberkorraldamise juures võib minimaalselt olla vaja välist tehnilist teadmist, kuigi võib eeldada, et see ekspertiis on ELE-s olemas.	kuni 5 000 eurot (arvestuse alus: kuni 50 töötundi ning kuni 100 € tund)

³¹ Asjakohases tabelis toodud numbrilised väärtused põhinevad analüüsi teostajate kogemusel ja hinnangutel, samuti valideeris leitud suurusjärke EEG kogemus Enefit Connecti eraldamisel ELV-st

	Konservatiivselt hinnates võib siiski eeldada väikest kulu tehnilise nõustaja teenusele.	
Majanduslik	Eraldamise (jagunemise teel) juures on vajalik hinnata SH varade turuväärtust. Jagunemise protsessis peab jagunemislepingule hinnangu andma audiitor (äriseadustiku § 437). Ka teenuste sisemiseks ümberkorraldamiseks võib kaasata finantsnõustaja.	kuni 20 000 eurot (arvestuse alus: kuni 150 töötundi ning kuni 120 € tund)

Kokku on kulude suuruseks hinnatud seega **75 tuhat €**.

Võib eeldada, et võlausaldajatega seoses probleeme ei teki (st ei teki vajadust kohustuste restruktureerimiseks), kuna SH-l sisuliselt (materiaalsed) varad puuduvad, kasum on madal ning ühendvõrguettevõtte laenud on võetud peamiselt ülekande- ja jaotusvõrkude finantseerimiseks.

4.1.3.2 *Mõjud tegevuskuludele*

SH eraldamisel eeldatakse ühendvõrgu-ettevõttes lisakulude tekkimist, mis on tingitud mitmete funktsioonide dubleerimise vajadusest. Nii elektri kui ka gaasi võrguhaldus on käesoleval ajal tugevalt integreeritud vastavate ülekandevõrkudega.

Hinnangu SH-ga seotud kuludele enne ja pärast ühendamist andis Eleringi juhtkond ning hinnang on toodud Tabel 12. SH-ga seotud tegevuskulude muutus (va kulum) enne ja pärast eraldamist, tuhat €.

Tabel 12. SH-ga seotud tegevuskulude muutus (va kulum) enne ja pärast eraldamist, tuhat €

[Ärisalatus eemaldatud]

Allikas: Elering ASI juhtkonna hinnang

Tegemist on kiirhinnanguga, mis annab seega väga ligikaudse mõjude suuruse.

Tabelist on näha, et sisuliselt kogu mõju tekib tööjõukulude tõusust, mis kasvavad eelduslikult rohkem kui 90%. „Enne eraldamist“ tulbas on seejuures arvestatud ainult nende töökohtadega, mis tegelevad ainult SH teenusega – neid on 45. Dubleeritavaid ja/või uusi ametikohti on 34 ning need kuuluvad järgmistesse kategooriatesse:

- talituskindluse analüütikud (2 töökohta)
- elektrisüsteemi analüütikud (5)
- võrgu planeerimine (5)
- IT funktsioon (14)
- üldjuhtimine (8)

Kuna dubleeritavate/lisanduvate ametikohtade töötasud on mõnevõrra kõrgemad kui olemasolevatel puhtalt SH töökohtadel (3600 vs 4700 eurot kuus, sh lisatasud, v.a sotsiaalmaks, koolitused jms), siis tööjõukulud eraldatud SH-s sisuliselt kahekordistuvad.

Teiste tegevuskulude kasv ongi peamiselt seletatav personali arvu kasvuga ehk lisanduvate töökohtadega seotud teenuste, seadmete ja materjalidega.

Eelnevas tabelis ei ole näidatud kulumi muutust, mis on seotud vajaliku põhivara soetamisega. Ülevaate kulumi ja põhivara seisuga muutusest annab Tabel 13. SH-ga seotud kulumi ja põhivarade arvestus enne ja pärast eraldamist, tuhat €.

Tabel 13. SH-ga seotud kulumi ja põhivarade arvestus enne ja pärast eraldamist, tuhat €

[Ärisalatus eemaldatud]

Allikas: Elering ASI juhtkonna hinnang-

SH põhivarad on peamiselt immateriaalsed (erinevad litsentsid) ning vähesel määral ka materiaalsed IT seadmed (nt serverid). Varade eluiga jääb 5- ja 10 aasta vahele. Olulise kaaluga varades on SCADA litsents, mille uuendamine iga 7-10 aasta järel maksab rohkem kui 10 miljonit € (tänastes hindades).

SH-sse kuuluva bilansiteenuste kulusid ei ole arvutustes arvesse võetud, kuna tegemist on minimaalse marginaaliga teenusega, mis katab Eleringi vastavad administreerimiskulud (2021. aasta aruande põhjal ca 1,5 miljonit €) ning mis ei muutu teenuse viimisel iseseisvasse süsteemihaldurisse.

4.1.3.3 Mõjud investeeringutele

SH eraldamisest ei teki märkimisväärseid mõjusid materiaalsete põhivaade investeeringutele. Eraldatud ettevõtted peavad siiski dubleerivalt tegema teatud infosüsteemide (peamiselt tarkvara litsentsidesse). IT süsteemide võimaliku eraldamisega seotud muid arenduskulusid ei ole sisendandmete puudumise tõttu võimalik hinnata.

Eleringi juhtkonna esialgsete hinnangute kohaselt tuleb SH eraldamisel ettevõttel soetada **ca 4 miljoni €** väärtuses põhivara (vt ka

Tabel 13), mille elueaks arvestatakse 7 aastat. Olulise mõjuga selles on SCADA litsentsil ja selle uuendamisel.

4.1.4 Kokkuvõtte mõjudest finantsnäitajatele

Kokkuvõtte eelnevates punktides toodud hinnangutest on antud järgnevas Tabel 14. Kulumi, muude tegevuskulude ning intressikulu muutused näitavad muutusi aasta kohta.

Tabel 14. Mõjud finantsnäitajatele – koondhinnang, tuhat €

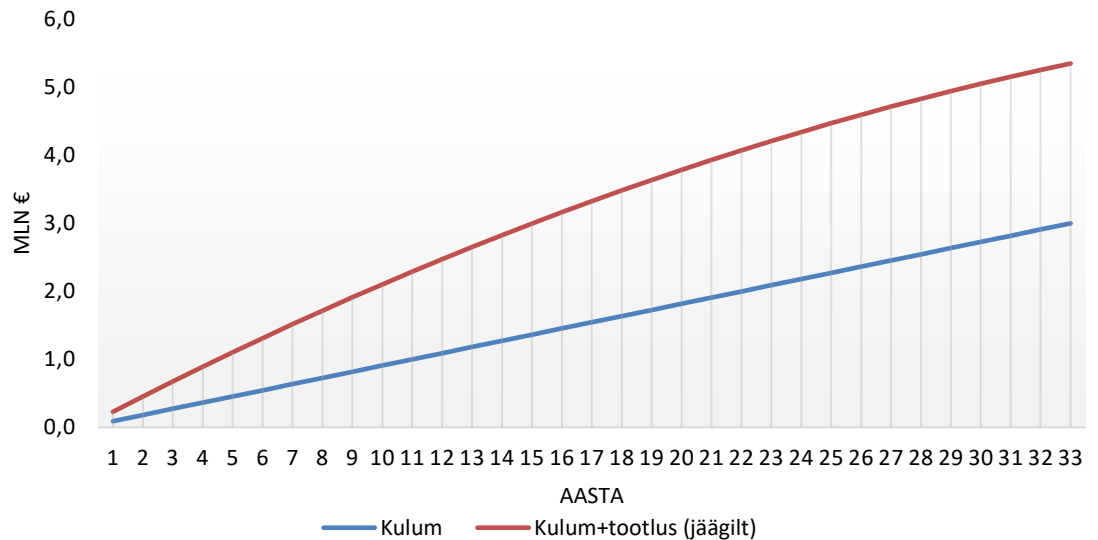
	Ühekordsed kulud	Kulum	Muud tegevuskulud	Intressikulu
ELV eraldamine	2 130	975	1 500	4 270
Ühendvõrguettevõtte loomine	100	-3 000	-1 350	0
SH eraldamine	75	570	2 700	0
KOKKU	2 305	-1 455	2 850	4 270

Allikas: analüüsi koostajate arvutus

Järgnevalt on toodud mõningad kommentaarid eelneva tabeli juurde:

- ELV eraldamise ühekordne kulu tekib peamiselt võlakohustuste refinantseerimisest. GTB (2019) arvestas võlakohustuste refinantseerimise kuluks 51 miljonit €, kuid sellest valdav osa (49,9 mln €) kulus võlakirjadele, millega käesoleva analüüsi koostajata hinnangul ei ole vaja enam arvestada. Samas on käesolevas analüüsis täiendavalt arvestatud EEG kokkulepitud, aga kasutamata laenulepingutega ning ELV kontsernisestest laenude refinantseerimisega.
- Erinevate etappide kulumi arvestus ei tugine ühtsetele alustele. Kui ELV ning SH eraldamisel on vajalik teha ühekordsed investeeringud, millelt arvestatakse kulum 10 aasta pikkust eluiga arvestades (järgnevad asendusinvesteeringud) siis ühendvõrguettevõttes tekib iga-aastaselt hinnanguliselt 3 miljonit € kokkuhoiu ning vastavate (kokkuhoitud) varade elueaks arvestatakse 33 aastat. Kuna nimetatud 3 miljonit eurot tekib iga-aastaselt, on vastav summa arvestatud ka iga-aastaseks kulude kokkuhoiuks, mis on õige aga alles esimese aasta investeeringu eluea lõpus.

Järgneval joonisel on arvatud kulumi muutus aastas 3 miljoni € suuruse iga-aastase investeeringute kokkuhoiu ning 33-aastase eluea korral (vt Joonis 10) – lisatud on ka joon koos tootlusega (4,61%), mis näitab summat, mis läheks võrgutariifide arvestusse.

Joonis 10. Kulumi ja kulum+tootluse vähenemine investeeringute kokkuhoiust aastate lõikes

Kulumi vähenemine aastas algab 91 tuhandest eurost ning lõpeb 3 000 tuhande euroga. Joon „Kulum+tootlus (jäägilt)“ näitab investeeringute vähenemise mõju³² võrgutariifidele, mida käsitleb täpsemalt alapeatükk 5.5.

- ELV eraldamise ning ühendvõrguettevõtte loomise mõjud muudele tegevuskuludele (nn juhtimiskulude) elimineerivad sisuliselt üksteist. Oluline negatiivne mõju tekib eeldatavasti SH eraldamisest, mis on suuresti tingitud spetsialistide dubleerimise vajadusest.
- Intressikulude kasv on tingitud EEG järele jääva tegevuse suuremast riskiastmest ning krediidireitingu eeldatavast langusest.

4.2 Kulude kokkuhoiu ja sünergiate saavutamise võimalused

Toome eraldi välja eelnevas peatükis protsessi etappide lõikes kirjeldatud olulisemate positiivsete mõjude saavutamise/suurendamise ning negatiivsete mõjude (st kulude kasvu) vältimise/vähendamise võimalusi.

(I) Mõjud ELV eraldamisel EEG-st

Protsessi nõustamiskulud

Nõustamiskulud on suhteliselt väikesed (ca 100 tuhat €). Nende kokkuhoiu võimaldaks EEG enda spetsialistide suuremal määral kasutamine, juhul kui vastav oskusteave on

³² Joon näitab, millises ulatuses võrgutasud vähenevad

Võlakohustuste restruktureerimine	<p>kontsernis olemas. Ettevõttel on suhteliselt hiljutine kogemus EC eraldamisega ELV-st.</p> <p>Lõplikud kulud selguvad läbirääkimistel võlausaldajatega. Samuti sõltub ka eraldamise ajast – kui palju on selleks ajaks võlakohustusi tagastatud (nt EEG eurovõlakiri). Arvestades konkurentsi laenuturul ning EEG suurust, võib eeldada, et EEG-l on läbirääkimistel tugev positsioon.</p> <p>Tänases keerulises ja kiiresti muutuv olukorras on aga finantsturgudel toimuvat üliraske hinnata.</p>
Peakontorist ostetavate teenuste kallinemine	<p>Osaliselt jäävad võimalikud lisakulud EEG kanda, kuid hinnanguliselt suurem osa jääks eraldiseisvale ELV-le kui väiksemale osapoolale. Võimalikust dubleerimisest tekkivad lisakulud ei ole tõenäoliselt märkimisväärsed, arvestades eraldunud ettevõtete suurust.</p> <p>ELV saab üldjuhtimise kulude kasvu haldamiseks kaaluda nende funktsioonide sisemise ülesehitamise ja väljast sisse ostmise vahel. Samuti võib juba ettevaatavalt arvestada sellega, millised mõjud võivad tekkida hilisemast ühendvõrguettevõtte moodustamisest.</p>
Enefit Connect OÜ-lt ostetavate teenuste kallinemine	<p>Eeldatavasti jääb suurem osa kallinemisest EC kui väiksema osapoolle kanda ja ei mõjuta elektri võrgutariife. Teenuste ümberkorraldamiseks tuleb anda piisav üleminekuage, mida võimaldab ka ELV ja EC vahel sõlmitud lepingu tähtaeg (31.12.2025).</p>
Täiendavate investeeringute vajadus	<p>Lisainvesteeringute vajadus, eelkõige IT süsteemide dubleerimiseks, on 2019. aastal antud hinnangu kohaselt 5-10 miljonit eurot, millele tänases vaates on nii kasvatavaid kui ka kahandavaid mõjusid:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasvatav mõju – arvestades IT kulude suhteliselt kiiret inflatsiooni viimastel aastatel; • kahandav mõju – osaliselt on ELV spetsiifilisi IT süsteeme kontserni sees teistest süsteemidest eraldatud (nt kliendiinfo tarkvara). <p>ELV eraldamise järel ja/või käigus tuleks investeerimisvajaduse vähendamiseks otsida võimalusi ühiselt kasutada jaotusvõrgus tarkvara, mida täna kasutatakse põhivõrgus (st ELE-s).</p>

(II) Ühendvõrguettevõtte loomise mõjud

Protsessi nõustamiskulud

Nõustamiskulud on eeldatavasti suhteliselt väikesed ja nende kokkuhoidu võimaldaks ELV ja ELE enda spetsialistide suuremal määral kasutamine, juhul kui vastav oskusteave on neid ettevõtetes olemas.

Üldjuhtimise ja põhifunktsioonide kulude kokkuhoid

Hinnatud kokkuhoiu potentsiaali (vt alapunkti 4.1.2.2) realiseerimiseks tuleb sisemised protsessid põhjalikult läbi analüüsida, kaasates selleks vajadusel ka väliseid nõustajaid.

Investeeringute kokkuhoid

Investeeringute ühise planeerimise ja korraldamise korral võiks iga-aastane kokkuhoid olla märkimisväärne, kuid seda on n-ö ette väga keeruline hinnata. Samuti on keeruline anda spetsiifilisi soovitusi, mis aitaksid seda potentsiaali paremini realiseerida.

(III) Süsteemihalduse eraldamise mõjud**Protsessi nõustamiskulud**

Nõustamiskulud on eeldatavasti suhteliselt väikesed ja nende kokkuhoidu võimaldaks ELV ja ELE enda spetsialistide suuremal määral kasutamine, juhul kui vastav oskusteave on neid ettevõtetes olemas.

Üldjuhtimise ja põhifunktsioonide kulude kasv

Nii elektri kui ka gaasi võrguhaldus on tugevalt integreeritud vastavate ülekandevõrkudega ning eraldatud SH-s on eeldatavasti vajalik mitme põhifunktsiooni dubleerimine.

Nii põhi- kui ka üldjuhtimise funktsiooniga seotud lisakulude suurust aitab kontrolli all hoida eraldumise protsessi hoolikas planeerimine ning võimalusel ka teatud funktsioonide ühine korraldamine, kui see on majanduslikult põhjendatud ning õiguslikult võimalik. Seetõttu on eeldatavasti võimalik pigem vähendada alapunktis 4.1.3.2 toodud (vt Tabel 12. SH-ga seotud tegevuskulude muutus (va kulum) enne ja pärast eraldamist, tuhat €) kulude kasvu.

Lisainvesteeringud

Sarnaselt tegevuskuludega on ka investeeringute vajadust võimalik vähendada põhjaliku planeerimisega, sh teatud tarkvaralitsentside jagamisega, juhul kui see on võimalik. Sealhulgas on võimalikuks lisainvesteeringute kokkuhoiukohaks investeeringud IT süsteemidesse. Fookuspunktiks on SCADA litsents, kuna SH ja ühendvõrguettevõtte SCADA süsteemide vahel on suur kattuva funktsionaalsusega ala.

4.3 Majandusnäitajad pärast restruktureerimist

Elektrilevi (ELV) eraldamisel Eesti Energia Grupist (EEG) oleme eeldanud, et ELV jätkab üleminekuperioodil EEG siseste tehingute pakkumist ja ostmist. Kuna ei ole teada, kas pärast ELV eraldumist tõstab EEG eraldunud ELV-le teenuste/toodete hindu, ning ka vastupidi – kas ELV tõstab marginaale – oleme oma analüüsis eeldanud, et nende teenuste müügi ja ostuhinnad jäävad endisteks. Seetõttu puudub ELV eraldamisel EEG-st mõju ELV müügikäibe ja kuludele. Raamatupidamislikus pooles liiguvad aga endised kontsernisisesed tehingud kontserniväliste tehingute kontodele. Detailsemas tabelis lisas 1 oleme välja toonud senised kontsernisisesed tehingud, tuginedes EE finantsjuhilt saadatud detailsetele finantsraportitele. [Ärisaladus eemaldatud].

Moodustamaks ühendvõrguettevõtte kasumiaruannet, oleme toonud eraldunud ELV-sse juurde kogu Eleringi (ELE) finantsid ja seejärel eraldanud sellest süsteemihalduse (SH) kulud ja tulud (bilansiteenuste müügikäive 82 mln € ning sellega seotud kulu 81 mln €, personalikulu 3 mln €, muud ärikulud 2 mln €, kulum 1 mln €). Kuna loodud ühendvõrguettevõttel on endiselt tarvis teostada enamust endise ELE funktsioone, tuleb moodustunud ühendvõrguettevõttel eraldunud süsteemihalduselt teatud teenuseid sisse osta. Süsteemihaldurilt teenuste ostu kulu (11 mln €) võrdsustasime summana SH tegevuskuludest ja põhivara väärtusest koos Konkurentsiameti kehtestatud kaalutud keskmise kapitalimääraga (WACC):

$$SH \text{ müügitulu} = SH \text{ tegevuskulud} + SH \text{ põhivarade jääkmaksumus} \times (1 + WACC)$$

Lisaks oleme elimineerinud varasemad ELV ja ELE vahelised tehingud (77 mln €), sest need on nüüdsest loodud ühendvõrguettevõtte sisesed tehingud. Peamised elimineerimised on elektrienergia edastamistasudest tulenev käive 61 mln €.

Allolevates tabelites on analüüsimeeskond käsitlenud eraldamisi ja ühendamisi kui mitterahalisi ehk mitte-ostu-müügitehinguid.

Tabel 15. Ühendvõrguettevõtte kasumiaruande kuva

Ühendvõrguettevõtte kasumiaruande 2021 moodustumine							
€'000	Elektrilevi		Elering AS (koos SH-ga)	Süsteemi- halduri eraldamine Eleringist	Süsteemi- haldus- teenuse sisseost	ELV ja ELE vaheliste tehingute elimineerimine	Ühendvõrguet- tevõtte KA (ELV+ELE-SH)
	Enne eraldamist	Peale eraldamist					
Müügitulu	237,111	237,111	208,129	(82,190)	-	(77,147)	285,903
Kaubad, toore, materjal ja teenused	(108,536)	(108,536)	(134,171)	81,033	(10,650)	77,147	(95,177)
Brutokasum	128,574	128,574	73,959	(1,157)	(10,650)	-	190,726
Muud äritulud	-	-	-	-	-	-	-
Personalikulu kokku	(1,424)	(1,424)	(11,222)	2,842	-	-	(9,804)
Muud ärikulud kokku	(46,128)	(46,128)	(8,183)	1,611	-	-	(52,700)
EBITDA	81,022	81,022	54,553	3,296	(10,650)	-	128,222
Depretsatsioon ja amortisatsioon	(49,472)	(49,472)	(45,531)	1,401	-	-	(93,602)
EBIT / Ärikasum	31,550	31,550	9,023	4,697	(10,650)	-	34,620
Neto finantstulud/-kulud	(3,745)	(3,745)	(2,286)	-	-	-	(6,031)
Kasum enne maksustamist	27,806	27,806	6,736	4,697	(10,650)	-	28,589
Maksud kokku	-	-	(1,628)	-	-	-	(1,628)
Neto kasum/kahjum	27,806	27,806	5,108	4,697	(10,650)	-	26,961

Märkus: ELV – Elektrilevi, ELE – Elering, EE/EEG – Eesti Energia kontsern, SH – süsteemihaldus.

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, Elering AS, KPMG analüüs

Bilansi koostamine ühendvõrguettevõttele toimus kasumiaruande koostamisega sarnastel kaalutlustel. Eeldades, et ELV jätkab teenuste sisseostmist EEG-lt, tähendab see, et nende teenustega seotud varasid ümber tõstma ei hakata. Muutub vaid see, et kontsernisisesed laenuid ELV-le muutuvad kontsernivälisteks – ehk ELV peab kontsernisisesed laenuid re-finantseerima kontserniväliste pakkujate abil (tõenäoliselt kaasneb sellega kõrgem laenuteenindamiskulu tulenevalt hetke poliitilisest ja majanduslikust olukorrast). Lisaks toimub seniste EEG-ga seotud nõuete ja kohustuste saldode reklassifitseerimine kontsernivälisteks.

Järgnevalt ühendasime ELE bilansi eraldunud ELV-ga ning eemaldasime sealt süsteemihaldurile kuuluvad varad. Tulenevalt ELE juhtivtöötajate intervjuudel saadud sisendist oleme arusaamisel, et süsteemihalduri peamised varad on immateriaalsed põhivarad ehk arvutitarkvaradega seotud varad. Seetõttu, vaadates suuremat pilti, vähendasime ühendvõrguettevõtte varasid ainult tuletatud (amortisatsiooni proportsioonide põhjal) süsteemihalduri immateriaalsete varade võrra.

Viimase sammuna elimineerime Elektrilevi ja Eleringi vahelised nõuded (Elektrilevi võlg Eleringile suuruses 21.5 mln €, Eleringil võlgnevusi 2021. aasta lõpu seisuga Elektrilevi ees ei olnud), mis ühendettevõttes muutuvad n.-ö. kontsernisiseseks.

Tabel 16 Ühendvõrguettevõtte bilansi kuva

Ühendvõrguettevõtte bilanss 2021							
€'000	Elektrilevi			Elering AS (koos SH-ga)	Süsteemi- halduri eraldamine Eleringist	ELV ja ELE omavaheliste saldode elimineerimine	Ühendvõrgu- ettevõtte (ELV+ELE- SH)
	Enne eraldamist	ELV ja EEG omavahelised tehingud	Peale eraldamist				
Kokku põhivara	1,143,308	-	1,143,308	1,014,845	(6,545)	-	2,151,608
Lühiajalised varad							
Nõuded ostjate vastu	13,847	20,113	33,960	-	-	-	33,960
Nõuded seotud osapoolte vastu	20,113	(20,113)	-	-	-	-	-
Muud nõuded	0		0	63,341		(21,528)	41,812
Ettemaksed	1,366		1,366	-			1,366
Raha ja ekvivalendid	-		-	104,668			104,668
Lühiajalised varad kokku	35,325	-	35,325	168,009	-	(21,528)	181,806
Varad kokku	1,178,634	-	1,178,634	1,182,854	(6,545)	(21,528)	2,333,414
Omakapital							
Aktsiakapital	(175,757)		(175,757)	(229,890)			(405,647)
Muu omakapital	-	-	-	(17,595)	6,545	-	(11,050)
Jaotamata kasum	(306,416)		(306,416)	(134,604)			(441,020)
Majandusaasta kasum/kahjum	(27,806)		(27,806)	-			(27,806)
Omakapital kokku	(509,979)	-	(509,979)	(382,089)	6,545	-	(885,523)
Pikaajalised kohustused							
Pangalaenu	-	(154,880)	(154,880)	(312,026)			(466,906)
Grupisisesed laenu	(154,880)	154,880	-	-			-
Muud pikaajalised kohustused	(284,464)		(284,464)	(419,595)			(704,059)
Pikaajalised kohustused kokku	(439,344)	-	(439,344)	(731,621)	-	-	(1,170,965)
Lühiajalised kohustused							
Pangalaenu	-	(170,948)	(170,948)	(10,558)			(181,506)
Grupisisesed laenu	(170,948)	170,948	-	-			-
Saadud ettemaksed	(25)		(25)	-			(25)
Võlad hankijatele	(22,241)	(34,816)	(57,057)	(44,777)		21,528	(80,306)
Võlad seotud osapooltele	(34,816)	34,816	-	-			-
Muud võlad	(1,280)		(1,280)	(13,809)			(15,089)
Lühiajalised kohustused kokku	(229,311)	-	(229,311)	(69,144)	-	21,528	(276,926)
Kohustused kokku	(668,655)	-	(668,655)	(800,765)	-	21,528	(1,447,892)
Omakapital ja kohustused kokku	(1,178,634)	-	(1,178,634)	(1,182,854)	6,545	21,528	(2,333,414)

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs

Ühendvõrguettevõtte eeldatav rahavoogude aruanne järgnevas tabelis ei ole täielik, sest meil puuduvad detailid süsteemihalduse bilansist või rahavoogudest. ELE juhtkonna sõnul ei ole siiani toimunud SH eraldiseisvat finantsraporteerimist, mistõttu pole SH kohta finantsaruanded saadavad. Nende valmistamine peab põhinema raamatupidamise alusandmetel ja sellele peab eelnema analüüs segmendi defineerimiseks, mida on kõige otstarbekam läbi viia koos ettevõtte asjatundjatega. Käesolevas teostatavusanalüüsis ei osutunud sellised ressursid kättesaadavateks. Järgnev ühendvõrguettevõtte rahavoogude tabel on pelgalt Elektrilevi ja Eleringi rahavoogude summa.

Tabel 17 Ühendvõrguettevõtte rahavoogude aruande kuva

Ühisvõrguettevõtte rahavoogude aruanne aastal 2021				
€'000	ELV	ELE	SH	Ühendvõrgu- ettevõtte
Rahavood äritegevusest				
Ärikasum (kahjum)	31,551	9,025	n/a	40,576
Kokku korrigeerimised	36,805	40,152	n/a	76,957
Käibekapitali muutus	(12,721)	3,897	n/a	(8,824)
Makstud intressid	(3,730)	(2,010)	n/a	(5,740)
Laekumised sihtfinantseerimisest	31	-	n/a	31
Kokku rahavood äritegevusest	51,936	51,064	n/a	103,000
Rahavood investeerimistegevusest				
Rahavoogud põhivara soetusest ja müügist	(82,383)	(74,724)	n/a	(157,107)
Laekumised sihtfinantseerimisest	-	31,827	n/a	31,827
Laekunud ülekoormustulu		65,582	n/a	65,582
Muud rahavood investeerimistegevusest	(11,301)	(41,088)	n/a	(52,389)
Kokku rahavood investeerimistegevusest	(93,684)	(18,403)	n/a	(112,087)
Rahavood finantseerimistegevusest				
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	41,748	(20,612)	n/a	21,136
Kokku rahavood	-	12,049	n/a	12,049

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, Elering AS, KPMG analüüs

Järgnevalt anname ülevaate EEG finantsaruannetest enne ja pärast ELV eraldumist EEG-st. Nagu varasemalt mainisime, eeldame, et ELV jätkab EEG ettevõtetest teenuste ostmist ja neile teenuste osutamist. Seetõttu vähendame EEG saldosisid ELV finantside võrra ning lisame tagasi endised kontsernisisesed tehingud, mis muutuvad EE jaoks kontserniväliseks ostumüügitehinguteks moodustunud ühendvõrguettevõttega. Täiendavaid marginaale nendele tehingutele rakendatud ei ole, mistõttu tuleb arvestada, et uute lepingute sõlmides ei pruugi teenuste hinnad endiseks jääda.

Tabel 18 Eesti Energia ASi kontserni kasumiaruande kuva

[Ärisaladus eemaldatud]

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs

Tabel 19 Eesti Energia ASi kontserni bilansi kuva

[Ärisaladus eemaldatud]

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs

Tabel 20 Eesti Energia ASi kontserni rahavoogude kuva

[Ärisaladus eemaldatud]

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs

5. Restruktureerimise teostatavus

5.1 Finantsiline teostatavus

Restruktureerimise võimalike finantsiliste takistustena saab analüüsi teostaja hinnangul käsitleda kolme aspekti.

1. Restruktureerimine põhjustab ebamõistlikult suure kulude kasvu

Peatükis 4 on välja toodud, et eraldamistega (ELV ja EC eraldamine) kaasnevad teatavad kulud – nii ühekordsete kuludena, jooksvate tegevuskuludena kui ühekordsete investeeringutena (mis vajavad perioodilist asendamist). Ühendvõrguettevõtte loomisest võib aga oodata positiivset mõju nii investeeringute kui ka tegevuskulude kokkuhoiu näol.

Alapeatükis 4.2 on lisatud võimalused, kuidas lisakulusid hallata ning kokkuhoiu võimalusi tugevdada.

2. Võlakohustuste tingimustest tulenevad takistused

Vajalik on refinantseerida ELV kohustused kontserni ees ning võib tekkida ka vajadus refinantseerida mõningad EEG võlakohustused, millega võib kaasneda ka laenude kõrgem intressimäär (teatud perioodiks).

Peatükis 4 on võlakohustustega seotud temaatikat käsitletud ning hinnatud, et laenulepingutest ei teki tõenäoliselt reaalselt takistusi ELV eraldamiseks ning kaasnevad kulud on hallatavad. Lisaks toetab restruktureerimist EEG tänasest majandusolukorrast tingitud suhteliselt tugev finantsseis:

- [Ärisaladus eemaldatud]³³.
- [Ärisaladus eemaldatud].
- [Ärisaladus eemaldatud].

Tulemuste paranemisele aitasid kaasa kõrged elektri-hinnad, mille kiiret langust lähiajal ei prognoosita.

ELV eraldamisel võib EEG juhtkonna hinnangul olla märkimisväärne (negatiivne) mõju põlevkiviprojektide (nt uus õlitehas) finantseerimisele, kuid selle tõsidust saab hinnata ainult läbirääkimistel laenuandjatega. Omaniku ootus EEG-le on Rahandusministeeriumi andmetel, et iga tegevusvaldkond peab olema isemajandav ja isetasuv. Seega ei tohiks õlitehase finantseerimist siduda mingite muude tegevusaladega (või nende puudumisega).

---

³³ [Ärisaladus eemaldatud].

Samas ei saa tänast majandus- ja finantsturgude olukorda arvestades võlakohustuste osas kindlaid järeldusi teha enne, kui pankade seisukohad on selged.

Samuti – kuna ELV eraldamise võiks realistlikult hinnates lõpetada alles 2024. aasta alguseks võib selle ajaga majandusolukord (sh energia hinnad) märkimisväärselt muutuda ning samuti EEG finantsseis.

3. Ostu-müügitehingu korral riigile tekkiv võlakohustus

ELV eraldamisel ostu-müügitehinguga tuleb riigil EEG-le tasuda selle turuväärtus, mis võib riigile tähendada märkimisväärt finantskohustust.

Analüüsi koostajate arusaama kohaselt ei kajastu ostusumma küll riigieelarve jooksvas defitsiidis, kuid suurendab riigi võlakohustust. Sisuliselt tähendab ELV osade omandamine raha eest, et riigil on vähem võimalusi kulutada eeldatavasti pakilisematele valdkondadele – vajalikud investeeringud, energiavaesuse vähendamine jms. Siia tuleb lisada, et ELV osade omandamine ei suurenda jooksva riigieelarve defitsiiti ning ei tekita valdkondade rahastamises puudujääki, kuid tulevikus on vaja leida rahaline kate võlakohustuse teenindamiseks.

Analüüsi koostajate ettepanekul tuleks restruktureerimine läbi viia ELV eraldamise teel vastavalt äriseadustikus kirjeldatud protsessile. Sellisel juhul ostusummat ELV osade eest ei tasuta. Põhjendusi äriseadustiku kohase jagunemise protsessi eelistamiseks on toodud analüüsi peatükis 6.

Finantsilised takistused ELV eraldamiseks EEG-st on seega analüüsi koostajate hinnangul hallatavad, ei tekita ebamõistlikult suuri kulusid ning ei saa seega olla restruktureerimisest loobumise põhjuseks.

Eelnevalt välja toodud takistused on eelkõige seotud ELV eraldamisega EEG-st. SH eraldamisel ühendvõrguettevõttest ja ühendvõrguettevõtte moodustamisel analüüsi koostajad märkimist väärivaid finantsilisi takistusi ei näe.

5.2 Tehniline teostatavus

Asjakohased ettevõtted ei täheldanud märkimisväärsete tehniliste takistuste olemasolu jaotusvõrgu eraldamise etapile, välja arvatud samadel alustel Konkurentsiameti poolt viidatud analüüs, milles soovitati tagada jaotusvõrgu suurem sõltumatus Eesti Energia ASi kontsernist, vähendades teatud teenuste sisseostmist ja tagades vastavate teenuste toimimise n-ö majasiseselt. Siiski on Konkurentsiameti analüüsi näol tegemist ohuhinnanguga, mis on konstrueeritud eeskätt tururegulatsiooni põhimõtetest lähtuvalt, mitte tehniliste riskide realiseerumise kartuses.

Eesti Energia ASi esindajad olid rõhutanud, et nad ei lõpeta omaalgatuslikult jaotusvõrgule teenuste osutamist ning kõige kriitilisemate võrgu juhtimist puudutavate teenuste osas on

leping kehtiv kuni 2025. aastani. Koosmõjus lepingu sätetega, mis lubavad ELV-I „kutsuda tagasi“ EC-lt teenuste osutamiseks vajalikud töötajad ja töövahendid, annab nimetatud ajavahemik küllaldaselt aega rakendada abimeetmeid, et tagada sujuv jagunemine.

Käsitledes jaotusvõrgu ja põhivõrgu ühinemise etappi, hindasid ELE esindajad, et see põhjustab ettevõttele liiga suurt koormust, kuna ettevõtte võimalused osaleda täiendavas mahukas integratsiooniprojektis on ammendunud.

Hinnates restruktureerimise kolmandat etappi ehk SH eraldamist, rõhutasid ELE esindajad, aga ka mõned teised intervjuueeritud riske, mis seonduvad peamiselt asjaoluga, et süsteemihalduse funktsiooni eest vastutavad töötajad, sealhulgas ekspertteadmiste ja kogemustega spetsialistid ja juhtivtöötajad, kes on samal ajal tihedalt seotud poolelioleva sünkroniseerimisprojektiga.

Sellegipoolest ei ole kaks viimast hinnangut tõlgendatavad tehniliste, vaid projektijuhtimist ja töökoormust puudutavate riskidena. Viimaseid saab vähendada sujuvama ajakavaga, osaliselt ka lisaressursside leidmisega, näiteks kaasates rohkem väliseid nõustajaid.

Kui süsteemihalduri eraldamise protsessiriske saab eelnimetatud meetoditega hallata, siis struktuurselt hakkaks ta tulevikus toimima ühendvõrguettevõttest sõltumatu juriidilise isikuna. Tulenevalt intervjuueeritud spetsialistide arusaamisest süsteemihalduri rollist, tema funktsioonidest ja interaktsioonist põhivõrguga nähti eraldamises teatud riski elektrisüsteemi töökindlusele. Kui süsteemijuhtimise faasis tuvastab süsteemihaldur võrgus kitsaskohad, millega tuleks kiiremas korras tegutseda, siis teine juriidiline isik ehk ühendvõrguettevõtte ei pruugi seda vajalikku tööd võtta prioriteetsena ning süsteemijuhtimises võib esineda tõrkeid. Kuna on olemas ebakindlus selles, kui tihedalt hakkab süsteemihaldur võrguga koostööd tegema ei ole käesoleva analüüsi käigus ilmnenud viisi, kuidas nimetatud riski juhtida.

5.3 Juriidiline teostatavus

Käesolevas aruandes analüüsitud Eesti Energia AS-st jaotusvõrgu eraldamiseks, jaotusvõrgu ja ülekandevõrgu (AS Elering) ühendamiseks ning süsteemihalduri eraldamiseks AS-st Elering ei ole äriseadustikust või konkurentsiseadusest tulenevaid takistusi. Takistuseks võib aga olla elektrituruseadus oma praeguses sõnastuses. Elektrituruseaduse³⁴ (ELTS) § 16 lg 4 kohaselt ei või põhivõrguettevõtja samal ajal olla jaotusvõrguettevõtja ega kuuluda ühte kontserni ettevõtjaga, kes tegutseb elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel. Nimetatud riski realiseerumine sõltub sellest, millisel kujul võrguettevõtted ühinevad. Kui ühendvõrguettevõtet ei moodustata ühe juriidilise isiku baasil, on tsiteeritud sättest tulenev risk rastruktureerimise alustele väiksem. Teisest küljest on taotletud sünergiate ja laiemate kasude saavutamine kindlam, kui võrgud on omavahel tihedamini integreeritud.

ELTS § 8 lg 3 kohaselt on jaotusvõrguettevõtja juriidiline isik, kes osutab võrguteenust jaotusvõrgu kaudu ning vastutab jaotusvõrgu käitamise, hoolduse ja arendamise eest oma teeninduspiirkonnas ja selle ühendamise eest teiste võrkudega. Seega jaotusvõrguettevõtja ei ole ELTS kohaselt vältimatult seotud müügiga, sest elektrienergia müüja on eraldi defineeritud ELTS § 10 - müüja on elektrienergiat müüv elektriettevõtja.

---

³⁴ [Elektrituruseadus – Riigi Teataja](#)

ELTS § 16 lg 4 on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju³⁵ artikli 9 ülevõtmiseks. Nimetatud artiklile vastab täna Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide³⁶ artikkel 43.

Direktiivi (EL) 2019/944 art. 43 lõike 1 punkti b) kohaselt sama isik või samad isikud ei tohi:

- i) otse ega kaudselt kontrollida elektritootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat ning otse ega kaudselt kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku ega teostada nende suhtes mis tahes õigust ega
- ii) otse ega kaudselt kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku ning otse ega kaudselt kontrollida elektritootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat ega teostada nende suhtes mis tahes õigust.

Eeltoodud sätted oma sisult ja mõttelt oluliselt ei erine direktiivi 2009/72/EÜ artikli 9 vastavast sõnastusest.

Direktiivi (EL) 2019/944 art. 43 osundatud sätetest ei nähtu, et põhivõrguettevõtja ei või samal ajal olla jaotusvõrguettevõtja juhul, kui jaotusvõrguettevõtja samal ajal ei tegutse elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusalal.

ELTS § 16 lg 4 aga ei ole võimalik tõlgendada selliselt, et põhivõrguettevõtja võib olla ka jaotusettevõtja, kui ta ei tegutse elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel või, kui ta ei kuulu ühte kontserni ettevõtjaga, kes tegutseb elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel. Seda isegi vaatamata sellele, et seletuskirja kohaselt on sätte eesmärk põhivõrgutegevuse omandiline eraldamine müügi- ja tootmistegevusest, mitte jaotusvõrgutegevusest.³⁷

Jaotusvõrgu eraldamine Eesti Energia AS-st ja põhivõrguga ühendamise on õiguslikult võimalik, kui ELTS § 16 lg 4 muuta selliselt, et põhivõrguettevõtja võib olla ka jaotusvõrguettevõtja, kui ta ei tegutse elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel.

Kui ülekandevõrgu ja jaotusvõrgu ühendamisel soovitakse luua vertikaalselt integreeritud ettevõtjat, tuleb silmas pidada ka Direktiivi (EL) 2019/944 art. 35 nõudeid. Sellisel juhul peab jaotusvõrguettevõtja olema ülekandmisega seotud tegevustest sõltumatu õigusliku vormi poolest, organisatsiooniliselt ja otsuste tegemises:

Jaotusvõrguettevõtja juhtimise eest vastutavad isikud ei tohi otse ega kaudselt olla tegevad ülekandmise eest vastutava integreeritud elektriettevõtja äriühingustruktuuris;

³⁵ [EUR-Lex - 32009L0072 - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³⁶ [EUR-Lex - 32019L0944 - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³⁷ „Esitatakse põhivõrguettevõtja täieliku eraldamise nõue tootmis- ja müügitegevusest, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ artiklist 9 (direktiivi ülevõtmise tähtaeg on 03.03.2011) ja VV istungil 01.11.2007 kinnitatud Eesti seisukohast toetada Euroopa Komisjoni ettepanekuid põhivõrgutegevuse omandilise eraldamise kohta müügi- ja tootmistegevusest.“ (Väljavõtte seletuskirjast, lk3, 5.lõik.) [Eelnõu - Riigikogu](#)

Jaotusvõrguettevõtjal peavad olema tõhusad otsuste tegemise õigused, mis on integreeritud elektriettevõtjast sõltumatud vara osas, mis on vajalik võrgu käitamiseks, hooldamiseks või arendamiseks.

Pidades silmas vajadust eraldada käesolevast põhivõrguettevõtjast süsteemihalduse funktsiooni on samuti vaja muuta ELTS § 38 lg 2 selliselt, et põhivõrguettevõtja ei oleks süsteemihaldur. Praegune ELTS § 38 lg 2 sõnastus on: "Süsteemivastutus on süsteemihalduril. Süsteemihalduriks on põhivõrguettevõtja."

Täiendavalt eelnevale on asjakohane, et vastavalt ELTS § 3 p 2 on bilansienergia elektrienergia, mida bilansi hoidmise eesmärgil ostab ja müüb süsteemihaldur bilansihalduriga sõlmitud bilansilepingu alusel. Siinjuures ei eristata seaduses elektrienergia müüki ärieesmärkidel elektrienergia müügist muudel eesmärkidel, milleks on bilansihaldus. Tulenevalt tsiteeritud sõnastusest on põhivõrguettevõtja praegu seotud elektrienergia müügiga, mis ei luba tal, vastavalt Direktiivi (EL) 2019/944 art. 43, olla samal ajal jaotusvõrguettevõtja.

Süsteemihalduri eraldamiseks on vaja muuta ELTS § 38 lg 2, mille kohaselt on süsteemihalduriks põhivõrguettevõtja. Põhivõrguettevõtja omanike ringi muutumine osalise erastamise korral ei too kaasa süsteemihalduri eraldamise vajadust. Seadusemuudatusega tuleb aga määrata, kes on sel juhul süsteemihaldur. Võimalused on: mõni olemasolev valitsusasutus, luua uus valitsusasutus, riigi omandis olev äriühing, eraomandis oleva äriühing. Pakutud võimaluste analüüsi ei ole käesolevaga tehtud.

Toetuste tasumise jaoks ei ole vajalik regulatsioone muuta, sest ELTS § 59 lg 1 järgi on tootjal samas lõikes loetletud toetusi saada põhivõrguettevõtjalt. Haldusmenetluse seaduse § 8 lg 1 ei sea piire avaliku halduse ülesandeid seadusega, selle alusel antud määrusega või halduslepinguga täitma volitatud isikule tulenevalt omanike ringist. Halduskoostöö seaduse § 14 lg 1 järgi võib Vabariigi Valitsuse määrusega volitada haldusülesannet täitma äriühing, milles riigil on enamusotsustusõigus.

5.4 Riskid ja võimalused

Toome järgnevalt kokkuvõtlikult välja restruktureerimise protsessiga seotud riskid ja võimalused. Osaliselt on neid (peamiselt kuludega seonduvalt) juba eelnevalt kirjeldatud, olulisematena on lisandunud nn operatiivsed riskid ja võimalused.

5.4.1 Riskid

1. ELV olemasolevate riskide muutus seoses eraldamisega EEG-st

Risk	Muutus pärast restruktureerimist	Maandamismeetmed
Tundliku äriteabe (nt tarbimis- ja tootmiskogused, võrguühenduste andmed) konfidentsiaalsuse tagamine, sh siseteabe valdamine välise osapoole poolt.	ELV eraldamine vähendab seda riski, suurem sisuline mõju tekiks teatud funktsioonide (nt juhtimiskeskuse) toomise järel EEG-st ELV-sse.	Riski maandamine on vajalik erinevate turuosaliste võrdseks kohtlemiseks. Täna rakendatavad maandamismeetmed EEG sees on: <ul style="list-style-type: none"> võrdse kohtlemise tegevuskava rakendamine; vabade tootmisvõimsuste veebikaardi loomine turuosaliste võrdseks informeerimiseks³⁸; ELV kliendihaldus- ja arveldustarkvara eraldamine EEG ülejäänud infosüsteemist (hiljemalt 01.01.2023).
Teenuste ostmine kontsernist (peakontor, EC) nn sisetehingutega erandi alusel on õiguslikult lubatud, kuid keeruline on tagada	ELV eraldamine vähendab seda riski, kuna kaob ära motivatsioon ristsubsideerimiseks ja tariifide mõjutamiseks.	Maandamismeetmed on ette nähtud ELTS-is (vt § 18).

³⁸ Elektrilevi OÜ aastaaruanne, 2021

<p>täielikku vastavust turutingimustele ehk säilib ristsubsideerimise võimalus, tariifidega manipuleerimise võimalus jms.</p>	<p>Omandilise eristamise korral ei kehti enam riigihangete seaduse (RHS) sisetehingute säte (RHS § 12 lg 4) ning teenuste ostmisel tuleb lähtuda riigihanke reeglitest. Seega tuleb otsida alternatiivseid teenuse pakkujaid turult.</p>	
<p>EEG ettevõtete (Enefit Connect, Enefit Green, Enefit Power) võimalik eelis paindlikkusteenuste pakkumisel ELV-le.</p>	<p>Nimetatud eelisolekord kaob pärast ELV omandilist eraldamist.</p>	<p>Riski maandab nii ELV eraldamine EEG-st kui paindlikkusteenusega seotud teenuste ostmine EEG-lt.</p>
<p>ELV tegevuse väiksem läbipaistvus ja sõltuvus emaettevõttest. Jaotusvõrgu arendamise eesmärgid võivad kontsernis jääda teatud määral tagaplaanile.</p> <p>(PS! Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2019/9444 annab suunised jaotusvõrgu läbipaistvuse suurendamiseks)</p>	<p>Riskid kaovad ELV eraldamisega ning kontsernist ostetavate teenuste ümberkorraldamisega.</p>	<p>Maandamismeetmed on ette nähtud ELTS-is (vt §18).</p>
<p>Eraldamisega kaasnevad kulud kujunevad suuremaks kui planeeritud.</p>	<p>Kasvada võivad nii eraldamisega seotud ühekordsed kulud kui jätkuva mõjuga kulud. Eriti suur risk on, arvestades tänast majandus- ja finantsturgude olukorda, seotud EEG võlakohustuste restruktureerimisega.</p>	<p>Protsessi põhjalik planeerimine ja elluviimine ning vajadusel välise nõustajate kaasamine. Maandamismeetmete väljatöötamine koostöös finantsinstitutsioonidega finantsriskide vähendamiseks.</p>

2. Riskid seoses ühendvõrguettevõtte moodustamisega

Risk	Kirjeldus	Maandamismeetmed
Kahe erineva juhtimisorganisatsiooni ja kultuuri integreerimine	<ul style="list-style-type: none"> Inimeste vahelised konfliktid Töötajate rahulolu langus Võtmeisikute lahkumine jne. 	Ühendamise põhjalik planeerimine ning vajadusel väliste konsultantide kaasamine.
Ühinemisega kaasnevad sünergiad on ülehinnatud või neid ei õnnestu realiseerida	Eeldatud kokkuhoiu-potentsiaal – eelkõige on seda leitud investeerimisvajadusest – ei pruugi realiseeruda.	Põhjalik sünergiavõimaluste analüüs ja elluviimise tegevuskava; vajadusel väliste nõustajate kaasamine protsessi teostamisse.
Ühinemine toob kaasa oodatust kõrgemad ühinemise (ühikordsed) kulud	Ühekordsed kulud on seotud eelkõige ümberkorraldamise nõustamisega ning nende suurus ei ole eelduslikult märkimisväärne.	Protsessi põhjalik planeerimine ning sisemiste ressursside parem ärakasutamine.
Põhi- ja jaotusvõrgul on täna erinevad strateegilised väljakutsed ja fookused, nende ühinemisel võivad mõned arenguprioriteetid senisest vähem tähelepanu saada	Jaotusvõrgul on oluliselt suurem klientide arv, põhivõrgu oluline eesmärk on aga varustuskindluse tagamine jms. Teatav mõju võib ühendamisest tekkida, kuid seda on keeruline täpsemalt kirjeldada.	Muudatuste juhtimise meetodikate rakendamine: strateegilise ühisosa leidmine, erivaldkondade prioriteetide seadmine, erinevaid prioriteete toetav juhtimisstruktuur

3. Eesti Energia ASi kontserni riskid pärast ELV eraldamist

Risk	Kirjeldus	Maandamismeetmed
Kontserni keskmise riskitaseme ja krediidiriski kasv	Kontsernist eraldatakse vähemriskantsed varad ehk kontserni tegevusega seotud riskid kasvavad – mõjutab otseselt finantseerimistingimusi. Oluline	Otseselt maandamismeetmed puuduvad - tekkivas olukorras peab kontsern teadvustama

	probleem võib olla põlevkivienergeetikaga seotud projektide finantseerimine.	vabaturuteenuste, sh fossiilenergeetika, riske ning keskenduma nende haldamisele. Konkurentsi seisukohalt muutub olukord teatud määral positiivselt – EEG kaotab reguleeritud teenuse madalamast riskitasemest tekkinud eelise.
Mastaabiefekti kadumine ja arendusvõimekuse vähenemine.	EC kaotab olulise tuluallika, mistõttu võib väheneda võimekus perspektiivsete teenuste arendamiseks. Võib väheneda ettevõtte riskivalmidus, kuna kaotatakse finantsstabiilsust suurendav üksus.	Ärilised otsused tuleb põhjalikumalt läbi kaaluda.

4. ELV riskide muutumine pärast eraldamist

Risk	Kirjeldus
Krediidirisk	ELV krediidirisk on madalam, kui EEG keskmine ning kontserni sees on ELV laenude intressitase madalam, kui on kontserni keskmine. Rolli mängib aga ka mastaabi vähenemine ja riskide erinevate teenuste vahel jagamise võimalus. Seega võib laenu kulukus eraldatud ELV-s kujuneda kõrgemaks kui on eeldatud.
Likviidsusrisk	Maksetingimused võivad turupõhiselt muutuda ELV-le ebasoodsamaks: täna on EC kuluarvete tähtaeg 21 päeva ja EEG-le esitatavatel tuluarvetel samuti 21 päeva. Samuti kaovad kontsernikontoga seotud võimalused.
Tugiteenuste hinnarisk	ELV-l on võimalus kas funktsioone sisemiselt üles ehitada või turult sisse osta – siiski võib EEG suuruselt tingitud mastaabiefekt võimaldada EEG sees neid funktsioone soodsamalt täita.
IT arendamisega seotud riskid	Kuigi ELV arendustega tegelevad EEG-s olulises osas eraldi meeskonnad, on ka kattuvusi EEG teiste arendusüksustega. Kuna IT arendused on spetsiifilised, siis võib aja jooksul kogunenud teatud oskuste kadumine tekitada probleeme IT arendustes (kiirus, kvaliteet). Osaliselt on see risk meeskondade eraldamisega maandatud.

5. SH ühendvõrguettevõttest eraldamisega kaasnevad riskid

Risk	Kirjeldus	Maandamismeetmed
Funktsioonide dubleerimise vajadus, kulude kasv	SH ja põhivõrk on toiminud seni tihedas integratsioonis ning üleminek ühelt funktsioonilt teisele ei ole väga selge. Dubleerimisega kaasnevad olulised kulud, mis mõjutavad ka võrguteenuste tariife elektri ja gaasi tarbijatele.	Võimalus on kaaluda, kas teatud funktsioone oleks võimalik ka eraldamise korral ühiselt korraldada, kui selleks leitakse õiguslik alus (ei kehti riigihangete seaduse sisetehingute erand).
Varustuskindluse probleemidele reageerimise kiiruse vähenemine	Funktsioonide eraldamise ja dubleerimisega väheneb võimalikele probleemidele reageerimise kiirus ja paindlikkus.	Vt eelmise punkti meetet.

5.4.2 Võimalused

1. Ühendvõrguettevõtte moodustamine

Võimalus	Võimalusega kaasnedavad võivad positiivsed mõjud
Varade haldamise protsesside optimeerimine	<ul style="list-style-type: none"> kuluefektiivsus ehk võrgutasude vähenemine elektrivõrguga liitumise aja lühenemine võrkude kaitsevõõndites tehtavate töödega seotud riskide vähenemine kiirem rikete likvideerimine arenguplaanide parem ajaline kooskõla kiirem ja odavam tervikliku tarkvõrgu arendamine parem ülevaade vabadest liitumisressurssidest
Ühine võrkude hooldamine	<ul style="list-style-type: none"> laojäägi optimeerimine (nt 110 kV alajaamade seadmed) positiivne mastaabiefekt hoolduslepingutest hooldusmeeskondade otstarbekamast kasutamisest tekkivad mõjud (kiirem reageerimisaeg) ühtsest võrguhoolduse süsteemi arendamisest tekkiv efektiivsusvõit
Ühine võrkude planeerimine ja arendamine	<ul style="list-style-type: none"> investeeringute maksumuse vähenemine³⁹ paranev varustuskindlus
Klienditeeninduse protsesside kvaliteedi kasv (ühine liitumisprotsess, klienditeenindus ja klienditoeprotsessid)	<ul style="list-style-type: none"> efektiivsem, kiirem automatiseeritud ja tarbija seisukohalt parema kvaliteediga teenindus (eelkõige seoses liitumistega)
Infosüsteemide efektiivsem ja kulutõhusam arendamine	<ul style="list-style-type: none"> kasutajasõbralikkuse suurenemine (arvestatakse paremini erinevate kriteeriumitega) kiirem ja odavam arendusprotsess
Finantseerimine muutub soodsamaks	<ul style="list-style-type: none"> ELV ei pea enam laenama EEG riskidest lähtuvalt, võrguettevõtted on madalama riskimääraga
Motivatsioon teenuse arendamiseks	<ul style="list-style-type: none"> jaotusvõrgu eraldamine valdavalt vabaturuteenuseid pakkuvast kontsernist võib suurendada motivatsiooni reguleeritud teenuste pakkumiseks

³⁹ Vt ka „Eesti Elektrivõrgu arengukava aastani 2030“

2. SH eraldamine võrguettevõttest

Võimalus	Võimalusega kaasnedavad võivad positiivsed mõjud
<p>Võrguettevõtte börsile viimise võimaldamine</p> <p>Börsile ei ole otstarbekas viia ühingut, millel on varustuskindluse ja energiajulgeoleku funktsioon.⁴⁰ Samuti ei ole SH tegevus äriiselt motiveeritud ning ei ole seega kõige sobilikum üksus investeerimiseks.</p>	<ul style="list-style-type: none"> kohaliku kapitalituru elavdamine suhteliselt väikese riskiga pikaajalise investeerimisvõimaluse lisandumine (nt pensionifondidele) suureneb ettevõtte läbipaistvus ja otsuste ratsionaalsus, kapitali kasutamine muutub efektiivsemaks

5.5 Mõjud tariifidele

Mõju leidmiseks elektrienergia edastamise tariifidele tuleb kasutada Konkurentsiameti poolt kinnitatud meetodikat⁴¹, mis arvestab ELTS §-s 71 ja §-s 72 sätestatud (vt lisa 3). Võrgutasud (tariifid) tuleb kujundada selliselt, et oleks tagatud võrguettevõtja vajalike kulude katmine (sh kulum) ning põhjendatud tulukus.

Seejuures:

- Põhjendatud tulukus** leitakse põhjendatud põhivara jääkväärtuse ning kaalutud keskmise kapitali hinna (**WACC**) korrutisena.
- Kulum** leitakse aga põhjendatud põhivara soetusmaksumuse amortiseerimisel kuluminormiga, mis vastab põhivara kasulikule tehnilisele elueale.

Mõlema positsiooni (kulum ja põhjendatud tulukus) leidmisel on käesolevas analüüsis eeldatud, et vajalikud lisainvesteeringud või investeeringute kokkuhoid (vt alaptk 4.1.) kanduvad täies ulatuses põhivarasse.

Seejuures on eraldamiste (ELV ja SH) etappide ning ühendvõrguettevõtte loomise etapi investeeringute käsitlus üksteisest erinev:

- Eraldamisel on vajalikud ühekordsed investeeringud, mis vajavad hiljem perioodilist asendamist ehk tariifi arvestuses on eeldatud, et
  - kulum tekib järjepidevalt summalt, mis oli esialgu vaja investeerida;
  - tulukus arvestatakse poolelt esialgse investeeringu summalt⁴² (st: investeering / 2 x WACC), mis peaks väljendama pikaajalist keskmist mõju tariifidele.

⁴⁰ Leedu Litgrid AB siiski on börsil ning Suurbritannias on börsil National Grid plc.

⁴¹ www.konkurentsiamet.ee/sites/default/files/3_2_elektrienergia_vorgutasude_arvutamise_uhtne_metoodika.pdf

⁴² Kuna tulukuse aluseks on põhivarade jääkmaksumus siis pikaajaliselt võib eeldada, et pool põhivarast on amortiseerunud

- Ühendvõrguettevõtte loomisel hoitakse investeeringutelt iga-aastaselt kokku teatav summa (keskmiseks on eeldatud 3 mln €). Ehk investeeringute kokkuhoid kumuleerub ja kasvab bilansis teatud perioodi (investeeringu eluea) jooksul. Tariifi arvestuses võeti see arvesse järgnevalt:
  - Iga-aastaseks kulumiks arvestati aastane keskmine kokkuhoiu summa (5 mln €) – see näitab kulumi vähenemist, milleni pikaajaliselt jõutakse.
  - Tulukus arvestati eeldusel, et pikaliselt kujuneb kokkuhoitud investeeringute jääkväärtuseks pool kokku-hoitud investeeringute eeldusliku eluea (33 a) jooksul investeeritu summast (st 3 mln € x (33/2)*WACC).

Tariifi arvestusse ei võetud ühekordseid restruktureerimisega seotud kulusid (eeldusel, et neid ei kapitaliseerita) ega lisandunud intressikulusid (metoodika seda ei võimalda).

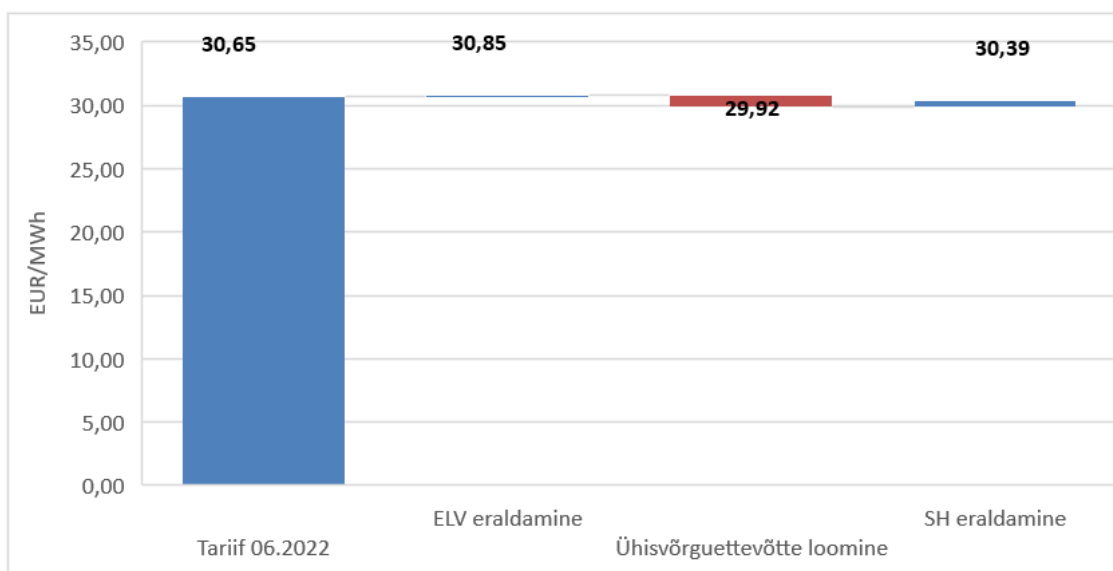
Eelnevalt arvestatud tegevuskulude ja põhivara investeeringute muutuse põhjal on elektri ülekande-tariifidesse kanduv mõju etappide lõikes järgnev:

Tabel 21 Erinevate restruktureerimise etappide pikaajaline mõju elektri ülekande tariifidele

Etapp	Kulud tariifi (mln € aastas)	Selgitus
ELV eraldamine	1,4	Peamine kulu (ca 1,2 mln €) tekib eeldatavasti lisainvesteeringust (eelduslik keskvärtus ca 10 mln €) ja väiksem osa (170 tuhat €) peakontori teenuste ümberkorraldamisest. EC poolt osutatavate teenuste kulude kasv arvestati täies mahus EC kui väiksema osapoole lisakuludeks ning see võrgutariife ei mõjuta.
Ühendvõrgu-ettevõtte loomine	-1,6 - -6,7	Suurem osa kokkuhoiust (ca 5,4 mln €) tekib investeeringute vähenemisest (vt eelnevalt toodud arvutuskäigu kirjeldust) ning väiksem osa jooksvate tegevuskulude vähenemisest. Toodud summani (-6,7 mln €) jõutakse pikaajaliselt – restruktureerimise järgse esimese aasta kokkuhoiuks on hinnanguliselt 1,6 mln €. Viimane on tingitud asjaolust, et ühendvõrguettevõtte poolse sünergia realiseerimine on suures osas mitte-automaatne liitmise, vaid nende sihikindla integreerimise tagajärg.
SH eraldamine	3,4	Peamine mõju tekib tegevuskulude (va kulum) 2,7 miljoni € suurusel kasvust. Ülejäänud osa tuleb lisainvesteeringute vajadusest.

Kokku võiks restruktureerimise täies mahus läbiviimine vähendada pikaajaliselt elektritarbijate kulusid **ca 2 miljoni €** ulatuses. Esimestel aastatel kulud aga eeldatavasti kasvavad – esimesel aastal hinnanguliselt **ca 3 miljoni euro** ulatuses, kuna esimesel aastal on ühendvõrguettevõtte loomisest tekkiv kokkuhoid alla 2 mln €.

Pikaajalise mõju viimine elektri jaotusvõrgu tariifi on kujutatud järgneval joonisel 11. Mõju näitamiseks on valitud jaotusvõrgu tariif, kuna selles kajastuvad ka põhivõrgu kulud ehk tegemist on lõppkliendi kogukuluga elektri jaotusteenusele.

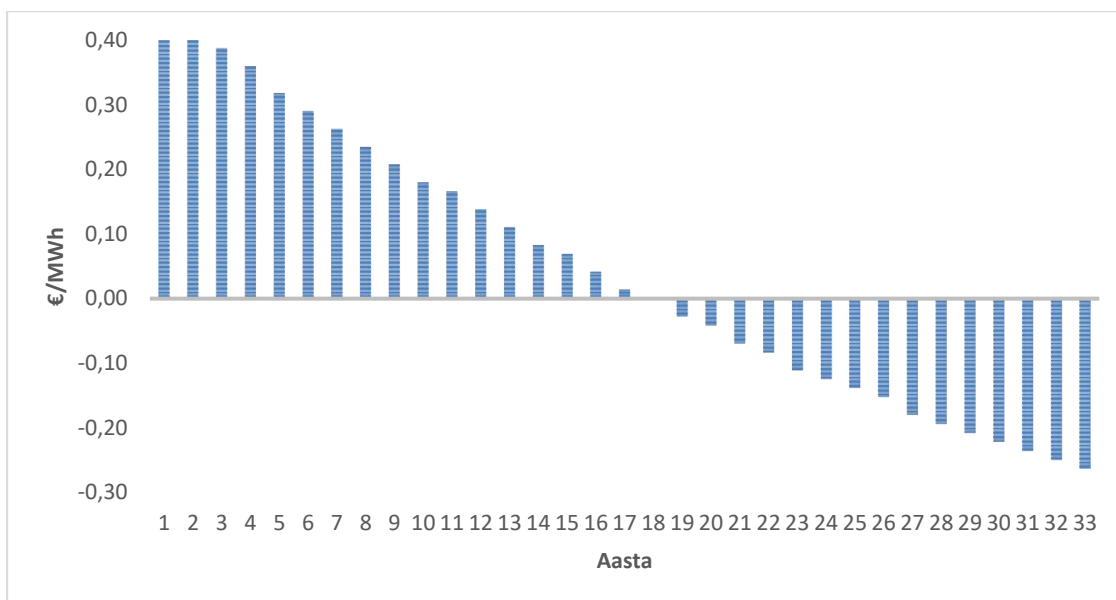
Joonis 11. Restruktureerimise pikaajaline mõju elektri jaotusvõrgu tariifidele*

* keskmine tariif iga etapi järel

Jaotusvõrgu tariifi langus võib seega pikas perspektiivis püsihindades ulatuda ligikaudu 1 protsendini. Eelneva joonise juures tuleb arvestada järgnevaga:

- Loodava ühendvõrguettevõtte jaotusvõrk kataks tänase seisuga **ca 95%** Eesti elektri jaotusteenuse turust – seega jaguneb see osa kulude muutusest, mis puudutab põhivõrgu teenust, osaliselt (5%) ka teistele jaotusvõrkudele;
- Põhivõrgu reguleeritud teenuste hulka kuulub ka reaktiivenergia, mis saab samuti proportsionaalse osa kulude muutusest (reaktiivenergia osakaal põhivõrgu tuludes on alla 2%).
- Eelneval joonisel toodud pikaajaline mõju on tariife langetav. Lühiajaliselt on aga mõju hinnangute kohaselt tariife tõstev, kuna ühendvõrguettevõttes tekkiv investeringute kokkuhoid realiseerub täies mahus alles aastate lõikes – eeldatav keskmine elektri ülekandetariifide tõus esimesel aastal pärast kogu restruktureerimise läbiviimist võiks olla **ca 1,3%** (30,65-lt 31,1-le €/MWh).
- Võrgutariif väheneks pikas perspektiivis alla 30 senti/MWh (30,39€/MWh-le), kuid tõuseks **ca 45 senti/MWh** (31,1€/MWh-le) vahetult ühinemise järel. Kasutatud eelduste

juures oleks murdepunktiks – st aasta, kui võrgu tariif (kõigi muude tingimuste püsimise korral) hakkaks langema – 18. aasta (vt Joonis 12).

Joonis 12. Võrgutariifi hinnanguline muutus pärast ühendvõrguettevõtte loomist ning investeringute kokkuhoiu tekkimist

6. Korporatiivtoimingud ja ajakava

Põhimõtteline valik eraldamiste (ELV, SH) osas saab analüüsi koostajate hinnangul toimuda kolme alternatiivi (ja nende kombinatsioonide) vahel:

1. Ostu-müügiprotsess, kus riik omandab turuväärtuses eraldatud üksused (st ELV osad ning SH tegevuse). Selles protsessis tuleb riigil realselt raha tasuda.
2. Jagunemine eraldumise protsessiga vastavalt äriseadustikus toodud reeglitele. Selles protsessis ei tule riigil realselt raha tasuda, kuid riik võib vajadusel tugevdada ettevõtete kapitali struktuuri (st maksta sisse täiendavat omakapitali).
3. ELV eraldamine börsile viimise kaudu, olles eelnevalt eraldanud riigi omandisse enamusosaluse ELV-s. Järele jäänud EEG osalus müüakse börsil. SH eraldamise järel ühendatakse ELE börsiettevõttega.

Analüüsi käigus kogunenud sisendid viitavad koostajate hinnangul ostu-müügitehingu valiku järgmistele puudustele:

1. Kui omanik otsustab eraldada oma äriühingust ühe tegevusala eraldiseisvasse äriühingusse, siis ei ole põhjendatud, et omanik ostab sisuliselt iseendalt selle tegevusala. Juhul kui allesjääva äritegevuse kapitali struktuur vajab eraldamise järel tugevdamist, siis saab teha vajaliku summa raames sissemakse ettevõtte omakapitali või kasutatakse alternatiivi, kus ELV viiakse börsile EEG saab osaluse kaudu täiendavat omakapitali.
2. ELV laenude tagasimaksmine EEG-le ca 340 miljoni € ulatuses⁴³ võimaldab EEG-l vajadusel refinantseerida selliseid laene, mille võlausaldajad otsustavad muutunud olukorras tagasi kutsuda. See võib osaliselt leevendada laenude refinantseerimisega seotud probleeme.
3. EEG tegevusriskid muutuvad pärast ELV eraldamist sarnaselt, sõltumata sellest, milline tee eraldamiseks valitakse. Analüüsi teostajate arusaama kohaselt on EEG omaniku (riigi) ootus, et EEG iga tegevusvaldkond peab olema isemajandav ja isetasuv ehk uued projektid peaksid olema (teoreetiliselt) finantseeritavad (osaliselt) ka laenudega. Allesjäänud tegevuste finantseerimine muutub pärast ELV eraldamist siiski keerulisemaks, sest EEG ei ole seni kasutanud nõu projekti vastu finantseerimist, vaid seda on tehtud kogu EEG tegevuse ja bilansi vastu (st pangad ei analüüsi ka üksikute projektide tasuvust eraldi).
4. Võimalik ostusumma võib olla väga suur ka riigieelarve kontekstis ning nõuab riigilt täiendavat laenamist (vt allpool toodud kasti „ELV omakapitali väärtusest“). See tähendab riigi laenukohustuse kasvu (nt 1 miljard € on üle 3% SKP⁴⁴-st) ning

---

⁴³ Sisemised laenud tuleb kontsernile tagasi maksta sõltumata sellest, kas protsess toimub eraldamise või ostu-müügitehingu kaudu.

⁴⁴ 2021. aastal 30,7 miljardit eurot (Statistikaamet).

vähenevat võimekust finantsvahendeid kaasata muude vajalike investeeringute katmiseks ning laenuteeninduse maksed vähendavad eelarvevahendeid tulevikus.

ELV omakapitali väärtusest

EEG juhtkonna andmetel on ELV omakapitali turuväärtust 2021. aastal hinnanud kaks institutsiooni, mille aruanded ei ole lepingutingimuste tõttu avalikustatavad, kuid analüüsi koostajatel oli võimalik tutvuda nende kokkuvõtetega. Investeeritud kapitali väärtuseks hinnati turukordajate (EV/EBITDA⁴⁵) põhjal ligi **1,3–1,5 miljardit eurot** – arvestades ELV netolaenuga (340 mln €) oleks vastav omakapitali väärtus *ca* 1 miljard eurot. Kasutatud EV/EBITDA kordaja põhines erinevatel tehingutel, mida Euroopas põhivõrgu ettevõtetega viimasel ajal on tehtud ning arvestab erinevate riikide elektrituru regulatsioonidega.

Toodud hinnavaheemik indikeerib kasutatud EV/EBITDA kordaja vahemikku **15-17,4** (ELV 2020. aasta EBITDA põhjal). Analüüsi koostajad toovad võrdluseks väikese võrguettevõtte⁴⁶ Imatra Elekter ostmisel ELV poolt tehtud tehingu EV/EBITDA tasemel **11,9** (2020. a EBITDA alusel; kui võtta aluseks 2019. a EBITDA, siis **15,1** – tehingu kokkuleppimise ajaks ei olnud 2020. a tulemused veel teada).

Lihtsam on võrdlust teha börsiettevõtete põhjal – toome järgnevalt Damodaran andmebaasist võetud Euroopa erinevate lähedaste tegevusalade keskmised EV/EBITDA kordajad 2021 aasta põhjal:

Tegevusala	Ettevõtete arv	EV/EBITDA
<i>Green & Renewable Energy</i>	63	18,8
<i>Oil/Gas Distribution</i>	27	13,5
<i>Power</i>	72	9,4
<i>Utility (General)</i>	19	8,2
<i>Utility (Water)</i>	10	15,5

Allikas: Damodaran

2022. aasta kevade seisuga kordajate muutusi veel ei täheldatud.

Üldiselt on börsiettevõtete kordajad kõrgemad (kui noteerimata ettevõtetel), kuna neil lisandub nn likviidsuse preemia ning nad on üldjuhul suuremad, kuid kordajaid mõjutavad muud tegurid (nt kontrolli omamine, turud, millel tegutsetakse jms)⁴⁷.

⁴⁵ Investeeritud kapital (EV) / ärikasum enne kulumit (EBITDA)

⁴⁶ Väiksemaid ettevõtteid hinnastatakse üldiselt madalamalt (st EV/EBITDA kordaja on madalam) kui suuremaid. Samuti tegeles Imatra erinevalt ELV-st elektri müügiga, mis on riskantsem tegevusala.

⁴⁷ EEG andmetel selgus aga eespool osundatud ELV väärtuse analüüsidesid (2021. a), et suunatud müügil olid kordajad kõrgemad kui aktsiabörsilt tuletatud.

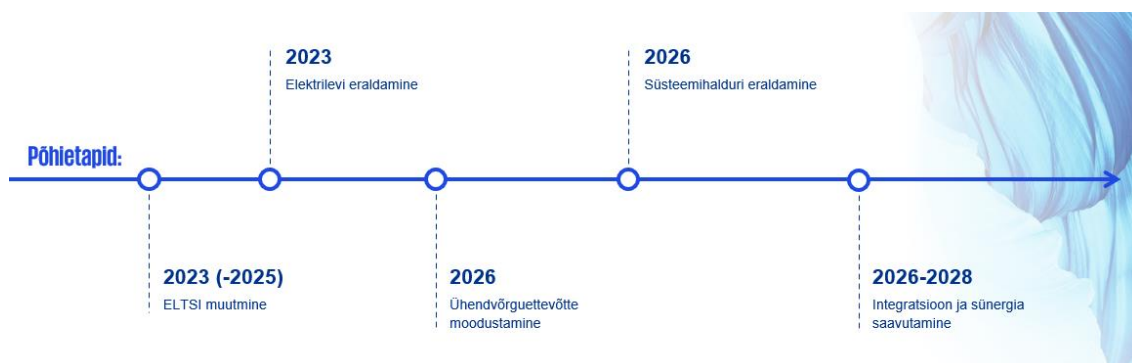
Kuigi analüüsi läbiviijatel pole andmeid selle kohta, et 2022. a suve seisuga oleksid eelnimetatud kordajad halvenenud⁴⁸, on märke selle kohta, et Baltimaade piirkonna riskitase on investorite vaates kasvanud ja investorite huvi piirkonna vastu on hetkeks vähenenud. Teadaoleva piires võib see aktsiate esmaemissiooni korral väljenduda selles, et oodatakse suuremat IPO allahindlust, st börsile viimisel tuleb huvi ergutamiseks vastavat osalust hinnastada odavamalt. See on siiski eeldatavasti kitsalt tänase päeva teema ning reaalseks IPO turustamise ajaks on olukord (oluliselt) normaliseerunud.

Intervjuud investeerimisspetsialistidega töid ka välja, et Tallinna börsil noteerimine võiks tähendada ELV aktsiale isegi madalamat diskontot võrreldes suurte ja likviidsete börsidega (nt London). Seda põhjusel, et kaugemal koduturust on ettevõtte vähem tuntud ja piirkond paistab ebakindlam ning seetõttu oodatakse, et ettevõtte aktsiaid saab odavamalt.

5. Laenutingimuste ümbervaatamine võib EEG-le tekitada teatavaid ja märkimisväärseid kulusid – nii ühekordseid kui ka pikemaajalisi, intressitaseme tõusu näol. Samas tekivad olulised kulud ka riigile, kui riigil on vaja korraldada näiteks uus võlakirjade emissioon ning ka riigivõlakirja või laenu intress on muutunud oludes eeldatavasti kõrgem kui senistel võlakohustustel.

Teisest küljest paraneb ostu-müügitehingu korral EEG:

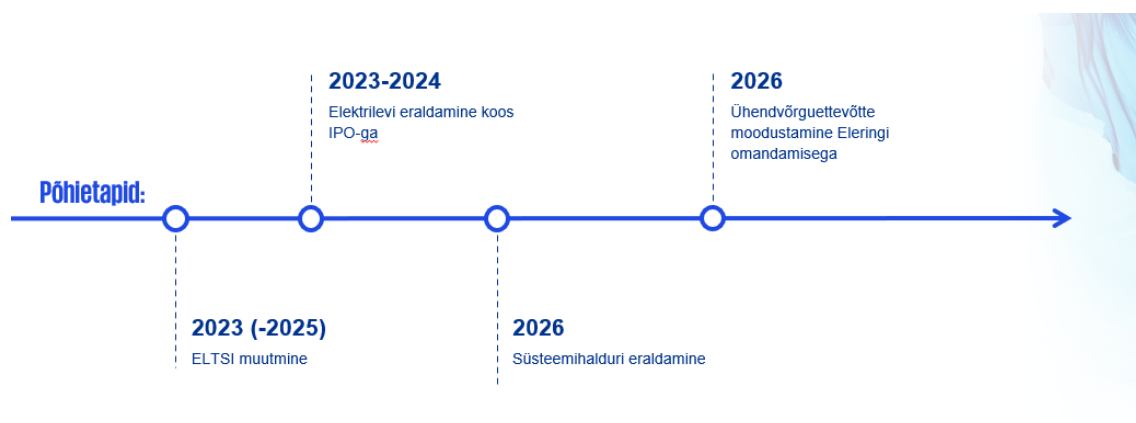
1. kapitaliseeritus,
2. võimekus laenusid refinantseerida ja investeerimismahukaid arendusprojekte ette võtta – ELV eraldamisega jääks allesjäänud EEG vähemalt esialgu väga põlevkivi keskseks ning peamiseks probleemiks tegevuste finantseerimisel ei kujune mitte reiting ja laenude intress, vaid küsimus, kas pangad on valmis üldse ettevõtte tegevust finantseerima või investorid võlakirju ostma.

Joonis 13. Restruktureerimine eraldumise ja ühinemisega

⁴⁸ Vt nt Evan Bailyn; „EBITDA Multiples by Industry & Company Size: 2022 Report“; Mai 2022

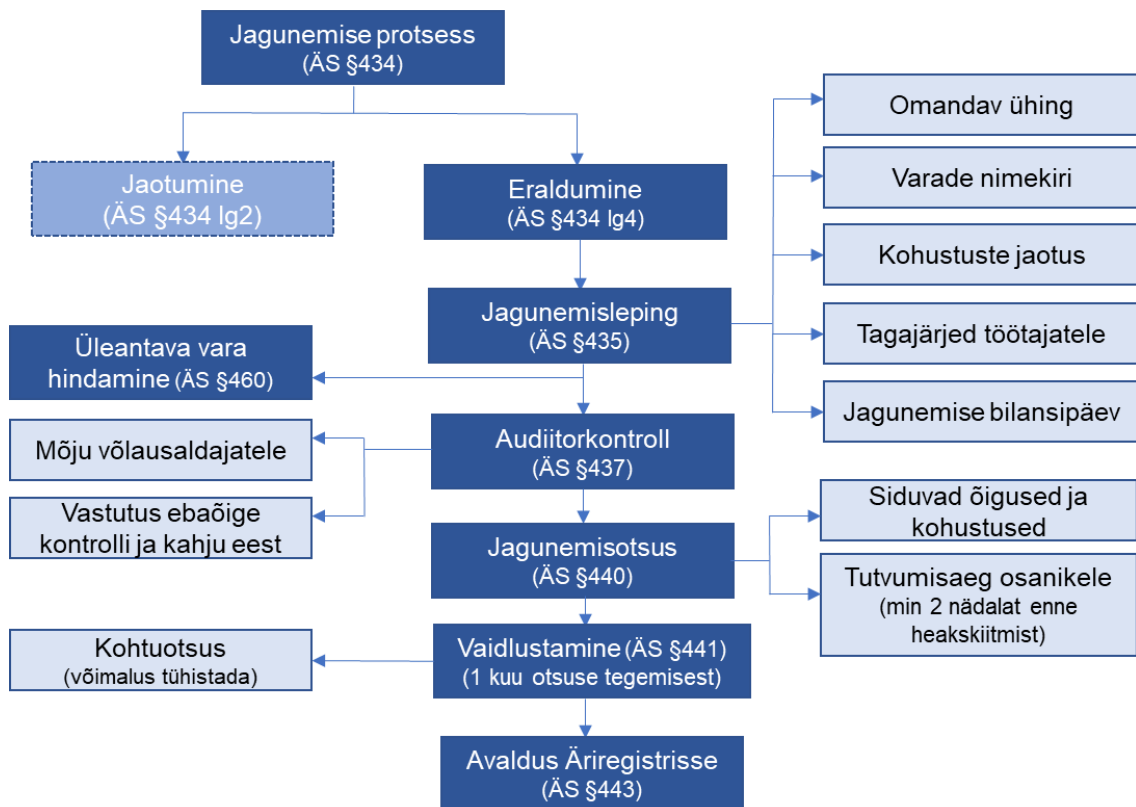
Toome järgnevates alapeatükkides ära ülevaate kahest eelistatud versioonist, esmalt restruktureerimine eraldumiste (ELV, SH) ja ühinemise (ühendvõrguettevõtte) kaudu ning teise alternatiivina kirjeldame võimalust, kus riik omandab otse enamusosaluse ELV-s ning ettevõtte viiakse börsile, mille käigus müüakse EEG allesjäänud osalus ettevõttes. Viimasel juhul võib olla lihtsam EEG-d kapitaliseerida võrreldes olukorraga kui seda teha otse riigieelarve vahenditest ning ka börsile viimise eesmärk saab (osaliselt) teostatud.

Joonis 14. Börsile minek

6.1 Restruktureerimine eraldumise ja ühinemise teel

Äriseadustiku kohase eraldumise protsessi korral on jagunemise peamised sammud kirjeldatud äriseadustikus (vt Joonis 15).

Joonis 15. Restruktureerimine eraldumise protsessiga vastavalt äriseadustikule

Kirjeldatud protsessi saab kasutada nii ELV eraldamiseks EEG-st kui ka SH eraldamisel ühendvõrguettevõttest. Sobiv meetod jagunemise protsessi alternatiividest on eraldumine, kuna jaotumine eeldab, et jaotunud äriühingu tegevuse lõpetamist.

ELV eraldamisel on seaduses ette nähtud sammude kõrval eelkõige olulised:

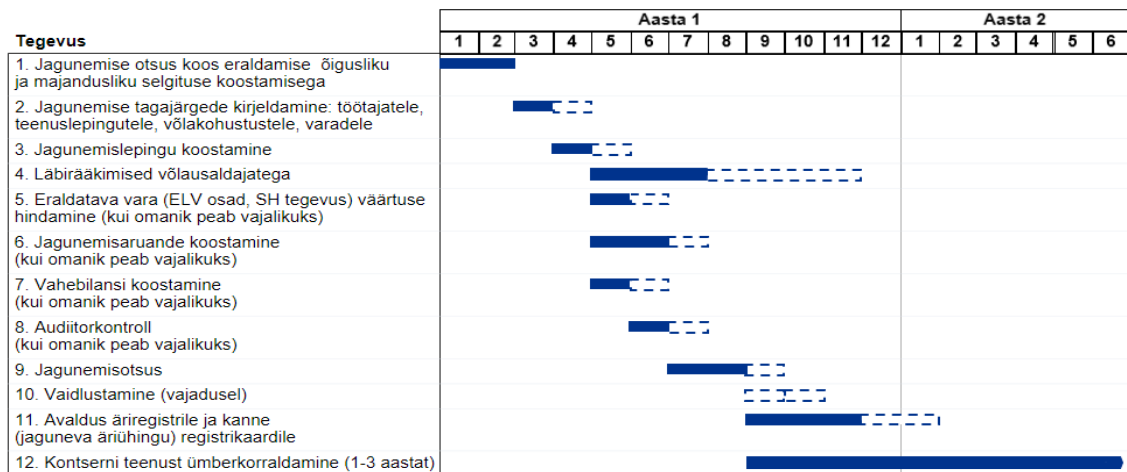
1. Konsulteerimised võlausaldajatega – eeldatavasti keeruline protsess, mis võib eraldumisele kuluvat aega oluliselt pikendada. Tuleks lõpule viia enne jagunemisotsuse tegemist. **Finantsasutustega konsulteerimise järel võib ka selguda, et eelistada tuleks eraldamist ostu-müügitehingu või ELV börsile viimise kaudu.**
2. Täna kontsernist ostetavate teenuste ümberkorraldamine – see protsess võib toimuda mõnevõrra pikemalt kui õiguslik (st äriseadustikus kirjeldatud) eraldumine, kuid põhimõtted ja lähenemine tuleks juba õigusliku eraldumise ajal kokku leppida. Ümberkorraldamise ajaraamides osas ei saa siiski lähtuda kontserni ettevõtete sõlmitud teenuslepingute tähtaegadest, vaid need tuleks esimesel võimalusel lõpetada. Täna lepingute lõpetamise nõuet ja tähtaega RHS-is ei ole, kuid eksisteerib

kohtupraktikast tulenev risk, et need tuleb lõpetada, kui sisetehingu (või siis antud juhul sidusettevõtjaga tehtud tehingu) eeldused ei ole enam täidetud⁴⁹.

Õiguslikult ette kirjutatud eraldumise protsess kestab hinnanguliselt minimaalselt 1 aasta, kuid läbirääkimised võlausaldajatega võivad seda oluliselt pikendada. Samuti võib protsessi oluliselt pikendada olukord, kus ELV peab enne eraldamist teenuseid, mis täna ostetakse kontserni ettevõtelt riigihankega hankima või sisemiselt korraldama.

Õiguslik eraldumine lõpeb kannete tegemisega äriregistrisse.

Kui sõnastada ja paigutada eespool kirjeldatud etapid ajajoonele, on orienteeruv toimingute ajakava järgmine.

Joonis 16. Eraldumise orienteeruv toimingute ajakava

Süsteemihalduri eraldamise ajakava on eelnevalt kirjeldatuga sarnane, kuid sellega ei kaasne sama pikka teenuste ümberkorraldamise perioodi (punkt 12 joonisel), küll aga kaasneb sellega pikem ettevalmistamise periood, mis kätkeb endas:

- koostöökokkuleppe sõlmimist ühendvõrguettevõttega vastutusvaldkondade jagamiseks ja SH-le vajalike tugiteenuste osutamist;
- üleminekuperioodi pärast eraldumist, millal SH ja ühendvõrguettevõtte saavad enda töötajaid riskasutada teenuslepingu alusel.

Ühendvõrguettevõtte moodustamise orienteeruv ajakava on eeldatavasti eraldumise ajakava miinimumvariandist pikem, mille tingib eeskätt ELTS-i muutmise vajadus, mis domineerivate hinnangute kohaselt nõuab 2 aastat, välja arvatud siis, kui seda tehakse energiamajanduspoliitilistel kaalutlustel kiiremini. Ka süsteemihalduri eraldamine võib eeldada ELTS-i muutmist, mida on ainuõige võtta ette samaaegselt. Ühendvõrguettevõtte

⁴⁹ Vt otsust kohtuasjas C-719/20, p-d 55 ja 62

moodustamine võib toimuda äriseadustiku peatüki 31 „Ühinemine“ alusel, arvestades eespool nimetatud eripärasid. Protsessi vaates on see võrreldav tagasipööratud jagunemisega.

Tegevus	Aasta 1												Aasta 2												Aasta 3											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Ettevalmistav periood, sealhulgas ELTSi muutmine 6-24 kuud	[Solid blue bar from month 1 to 6]												[Dashed blue bar from month 1 to 6]																							
Faas I																																				
Ühinemislepingu ja toetavate dokumentide (varade, töötajate, audiitori ja nõukogu, omandi, kasumi, laenude ja võlakirjade kohta), ettevalmistamine, koostamine ja sõlmimine													[Solid blue bar from month 8 to 10]												[Dashed blue bar from month 8 to 10]											
Lõppbilansi (või majandusaasta aruande) koostamine													[Solid blue bar at month 10]																							
Ühinemisaruaude koostamise (kui omanik peab vajalikuks)													[Solid blue bar at month 10]																							
Faas II																																				
Koondumise teate ettevalmistamine ja esitamine ning koondumise lühimenetlus Konkurentsiametis													[Solid blue bar from month 11 to 12]												[Dashed blue bar from month 11 to 12]											
Ühinemislepingu audiitorkontroll (kui omanik peab vajalikuks)													[Solid blue bar at month 11]												[Dashed blue bar from month 11 to 12]											
Faas III																																				
Ühinemisotsus ja vaidlustamine													[Solid blue bar from month 5 to 6]												[Dashed blue bar from month 5 to 6]											
Äriregistri avalduse ettevalmistamine ja esitamine													[Solid blue bar from month 5 to 6]												[Dashed blue bar from month 5 to 6]											
Ühinemisteate avaldamine													[Solid blue bar from month 6 to 7]												[Dashed blue bar from month 6 to 7]											

Joonis 17. Ühendvõrguettevõtte moodustamise orienteeruv toimingute ajakava

6.2 ELV eraldumine koos börsile viimisega

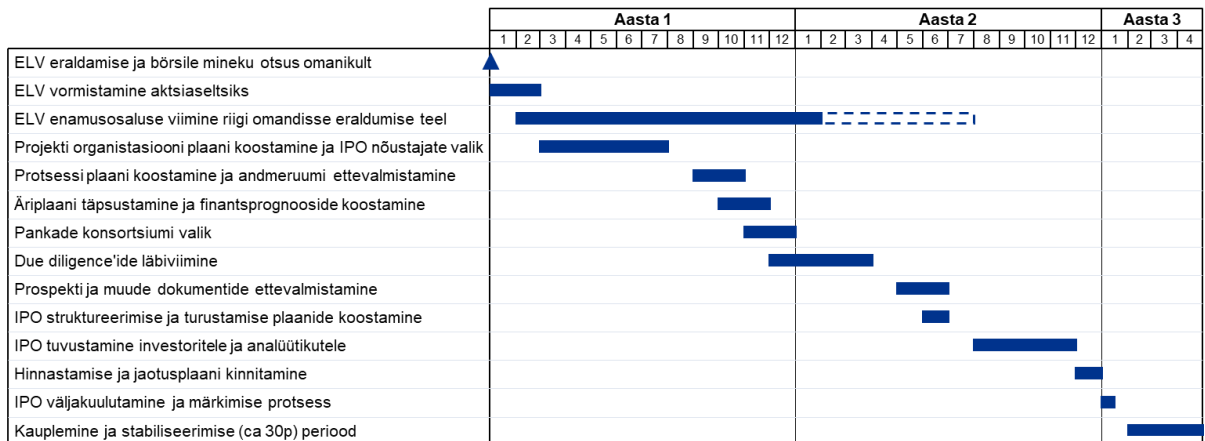
Teise eelistatud alternatiivina kirjeldatakse protsessi, kus riigile eraldatakse enamusosalus ELV-st ning EEG osalus müüakse börsil. Alapeatükis 3.2 toodud etapid mõnevõrra muutuvad ning oleksid järgmised:

1. ELV enamusosaluse eraldamine riigi omandisse eraldumise protsessi kaudu;
2. ELV viimine aktsiabörsile ning EEG osaluse müük ELV-s;
3. Süsteemihalduse eraldamine ELE-st;
4. ELE ühendamine ELV-ga.

Selline protsess võimaldaks tugevdada EEG omakapitali pärast ELV eraldamist ehk olukorras, kus ettevõtte krediitdireitingud kujunevad suure tõenäosusega madalamateks ning finantseerimine krediitiasutuste kaudu keerulisemaks.

Samuti teostatakse kiiremini börsile viimise plaan, kuigi see toimuks etappide kaupa: esmalt viiakse börsile ELV ning seejärel ühendatakse börsiettevõttega põhivõrgu ettevõtte.

ELV eraldamise protsessi ja börsile mineku ettevalmistamist saab analüüsi koostajate hinnangul teha paralleelselt. Protsessi indikatiivne tegevuste ja ajakava on esitatud järgmisel joonisel.

Joonis 18. ELV eraldamise ja börsile viimise orienteeruv toimingute ajakava

ELV enamusosaluse riigi omandisse viimise (samm 3) toimingud kattuvad ELV eraldamise protsessiga, mida on kirjeldatud eelnevas alapeatükis. Siin on eeldatud, et selle protsessi lõpuks on ka ELV laenukohustused kontserni ees refinantseeritud.

Kogu protsess, st kuni ELV osade noteerimiseni kestaks eelduslikult kuni 2 aastat.

Enne ELE ühendamist börsiettevõttega tuleb sellest vastavalt plaanidele eraldada SH äriühenduse kohase eraldamise protsessi kaudu. SH eraldamisega saab eeldatavasti alustada kõige varasemalt 2026. aastal ja ELE ühendamine ELV-ga saaks realistlikult toimuda kõige varem aastal 2027.

Eraldumise protsessil börsile viimise kaudu on järgmised puudused:

- Ebakindel poliitiline ja majanduslik olukord vähendab huvi piirkonna ettevõtete vastu – olukord on eeldatavasti siiski ajutine.
- Börsile viimine on soovitatav pärast ühendvõrguettevõtte moodustamist – hilisem ühendamine muudab protsessi keerukamaks ja investoritele arusaamatumaks, mis võib huvi vähendada; samuti on eelistatud viia börsile suurem ettevõtte, mis on atraktiivsem.

Näiteks võib tuua Enefit Green ASi börsile viimise, kui IPO protsess peatati nõustajate soovitusel 4Energia ostmise ajaks – börsile viimise ajaks oli 4Energia ASi Enefit Green integreeritud ehk investoritel oli varadest selgem ülevaade, eksisteeris ainult üks bränd ning börsile läks suurem ja atraktiivsem ettevõtte.

Üldiselt oli investeerimisnõustajate hinnang, et ELV tegevusprofiil – kindla kasumlikkusega stabiilne äri – soodustab ka tänases turuolukorras börsile viimist.

7. Soovitused ja kokkuvõte

Restruktureerimisega kaasnevate mõjude ning õigusliku raamistiku analüüsi tulemusena on loetud asjakohaseks järgnevad kaalutlused:

- ELV eraldamiseks tuleb võimalikult varakult alustada konsulteerimist finantsinstitutsioonidega laenulepingute võimaliku lõpetamise ja refinantseerimise teemal. Samuti ka selle osas, kuidas mõjutab restruktureerimine EEG projektide edasist finantseerimist, sh põlevkiviga ja reservvõimsuste tagamisega seotud projekte. Konsulteerimine finantsinstitutsioonidega annab ka indikatsiooni sellest, kui tõsiselt tuleks ikkagi kaaluda ELV börsile viimise või ostu-müügitehingu (st riik ostab EEG-lt ELV) stsenaariumite kasutamist.
- *Carve-out*-metoodika alusel saadi staatiline vaade restruktureerimises osalevate ettevõtjate finantstulemustele. Kõige olulisem on seejuures välja tuua mõjud EEG näitajatele, kuna ELV eraldamine tähendab EEG keskmise riskitaseme märkimisväärset tõusu, millega muutub keerulisemaks ja kallimaks ettevõtte tegevuste finantseerimine. Pärast konsulteerimist finantsinstitutsioonidega võib selguda, et EEG vajab teatud perspektiivis (sõltuvalt finantseerimisvajadusest) täiendavaid omakapitali sissemakseid.

Tabel 22. Restruktureerimisprotsessi tulemuste mõju EEG finantsseisule tuginedes 2021.aasta finantsandmetele

[Ärisaladus eemaldatud]

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs

- Eelkõige peatükis 4 analüüsitust ja kirjeldatust nähtub, et restruktureerimisprotsessiga tekib nii ühekordseid väljaminekuid (sh investeringuid), püsivat kulude kasvu kui ka ühise opereerimise positiivseid sünergiaid. Viimased tekivad peamiselt ühendvõrguettevõtte tasandil ja kokkuvõttes kompenseerivad mõnevõrra kaasnenud kulusid. Ühendettevõtte potentsiaalsete sünergiate realiseerimine maksimaalses mahus eeldab, et ühendvõrguettevõtte loomisel ja sellele järgneva sisemise integratsiooni protsessis analüüsitakse nende realiseerimisvõimalusi põhjalikult ning koostatakse selle vastav integratsiooni plaan.
- Rahaliselt tekitab planeeritud kolmest etapist kõige suurema kulu eeldatavasti ELV eraldamine EEG-st ja seda just võlakohustuste võimalike refinantseerimiste tõttu – ka selles osas saabub suurem selgus läbirääkimistel pankadega. Kuna ELV eraldamise kulud jäävad eeldatavasti suuresti EEG kuludeks, siis ei mõjuta need märkimisväärselt võrgutasusid, küll aga toovad kaasa riigi kui EEG omaniku tulu mõningase vähenemise. Eraldi kulud moodustavad börsil noteerimise kulud, mis lõpptulemusena toimub sõltumata sellest, millist restruktureerimise lahendust kasutatakse. ELV börsile viimisega stsenaariumis on see restruktureerimise protsessi kindlaksmääratud osa, teiste viiside valimise korral on võimalik otsus (st ka viia ühendvõrguettevõtte börsile või mitte) teha protsessi lõpus.
- Võrgutasudele omab suuremat negatiivset mõju SH eraldamine ühendvõrguettevõttest. Pikaajaliselt võib siiski oodata kuni 1% suurust võrgutasude alanemist kuid tuleb

arvestada, et lühiajaliselt võivad tasud tõusta (ca 1,5%), kuna ühendvõrguettevõtte positiivne mõju investeringute kuludele kumuleerub (läbi kulumi) aastate jooksul.

- Kokkuvõtteks võib järeldada, et arvestatud mõjud ettevõtete majandusnäitajatele ei peaks muutma plaanitava restruktureerimise otsust, millega soovitakse saavutada mitmeid positiivseid sünergiaid ja mõjusid – st sünergiad ühisest võrguvarade haldamisest, huvide konflikti riskide maandamisest, suuremast keskendumisest jaotusvõrgu arendamisele jm. Kuna mõjude arvutused põhinevad hinnangutel, siis võib tegelikult saavutatav tulemus olulisel erineda käesolevas aruandes väljapakutust. **Protsessi kõige kriitilisemaks kohaks on EEG edasise tegevuse finantseerimine ja ettevõtte jätkusuutlikkus.**
- Analüüsi koostajate vaates on ELV eraldamiseks EEG-st ning SH eraldamiseks ühendvõrguettevõttest enim põhjendatud lähenemiseks äriseadustiku järgne eraldamise protsess. ELV eraldamise teiseks eelistatud variandiks oleks ettevõtte börsile viimine. Oluline on enne lõpliku lähenemisviisi kohta otsuse tegemist saavutada suurem selgus, mis on pankade seisukohad selles küsimuses ning milliseid eeliseid nähakse ostu-müügitehingu või ELV börsile viimise kaudu restruktureerimisel.
- Õigusliku analüüsi tulemusena on kirjeldatud restruktureerimise tagamiseks vajalik:
  - muuta ELTS § 16 lg-t 4 selliselt, et põhivõrguettevõtja võib olla ka jaotusvõrguettevõtja, kui ta ei tegutse elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel;
  - muuta ELTS § 38 lg-t 2 selliselt, et põhivõrguettevõtja ei oleks süsteemihaldur.

Elektriturseadus vajab terminoloogilist kooskõlla viimist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2019/943 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/944.

Seejuures on oluline, et määrus (EL) 2019/943 on otsekohalduv ja seetõttu ei saa ELTS-is kasutatav terminoloogia olla määruse terminoloogiast erinev.

Käesoleva analüüsi käigus ilmnis, et erinevalt direktiivist ei käsitleta „tarnimist“ ja „müüki“ samatähenduslikult (sünonüümidena). Direktiivi art. 2 punkti 12 kohaselt on „tarnimine“ – elektrienergia müük, kaasa arvatud edasimüük tarbijatele. ELTS § 3 punkti 18 kohaselt müük – elektrienergia tasu eest või tasuta üleandmine teisele isikule. Termin „tarnimine“ puudub.

- Kuna restruktureerimise läbiviimise ajakava mõjutavad käesoleval ajal valitsev olukord energiamajanduses ja vajadus kohendada ELV kui varahaldusettevõtte käesolevat mudelit, tagades jaotusvõrgule suurema sõltumatuse, ning kuna restruktureerimine eeldab ELTS-i menetlust, on kogu protsessi alustamise korral 2022. aasta sügisel selle oodatav lõpuleviimise siht aasta 2026.

8. Lisad

Analüüsi aluseks olevad andmed on pärit vastavatest ettevõtetest.

Lisa 1 – Bilansi, rahavoogude- ja kasumiaruande näidisarvutused (ühendatud võrguettevõtte ja Eesti Energia enne ja pärast eraldumist)

Ühendvõrguettevõtte kasumiaruande 2021 moodustumine							
€'000	Elektrilevi		Elering AS (koos SH-ga)	Süsteemi- halduri eraldamine Eleringist	Süsteemi- haldus- teenuse sisseost	ELV ja ELE vaheliste tehingute elimineerimine	Ühendvõrguet tevõtte KA (ELV+ELE-SH)
	Enne eraldamist	Peale eraldamist					
<i>Elektrimüük</i>	109	109					109
<i>Elektrimüük GS</i>	451	451					451
<i>El.võrgu teenuste müük</i>	218,308	220,758					220,758
<i>El.võrgu teenuste GS müük</i>	2,450	-					-
<i>Muud tooted ja kaubad</i>	445	445					445
<i>Muud teenused</i>	12,230	12,385					12,385
<i>Muud teenused GS</i>	155	-					-
<i>Muud äritulud</i>	2,946	2,946					2,946
<i>Muud äritulud, GS</i>	8	8					8
<i>Sihtfinantseerimine</i>	8	8					8
<i>Elektri ülekanne võrgutariifidega</i>			83,927				83,927
<i>Gaasi ülekanne võrgutariifidega</i>			18,418				18,418
<i>Muud võrguteenused</i>			8,312				8,312
<i>Muud kaubad ja teenused</i>			14,057				14,057
<i>Bilansiteenused</i>			82,190	(82,190)			-
<i>Reguleerimisteenuse müük</i>			1,226				1,226
<i>Ühinemisest tulenevad elimineerimised</i>						(77,147)	(77,147)
Müügitulu	237,111	237,111	208,129	(82,190)	-	(77,147)	285,903
Kaupade ja teenuste kulu	(105,362)	(108,536)	(134,171)	81,033	(10,650)	77,147	(95,177)
Kaupade ja teenuste kulu, sisemine	(3,174)	-					-
Kaubad, toore, materjal ja teenused	(108,536)	(108,536)	(134,171)	81,033	(10,650)	77,147	(95,177)
Brutokasum	128,574	128,574	73,959	(1,157)	(10,650)	-	190,726
Personalikulu kokku	(1,424)	(1,424)	(11,222)	2,842			(9,804)
Vabatahtlik personalikulu	(13)	(13)	-				(13)
Hoonetega seotud kulud	(498)	(719)	-				(719)
Hoonetega seotud kulud, sisemine	(221)	-	-				-
Transpordikulud	(5)	(5)	-				(5)
IT ja tarkvara kulud	(1,685)	(3,172)	(2,543)				(5,715)
IT ja tarkvara kulud, sisemine	(1,487)	-	-				-
Masinate ja seadmete kulu	(144)	(14,938)	-				(14,938)
Masinate ja seadmete kulu, sisemine	(14,794)	-	-				-
Töölähetused ja reisimised	(6)	(6)	-				(6)
Esinduskulud	(87)	(237)	-				(237)
Esinduskulud, sisemine	(150)	-	-				-
Uuringute ja arenduskulud	(161)	(26,443)	-				(26,443)
Uuringute ja arenduskulud, sisemine	(26,282)	-	-				-
Sisseostetud admin.teenused	(26)	(26)	-				(26)
Muud administratiivkulud	(8)	(263)	-				(263)
Muud administratiivkulud, sisemine	(254)	-	-				-
Muud kulud	(364)	(307)	(5,640)	1,611			(4,336)
Muud kulud, sisemine	57	-	-				-
Muud ärikulud kokku	(46,128)	(46,128)	(8,183)	1,611	-	-	(52,700)
EBITDA	81,022	81,022	54,553	3,296	(10,650)	-	128,222
Kulum	(49,472)	(49,472)	(45,531)	1,401			(93,602)
EBIT / Ärikasum	31,550	31,550	9,023	4,697	(10,650)	-	34,620
Finantskulud	(1)	(1)	(2,286)				(2,287)
Finantskulud, sisemine	(3,744)	(3,744)	(2,286)				(6,030)
Neto finantstulud/-kulud	(3,745)	(3,745)	(2,286)				(6,031)
Kasum enne maksustamist	27,806	27,806	6,736	4,697	(10,650)	-	28,589
Maksud kokku	-	-	(1,628)				(1,628)
Neto kasum/kahjum	27,806	27,806	5,108	4,697	(10,650)	-	26,961

Ühendvõrguettevõtte bilanss 2021							
€'000	Elektrilevi			Elering AS (koos SH-ga)	Süsteemi- halduri eraldamine Eleringist	ELV ja ELE omavaheliste saldode elimineerimine	Ühendvõrgu- ettevõtte (ELV+ELE- SH)
	Enne eraldamist	ELV ja EEG omavahelised tehingud	Peale eraldamist				
Põhivara							
Immateriaalne vara	7,270		7,270	14,613	(6,545)		15,337
Materiaalne vara	1,101,653		1,101,653	1,000,232			2,101,885
Investeeringud	34,386		34,386	-			34,386
Kokku põhivara	1,143,308	-	1,143,308	1,014,845	(6,545)	-	2,151,608
Lühiajalised varad							
Nõuded ostjate vastu	13,847	20,113	33,960	-			33,960
Nõuded seotud osapoolte vastu	20,113	(20,113)	-	-			-
Muud nõuded	0		0	63,341		(21,528)	41,812
Ettemaksed	1,366		1,366	-			1,366
Raha ja ekvivalendid	-		-	104,668			104,668
Lühiajalised varad kokku	35,325	-	35,325	168,009	-	(21,528)	181,806
Varad kokku	1,178,634	-	1,178,634	1,182,854	(6,545)	(21,528)	2,333,414
Omakapital							
Aktiivkapital	(175,757)		(175,757)	(229,890)			(405,647)
Muu omakapital	-	-	-	(17,595)	6,545	-	(11,050)
Jaotamata kasum	(306,416)		(306,416)	(134,604)			(441,020)
Majandusaasta kasum/kahjum	(27,806)		(27,806)	-			(27,806)
Omakapital kokku	(509,979)	-	(509,979)	(382,089)	6,545	-	(885,523)
Pikaajalised kohustused							
Pangalaenu	-	(154,880)	(154,880)	(312,026)			(466,906)
Grupisisesed laenu	(154,880)	154,880	-	-			-
Muud pikaajalised kohustused	(284,464)		(284,464)	(419,595)			(704,059)
Pikaajalised kohustused kokku	(439,344)	-	(439,344)	(731,621)	-	-	(1,170,965)
Lühiajalised kohustused							
Pangalaenu	-	(170,948)	(170,948)	(10,558)			(181,506)
Grupisisesed laenu	(170,948)	170,948	-	-			-
Saadud ettemaksed	(25)		(25)	-			(25)
Võlad hankijatele	(22,241)	(34,816)	(57,057)	(44,777)		21,528	(80,306)
Võlad seotud osapooltele	(34,816)	34,816	-	-			-
Muud võlad	(1,280)		(1,280)	(13,809)			(15,089)
Lühiajalised kohustused kokku	(229,311)	-	(229,311)	(69,144)	-	21,528	(276,926)
Kohustused kokku	(668,655)	-	(668,655)	(800,765)	-	21,528	(1,447,892)
Omakapital ja kohustused kokku	(1,178,634)	-	(1,178,634)	(1,182,854)	6,545	21,528	(2,333,414)

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, Elering AS, KPMG analüüs

Ühisvõrguettevõtte rahavoogude aruanne aastal 2021				
€'000	ELV	ELE	SH	Ühendvõrguettevõtte
Rahavood äritegevusest				
Ärikasum (kahjum)	31,551	9,025	n/a	40,576
Korrigeerimised				
Põhivarade kulum ja väärtuse langus	49,472	45,531	n/a	95,003
Kasum (kahjum) põhivarade müügist	(2,070)	(257)	n/a	(2,327)
Muud korrigeerimised	(10,597)	(5,122)	n/a	(15,719)
Kokku korrigeerimised	36,805	40,152	n/a	76,957
Käibekapitali muutus	(12,721)	3,897	n/a	(8,824)
Makstud intressid	(3,730)	(2,010)	n/a	(5,740)
Laekumised sihtfinantseerimisest	31	-	n/a	31
Kokku rahavood äritegevusest	51,936	51,064	n/a	103,000
Rahavood investeerimistegevusest				
Tasutud materiaalse ja immateriaalse põhivaradesoetamise	(86,744)	(75,497)	n/a	(162,241)
Laekunud materiaalse ja immateriaalse põhivarademüügist	4,361	773	n/a	5,134
Rahavoogud põhivara soetusest ja müügist	(82,383)	(74,724)	n/a	(157,107)
Laekumised sihtfinantseerimisest	-	31,827	n/a	31,827
Laekunud ülekoormustulu	-	65,582	n/a	65,582
Tasutud tütaretevõtjate soetamisel	(29,775)	-	n/a	(29,775)
Muud väljamakset investeerimistegevusest	(17,500)	(42,000)	n/a	(59,500)
Muud laekumised investeerimistegevusest	35,974	912	n/a	36,886
Muud rahavood investeerimistegevusest	(11,301)	(41,088)	n/a	(52,389)
Kokku rahavood investeerimistegevusest	(93,684)	(18,403)	n/a	(112,087)
Rahavood finantseerimistegevusest				
Arvelduskrediidi saldo muutus	41,748	-	n/a	41,748
Tagasimakstud pangalaenu	-	(10,558)	n/a	(10,558)
Tagasimakstud rendikohustused	-	(54)	n/a	(54)
Makstud dividendid	-	(10,000)	n/a	(10,000)
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	41,748	(20,612)	n/a	21,136
Kokku rahavood	-	12,049	n/a	12,049

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, Elering AS, KPMG analüüs

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs
[Ärisaladus eemaldatud]

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs
[Ärisaladus eemaldatud]

Allikas: Eesti Energia Grupp AS, KPMG analüüs
[Ärisaladus eemaldatud]

8.1.2 Lisa 2 – Mõju tariifidele, näidisarvutus (võrgutariif, elekter)

Mõju leidmiseks elektrienergia edastamise tariifidele tuleb kasutada Konkurentsiameti poolt kinnitatud meetodikat (vt aruannet), mis arvestab ELTS §-s 71 ja §-s 72 sätestatud (vt Lisa 3). Võrgutasud (tariifid) tuleb kujundada selliselt, et oleks tagatud võrguettevõtja vajalike kulude katmine (sh kulum) ning põhjendatud tulukus.

Seejuures:

- **Põhjendatud tulukus** leitakse põhjendatud põhivara jääkväärtuse ning kaalutud keskmise kapitali hinna (**WACC**) korrutisena.
- **Kulum** leitakse aga põhjendatud põhivara soetusmaksumuse amortiseerimisel kuluminormiga, mis vastab põhivara kasulikule tehnilisele elueale.

Mõlema positsiooni (kulum ja põhjendatud tulukus) leidmisel on käesolevas analüüsis eeldatud, et vajalikud lisainvesteeringud või investeeringute kokkuhoid (vt alaptk 4.1.) kanduvad täies ulatuses põhjendatud põhivarasse.

Seejuures on eraldamiste (ELV ja SH) etappide ning ühendvõrguettevõtte loomise etapi investeeringute käsitlus üksteisest erinev:

- Eraldamisel on vajalikud ühekordsed investeeringud, mis vajab hiljem perioodilist asendamist ehk tariifi arvestuses on eeldatud, et
  - Kulum tekib järjepidevalt summalt, mis oli esialgu vaja investeerida;
  - Tulukus arvestatakse poolelt esialgse investeeringu summalt (st: investeering / 2 x WACC), mis peaks väljendama pikaajalist keskmist mõju tariifidele.
- Ühendvõrguettevõtte loomisel hoitakse investeeringutelt iga-aastaselt kokku teatav summa (keskmiseks on eeldatud 3 mln €). Ehk investeeringute kokkuhoid kumuleerub ja kasvab bilansis teatud perioodi (investeeringu eluea) jooksul. Tariifi arvestuses võeti see arvesse järgnevalt:
  - Iga-aastaseks kulumiks arvestati aastane keskmine kokkuhoiu summa (5 mln €) – see näitab kulumi vähenemist, milleni pikaajaliselt jõutakse.
  - Tulukus arvestati eeldusel, et pikaliselt kujuneb kokkuhoitud investeeringute jääkväärtuseks pool kokku hoitud investeeringute eeldusliku eluea (33 a) jooksul investeeritu summas (st 3 mln € x (33/2)*WACC)⁵⁰.

Tariifi arvestusse ei võetud ühekordseid restruktureerimisega seotud kulusid (eeldusel, et neid ei kapitaliseerita) ning lisandunud intressikulud (metoodika seda ei võimalda).

Eelnevalt arvestatud tegevuskulude ja põhivara investeeringute muutuse põhjal on elektri ülekande tariifidesse kanduv mõju etappide lõikes järgnev:

---

⁵⁰ ELE ehitiste keskmine raamatupidamislik eluiga 2021.a aastaaruande põhjal on 37,8 aastat ja seadmetel 28,6 aastat, ELV vastavalt 38,4 ja 27 aastat.

Tabel: Erinevate restruktureerimise etappide pikaajaline mõju elektri ülekande tariifidele

Etapp	Kulud tariifi (mln € aastas)	Selgitus
ELV eraldamine	1,4	Peamine kulu (ca 1,2 mln €) tekib eeldatavasti lisainvesteeringust (eelduslik keskvärtus 10 mln €) ning väiksem osa (170 tuhat €) peakontori teenuste ümberkorraldamisest. EC poolt osutatavate teenuste kulude kasv arvestati täies mahus EC kui väiksema osapoole lisakuludeks ning see võrgutariife ei mõjuta.
Ühendvõrgu- ettevõtte loomine	-1,6 - -6,7	Suurem osa kokkuhoiust (ca 5,4 mln €) tekib investeeringute vähenemisest (vt eelnevalt toodud arvutuskäigu kirjeldust) ning väiksem osa jooksvate tegevuskulude vähenemisest. Toodud summani (-6,7 mln €) jõutakse pikaajaliselt – restruktureerimise järgse esimese aasta kokkuhoiuks on hinnanguliselt 1,6 mln €. Viimane on tingitud asjaolust, et ühendvõrguettevõtte poolse sünergia realiseerimine on suures osas mitte-automaatne liitmise, vaid nende sihikindla integreerimise tagajärg.
SH eraldamine	3,4	Peamine mõju tekib tegevuskulude (va kulum) 2,7 miljoni € suurusest kasvust. Ülejäänud osa tuleb lisainvesteeringute vajadusest.

Kokku võiks restruktureerimise täies mahus läbiviimine vähendada pikaajaliselt elektritarbijate kulusid ca **2 miljoni €** ulatuses. Esimestel aastatel kulud aga eeldatavasti kasvavad – esimesel aastal hinnanguliselt ca **3 miljoni euro** ulatuses, kuna esimesel aastal on ühendvõrguettevõtte loomisest tekkiv kokkuhoid alla 2 mln €.

Jaotusvõrgu tariifi langus võis seega ulatuda ligikaudu 1 protsendini. Seejuures tuleb arvestada järgnevaga:

- Loodava ühendvõrguettevõtte jaotusvõrk kataks tänase seisuga ca 95% Eesti elektri jaotusteenuse turust – seega jaguneb see osa kulude muutusest, mis puudutab põhivõrgu teenust osaliselt (5%) ka teistele jaotusvõrkudele;
- Põhivõrgu reguleeritud teenuste hulka kuulub ka reaktiivenergia, mis saab samuti proportsionaalse osa kulude muutusest (reaktiivenergia osakaal põhivõrgu tuludes on alla 2%).

Pikaajaline mõju on tariife langetav. Eelnevalt sai välja toodud, et lühiajaliselt võib mõju olla aga tariife tõstev, kuna ühendvõrguettevõttes tekkiv investeeringute kokkuhoid realiseerub täies mahus alles aastate lõikes – eeldatav keskmine elektri ülekandetariifide tõus esimesel aastal pärast kogu restruktureerimise läbiviimist võiks olla ca 1,3% (30,65-lt 31,1-le €/MWh).

8.1.3 Lisa 3 – Muutmist vajavad õigusaktid

Käesolev lisa nimetab õigusakte ja õigusaktide sätteid, mille muutmine on Eesti Energia AS-st jaotusvõrgu eraldamise ja põhivõrguga ühendamise teostatavusanalüüsi kohaselt vajalik

Elektrituruseaduse (ELTS RT I, 18.05.2022, 12) § 16 lg 4 muutmine

Praegune sõnastus:

Põhivõrguettevõtja ei või samal ajal olla jaotusvõrguettevõtja ega kuuluda ühte kontserni ettevõtjaga, kes tegutseb elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel.

Lõike tekstis asendatakse sõna „ega“ sõnaga „ja“.

Uus sõnastus:

Põhivõrguettevõtja ei või samal ajal olla jaotusvõrguettevõtja ja kuuluda ühte kontserni ettevõtjaga, kes tegutseb elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel.

Seletuskiri:

ELTS § 8 lg 3 kohaselt on jaotusvõrguettevõtja juriidiline isik, kes osutab võrguteenust jaotusvõrgu kaudu ning vastutab jaotusvõrgu käitamise, hoolduse ja arendamise eest oma teeninduspiirkonnas ja selle ühendamise eest teiste võrkudega. Jaotusvõrguettevõtja ei ole ELTS kohaselt vältimatult seotud müügiga, sest elektrienergia müüja on eraldi defineeritud ELTS §10 - müüja on elektrienergiat müüv elektriettevõtja.

ELTS § 16 lg 4 on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/72/EÜ alusel, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju artikli 9 ülevõtmiseks. Nimetatud artiklile vastab täna Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide artikkel 43.

Direktiivi (EL) 2019/944 art.43 lõike 1 punkti b) kohaselt sama isik või samad isikud ei tohi:

- otse ega kaudselt kontrollida elektritootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat ning otse ega kaudselt kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku ega teostada nende suhtes mis tahes õigust ega;
- otse ega kaudselt kontrollida põhivõrguettevõtjat või põhivõrku ning otse ega kaudselt kontrollida elektritootmise või tarnimisega seotud ülesandeid täitvat ettevõtjat ega teostada nende suhtes mis tahes õigust.

Direktiivi (EL) 2019/944 art. 43 lõikest 1 punktist b) ei nähtu, et põhivõrguettevõtja ei või samal ajal olla jaotusvõrguettevõtja juhul, kui jaotusvõrguettevõtja samal ajal ei tegele elektrienergia tootmise või müügiga.

ELTS § 16 lg 4 praeguses sõnastuses aga ei ole võimalik tõlgendada selliselt, et põhivõrguettevõtja võib olla ka jaotusettevõtja, kui ta ei tegutse elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel või, kui ta ei kuulu ühte kontserni ettevõtjaga, kes tegutseb elektrienergia tootmise või müügiga seotud tegevusaladel.

Lisaks vajab ELTS terminoloogia kooskõlla viimist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2019/943 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944 terminoloogiaga.

Elektrituruseaduse (ELTS RT I, 18.05.2022, 12) § 38 lg 2 muutmine

Pidades silmas vajadust eraldada käesolevast põhivõrguettevõtjast süsteemihalduse funktsiooni on samuti vaja muuta ELTS § 38 lg 2 selliselt, et põhivõrguettevõtja ei oleks süsteemihaldur. Praegune ELTS § 38 lg 2 sõnastus on: "Süsteemivastutus on süsteemihalduril. Süsteemihalduriks on põhivõrguettevõtja."

8.1.4 Lisa 4 – Kontserni ettevõtete teenused ELV-le

Enefit Connect OÜ-lt

Kliendipöördumiste lahendamine
Võrguteenuste juhtimine 24/7 (juhtimiskeskus)
Mööteandmete tagamine
Taristuandmete haldus
Taristute ehitamine
Käidukorraldus
Insenertehnilised teenused

Eesti Energia AS-ilt

Haldusteenused
• Personaliteenus
• Dokumendihaldus ja arhiiviteenus
• Assistenditeenus
• Transporditeenused
• Töökeskkonna haldus-kinnisvara korrashoid
• Turva- ja tuleohutusteenus, töötervishoid
Klienditeenindus ja arveldus
• chat+e-posti klienditeenindus
• kõnekeskus
• arveldus- ja võlahaldus
• üldteenuse osutamine
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (BIT)
• Infosüsteemide haldus ja arendamine
• tark- ja riistvara haldus ja arendamine
• IT-alane nõustamine
Finantsteenused
• Finantsnõustamine
• Aruandluse arendus ja haldus
• Finantsanalüüside teostamine
• Raamatupidamise haldus
Kommunikatsiooni- ja turundusteenused
• Meediasuhtluse korraldus
• Kriisikommunikatsiooni korraldus
• Pressiteadete korraldus
Maakasutuste seadustamine
• võrguteenuse osutamiseks vajalike maakasutuste seadustamine
• talumistasude haldus

Õigusteenus
• Õigusnõustamine
• Elektrilevi esindamine kohtuasjades.
Kübersüüdmuste haldamine
• Küberintsidentside tuvastamine, reageerimine ja nende lahendamise korraldus.

Kontakt**Tarmo Toiger**

juhtimiskonsultatsioonide

valdkonna juht

+ 372 626 8700

ttoiger@kpmg.com

KPMG Baltics OÜ

Narva mnt 5

10117 Tallinn

Estonia

Tel +372 626 8700

www.kpmg.com

© 2021 KPMG Baltics OÜ, Eesti osaühing ja Šveitsi ühinguga KPMG International Cooperative ("KPMG International") lepinguliselt seotud sõltumatute ettevõtjate võrgustiku liige. Kõik õigused kaitstud.

Esitatud informatsioon on üldise iseloomuga ja ei ole mõeldud ühegi kindla füüsilise või juriidilise isiku probleemide lahendusena. Ehkki soovime anda täpset ja ajakohast informatsiooni, ei saa garanteerida, et esitatud informatsioon on täpne ka selle saamise hetkel või pärast seda. Ükski kasutaja ei tohiks esitatud informatsioonist lähtuda ilma konkreetse situatsiooni põhjalikul analüüsil põhineva professionaalse nõustamiseta.

KPMG nimi ja logo on registreeritud kaubamärgid või ühingu KPMG International Cooperative ("KPMG International") kaubamärgid.